

KORÁRS

Kelecsényi László

Megkeletlen nem

MB
260.619

Kelecsényi László

Megkerülhetetlen nem

KORTÁRS **S** **PRÓZA**

Kelecsényi László

Megkerülhetetlen nem

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KORTÁRS **PRÓZA**

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Sorozatterv: M Tóth Éva, Farkas Ágnes

Kelecsényi László

Megkerülhetetlen nem

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MB 260.6/9

2016.

Krisztának

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

*Életem főhősét kerestem,
tétován tapogatózva.*
Lawrence Ferlinghetti

AMI LESZ, az a virág. Egy virág, egy ártatlan virágszál. Miből gondolom, hogy az? Mert egyszerűen az. Kevés dologban vagyok biztos, de hogy ez a lány, akit azon a filmplakáton láttam – ártatlanság, abban igen.

Amióta láttam, figyelő szemmel járom az utcákat, bámulom a hirdetőoszlopokat, lesem, hogy hol tűnik föl a méretes filmplakát bal felső sarkában az arca és az alakja. Bár nem lehet igazán ráismerni, mert eléggé elmosódott figura a képen, hiszen nem ő a főszereplő, hanem a sportoló amatőrből lett színjátékos amatőr, akinek ez már ki tudja hányadik főszerepe. És még az a színész sem igazán fontos, mert a jelenetfotóra még rá kellett írni a film címét meg a rendező és más közreműködők nevét.

Egy idő múlva el is tűnt az oszlopokról, új filmek, új címek, új nevek jöttek, egy-egy magyar film plakátja csak kétheti halhatatlanságot kapott, aztán átragasztották, hiába keresgéltem. Minek is, hiszen mindegyiken ugyanúgy néz maga elé; nyilván szóltak a statisztáknak, hogy bárhová, csak a kamera felé ne bámuljanak. Az arc, az alak, a kétrészes zöld fürdőruha már csak emlékeim fotóalbumában jött elő, de onnét minduntalan. Nem akadt nap, hogy eszembe ne jutott volna, mit csinál, merre lehet, mivel foglalkozik, van-e barátja, hol

lakhat? Talán nem hivatásos modell, mert akkor többször láthattam volna; alkalmi statiszta lehet, diáklány, akit napi százötvenért alkalmaznak, ennyit fizetnek a jelenlétéért, tudtam meg újdonsült kollégáimtól, a filmesektől, csak az kap többet, kiemeltet, aki csoportos szereplőként mozog is a felvevőgép előtt, de ő nemigen tartozhatott közéjük. Honnét voltam ebben olyan biztos? Sehonnét. Így képzeltem, s mivel így képzeltem, így is kellett lennie.

Jártam a gyárba, szorgalmasan, ha nem is minden nap. Szegény anyám, ha elmondhattam volna neki, hogy egy gyárba járok dolgozni, leesett volna az álla. Doktori diplomával a zsebemben csak ennyire futotta? Eljátszottam volna ezt a játékot, hogy úgy mesélem el, egy gyárban van a munkahelyem. Milyen gyárban? Hát a filmgyárban. Akármilyen művészté is vált a mozizás, a vetítésre kerülő produkciókat mégiscsak egy gyárban hozzák létre, gépek is vannak, hatalmas, olykor csak masszív lábazaton gördíthető gépek, azaz felvevőgépek, kamerák.

Hol állhatott a felvevőgép, amikor ezt a vörösés hajú lányt belefényképezték a filmbe? A vízben? Talán. Nem tudom. Majd forgatásokra is kell járnom, hogy tapasztalatokat szerezzek. Később rájöttem, hibás az elképzelésem. Azt a fotót nem a film operatőre készítette, hanem az állófotós, aki ott lebzsel a stábben, és kattint, amikor úgy gondolja, vagy amikor az operatőr odaszól neki. Úgyhogy ő állhatott a medencében, vagy taposhatta a vizet, hogy el ne süllyedjen, amíg exponál. De ez sem pontos; lehetett a parton, szárazon, utcai ruhában, ahonnét egy teleobjektívvel fotózhatta a vizet, a főszereplőt és a túlpartot, a lelátón maga elé néző statiszta lánnal.

NEHEZEN ébredtek mostanában. Sosem kell időre bemennem a gyárba. Úri dolgom van, mondta Vay Bandi, mikor egy délelőtti telefonja otthon talált. Sajtóvetítésre hívott a Gorkijba, de nem volt kedvem menni, nem érdekelt a dokumentarista játékfilm új hajtása. A magyar filmeket most már a MAFILM nagyvetítőjében néztem, azokat is, melyek szinte még befejezetlenül kerültek terítékre, de az alkotókat sürgette az idő, és kíváncsian várták a véleményünket. A stáb odakinn szorongott a szűk folyosón, míg egyesével kiszivárogtunk a tágas, jó akusztikájú teremből, ahol a süppedő fotelekben olykor elszenderedett valaki, ha már nagyon unalmasnak tetszett, ami a vászonról lejött – azaz épphogy nem jött le. Utána felcaplattunk a Stúdió irodájába, ahol Neszmélyi kapitányi intésére mindenki elmondta a véleményét. Az első megszólaló tiszte az irodalmi tanácsadóé; mindig Gonda professzor, a jeles tudós, Kaffka Margit prózájának kutatója, kezdte a sort. A regények világához nagyon értett, de a technikához kevésbé. Amikor az egyik aznap reggel félig-meddig összerakott filmünk fekete-fehér és színes képsorokat váltogató dramaturgiájáról kezdett csevegni, stúdióvezetőnk sietve leintette.

– Sanyikám, itt minden színes, csak a labor nem készült el idejében a fényeléssel.

Gonda nyelt egy nagyot, de folytatta. Mi meg csendesen somolyogtunk.

Mikor vége lett a szeánsznak, és a fiatal, ám reményteljes rendező átizzadt ingében kivonult a Duna-vidék államait ábrázoló, egész falat betöltő térkép alól, Neszmélyi utánam szólt.

– Ne szökj meg, kapsz egy feladatot.

Na, végre, gondoltam magamban, mert már untam kissé ezt a túlon túl laza szeptembert.

– A titkárnőm ad egy novellát. Olvasd el, aztán referálj.

Helga, Neszmélyi rosszalló pillantásától kísérvén gyorsan elnyomta a cigarettáját, és eléem tölt egy dossziét. Hónom alá csapva igyekeztem eltűnni. A kitóduló rendezők és dramaturgok szótlanul váltak el egymástól. Az első emeleti kávézó felé tartottam. Kértem egy feketét, és fellapoztam a kéziratot. A nyüzsgés már nem zavart, megszoktam a jövés-menést. Valami homályos kém-történet bontakozott ki a papíron, ha a szerzője hagyta volna. Dilettáns, mondtam magamban, és föl néztem a sűrűn gépelt sorokból.

A szemben lévő asztalnál egy ismerős nő kavargatta a kávéját. Hogy hol láthattam, nem jutott eszembe, de hogy íróféle, abban biztos voltam. Engem nézett, s ezzel sikerült zavarba hoznia. Lehet, hogy köszönnöm illett volna? Biccentettem feléje, aztán gyorsan visszabújtam az anyagba.

Mi ezt a kifejezést használtuk: „jó kis anyag”, mondták a kollégák, ha valami tetszett nekik. Aztán ha nem, akkor azt, hogy „ezen az anyagon még dolgozni kell kicsit”. Ez nagy sértésnek számított, ugyanis gyári tolvajnyelven azt jelezte, hogy szar. Ez az volt. Akár tovább se kellett olvasnom.

Az író nő le nem vette a szemét rólam. Most már tudtam, hogy az, csak a nevét nem. Meg azt se, honnét ismerhetem őt. Jó tízessel idősebbnek látszott, mint én, és fújta a füstöt, akár egy gyárkémény.

De hol lehet az én őzikém? Itt láttam meg a plakátját, ebben a büfében, és azóta semmi. Lépéseket kell tennem a keresése ügyében.

– Látom, nem ismer meg – szólt rám az íróasszony. Úristen, ez a nő belém lát.

– Astoria. Maga mindig egy kis szőke tinivel távozott, másokra fütyült.

A *Ki nyer ma*, esett le végre a húszfilléres. Felálltam, hogy bemutatkozzam, de leintett.

– Hagyja csak. Tudom a nevét, ha maga nem is az enyémet. Mindig össze szoktak keverni minket, azért mondom, nem én vagyok Szabó Magda. Azaz Magdának Magda, de nem Szabó.

Kezet nyújtott.

– Szalánczy... Ipszilonnal a végén.

– És cézével?

– Naná.

Férfias a kézfogása. Nem szoros, de határozott.

– Még biztos találkozunk – mondta, és kivonult előttem a Latinovitsból.

– Vigyázz vele – hallottam Szegő Gyuri hangját a hátam mögül. – Gyűjti a fiatal tehetségeket. Én már korhatár fölötti vagyok. Különben nem dilettáns, tehetséges nő, és nagyon művelt.

A szépfiúként számon tartott Gyuri közelebb járt a negyvenhez, mint a harminchoz. Finoman őszült, s ez még jól is állt neki.

– Mit kaptál az öregtől?

Ránézett a címlapra, majd elkomorult.

– Ez a kém. Vigyázz vele!

Megint ezt mondta. Rövid időn belül másodszor óvott valakitől.

– Hogyhogy kém?

– Újságírónak álcázza magát. Sokáig élt külföldön, azaz disszidált, de amikor visszajött, simán megúsza,

visszakapta az állását, a lakását. Biztosan be van szervezve. Csak átdobták.

– Ezt jól kifogtam.

– Ne szarj be! Nem fog lelőni. Azok az idők elmúltak. Ezért nem érdemes lógatni az orrod.

– Annyira látszik?

– Kicsit.

– Nem azért lógatom.

– Nőügy?

– Aha.

– Ismerem?

– Nem hinném, mert még én sem.

– Hohó, ez egyre érdekesebb. Mesélj!

Nem tudom, miért éreztem úgy, hogy Gyurit beavathatom, de elmondtam neki, kit és miért keresek.

– Ne hülyéskedj, ez nagyon egyszerű. Menj be a statszervezőkhöz. Megmutatják neked az albumokat.

Reménykedve buszoztam haza, a dossziét majdnem otffelejtettem, Gyuri a portánál ért utol, és dugta a hónom alá. A Vas utcán ballagva megint eszembe jutott Steiner Karcsi barátom. A múltkor már dörömböltem a falán, ahol régen szoktam, de nem jött ajtót nyitni. Gondoltam újra megpróbálom.

Hiába vertem azonban a falat, Karcsi most sem bújт elő. Vettem a bátorságot, és becsöngettem. Hozzátorozói közül bánatomra a bátyja jött elő. Végigmért, rám ismert, de nem szólalt meg.

– Az öccsét keresem – nem mertem tegezni.

– Nincs itt.

– Mikor tudnék vele beszélni?

– Azt én nem tudom. Elköltözött.

Leesett az állam.

– Hová?

– Fogalmam sincs. Valamelyik nőcije után.

Eddig tartott a beszélgetésünk. Gyorsan becsukta az ajtót. Most megértettem Karcsit, miért menekült el ebből a lakásból. Jó lett volna dumálni vele arról az aláírás-históriáról, hogy mégis, mi lett a nevemmel, ami szerepelt azon a listán. Párttaggyűlés szerveződött a gyárban, ahol a tiltakozó aláírók ügye kerül majd terítekre. Szerettem volna tisztán látni.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A KÖVETKEZŐ éjszaka arra ébredtem, hogy zajokat hallok a lakásban. Automatikusan kiugrottam az ágyból, mentem az előszobába, eszembe se jutott, hogy betörő is lehet. Sötétben botorkáltam, tapogatóztam. A konyha és a fürdő közötti keskeny átjáróban, anyám alakját véltem látni. Hosszú, fehér hálóingében ácsorgott, azzal a hajhálóval a fején, amiben gyerekkoromban mindig fölém hajolt alvó puszit adni.

Állandóan délután dolgozott, s amikor este tíz után megérkezett, már csak arra jutott ideje, hogy elköszönjön. Később, iskoláskoromban mindig megvártam, hogy hazaérjen. Olvastam tizenegyig, míg be nem futott. Eleinte nem örült, egy növésben lévő gyereknek ilyenkor már aludnia kell, hajtogatta, de aztán megbékölt, tudomásul vette, hogy várom, még ha néha el is bóbiskolok Mikszáth vagy Tolsztoj fölött.

Kiment az álom a szememből. Felgyújtottam a villanyokat, és kutatni kezdtem a lakásban, feltúrtam minden szekrényt, fiókot, ahol a holmija halmozódott. Mióta meghalt, halogattam a rendcsinálást, nem volt szívem kidobni semmit. Az intarziás szekrényben ruhák, kosztümök lógtak, amiket nem is hordott, vigyázott rájuk, hogy majd egyszer, akkor... De mikor? Semmikor. Aztán papucsok, pongyolák, ha majd kórházba kell menni, de nem viselte azokat ott sem. Lepedők, párnahuzatok katonás rendben, kikeményítve. Még mindig azokat veszem elő, ha ágyneműt kell cserélni. Sehol semmi

személyes. Egypár borospohár a vitrinben, néhány régi könyv. Az egyik fiókban imakönyvek, kopottas, szakadozott bőrkötésben. Egy zsoltárgyűjtemény, amiből énekelt, azt tényleg láttam a kezében a vasárnapi miséken. Semmi más. Az alsó fiókban cipők, kisámfázva, a bőr jellegzetes szagát őrizve. És egy kiscipő, ami nem lehetett az övé, egy kivágott orrú gyerekcipő, amit én hordtam el. Leültem a földre, úgy bámultam a múltbéli leletet. Eltette hát ezt is, nem dobta ki. Emlékszem, ha nem jutott pénz új cipőre, mikor kinőttem egyet, levágták a felső orr részt, s még egy ideig használható maradt. Jártam benne, amíg a hüvelykujjam le nem ért a földre, s csak akkor kaphattam újat, és mindig egy számmal nagyobbat, hogy tovább tartson.

Ültem a padlón, a nyitott ajtók, kihúzott fiókok előtt, anyám birodalmában, kelengyéje maradékai között. A rojtos frottír törülközők tartottak ki legtovább, most is azokat használtam, s adtam a kezébe a női látogatóknak, akik a fürdőszoba felől érdeklődtek, és csodálkozva fogadták a régi textilt, főként, hogy alig takart valamit a ruhátlanságukból.

Kócosan, pizsamában ácsorogtam, kezem automatikusan turkált egy műanyag zsákban. Régi borítékok estek ki belőle, szabálytalan alakú, névjegyméretű, hajtogatott levélkékkal. Beleolvastam az egyikbe, meg se néztem a címezést.

„Egyetlen Mariskám! Édes soraid kimondhatatlanul megörvendeztettek, s nincs oly csudás toll, amellyel híven le tudnám írni azt, amit éreztem olvasásukkor.”

Egy szerelmes levél!

„Kedves Manczikám! Hogy mikor fogok kijönni, nem tudom még. Talán szerdán, de csak este vicinálissal és lóvonattal. Az időt nem tudom biztosan, mikor megy a vasút, de azt hiszem, negyed 8 órakor a lóvasút állomáson leszek.”

Ezek anyám szülei. A nagyapám és a nagyanyám.

„Édesem, te aranyos Manczi! Ha csak megközelítőleg is papírra tudnám vetni érzelmeimet! Azt a forró érzést, amely elfog, ha közeledben vagyok. Úgy szeretném átugrani a még hátralévő időt, mely közöttünk még némi korlátot von, hogy teljesen enyémnek vallhassalak. Még egy fél nap, egy éjszaka, megint egy nap, s egy éjjel, aztán... Nos, aztán? Látni foglak, ölelni foglak, csókolni foglak... ha te megengeded.”

1902 nyara. Egy csomó levél, hasonló papíron, hasonló stílusban. Jól írt az öreg, pedig nyomdász maradt egész életében. Ólomszedő. Engem is ő tanított a betűvetésre még ötéves koromban. Hogy szerette a Mancikáját! Aztán mégis otthagya, elváltak, elszerette őt a barátja felesége. Két család bomlott szét, s nem lett belőlük két újabb. Nálunk csak Schönnéként emlegették az asszonyt, az új szerelmét, aki miatt elhagyta első feleségét. Eta nagymama mindenkivel kedveskedett, velem is vérbeli unokájaként bánt. Nagyapám, a második férje temetésén azt hajtogatta, „csak a teste, csak a teste”. Akkor, kilencévesen nem értettem e mondat igazi jelentését.

Milyen modern történet; ma is játszódhatott volna.

Még elnézegettem egy darabig a régi cipők közül előkerült leveleket. Lassan hajnalodott 1980 őszén. Ültem a szétdobált holmik között, és eszembe jutott, hogy valamelyik könyvborítón őrzöm anyám keze vonását. Alátétnek használt egy regényt, mikor üzenetet írt nekem. Hogy haragudtam érte akkor! Valahol a polcomon ott az írása, talán még ki is lehetne olvasni a betűnyomokat, mit üzent a fiának.

Kapkodni kezdtem, rámolni, visszagyömöszölni mindent. Sürgősen ki kell mennem a temetőbe. A búcsúztató óta nem jártam ott. Meg is kellene keresni azt az embert, aki akkor megszólított. A nem-apámat.

Mégis a gyárba mentem, nem a temetőbe. A „kém” hívogatott telefonon, hogy megbeszéljük a továbbiakat. De hát nem lesznek továbbiak. Ezt kell a tudomására hozni valamiképp.

Neszmélyi kíváncsian várta a beszámolómat; előbb neki kellett referálnom az ügyről. Már ha ez ügy egyáltalán. Elfogódottan bámultam a Duna deltavidékét, azt a helyet, ahol a hírhedt munkatáborok működtek.

– Írjak jelentést róla?

Ezzel sikerült meglepnem.

– Ugyan már. Ide nézz, a szemembe! Nagyon szar?

A kényelmes forgószéken feléje fordultam. Nem mondtam ki, csak bólintottam.

– Akkor hozd a tudomására. Ez is a te feladatod.

– Tudom, főnök. Már keresgél telefonon.

– Csak finoman, óvatosan. De nem féltelek. Megoldod.

– Igaz, hogy kém volt?

– Persze. Az a redőnyös film az ő ötletéből fakadt. Akkor határoztuk el, hogy többet semmiféle témáját nem engedjük kamera közelébe.

– Redőnyös film?

– Amiről azt írta az a szegény öngyilkos kritikus, hogy inkább a forgatókönyvet kellett volna kihajítani a vonat ablakán, nem a férfi főszereplőt. – Őszülő fejét a tenyerébe temette. – Látod, ilyenekkel vagyunk körülvéve.

Nem mondta, milyenekkel, de mindent értettem. Indulni akartam, de visszatartott.

– Elmész a taggyűlésre?

Bólintottam.

– Ma lesz a fenyítés. Az aláíróké.

Nyeltem egyet.

– Ilyenkor örülök, hogy nem léptem be.

Nem mondtam, nem mondhattam, hogy az én nevem is majdnem odakerült, azaz ott is volt az egyik lap alján.

– Forgatásokra kell járnod, hogy tapasztalatokat szerezz. Most ez az öntödei film fut. Kimehetsz Csepelre. Nézz körül, helyettem is.

– Megyek – mondtam lelkesen, csak azt nem kötöttem az orrára, hogy nem a csepeli gyárba, hanem a hűvösvölgyi Nagyrétre tartok. A napokban megismerkedtem az egyik állófotóossal, aki a *Haladék*ban dolgozott, és azt javasolta, menjek ki vele egy forgatási helyszínre, ahol rengeteg statiszta lesz, mert május elsejét vesznek föl – október elején. Sietni kell, sárgulni kezdenek a levelek.

Csipesz, akinek a valódi nevét nem is tudtam, kis bogárhátúján fuvarozott ki a zöldbé. Hatalmas sorok kígyóztak a regisztrációnál; százötven forintos rapidíjért iratkoztak föl az ide csődítettek. Gondoltam, én is beálllok az egyikbe, de furán venné ki magát, ha bevallanám a munkahelyem nevét. Legeltettem a szememet, de a vörösesszőke lányt nem láttam sehol. Persze, elkezdődött a tanév, biztosan még iskolába jár. De ha már itt vagyok, azért figyelek. Tapasztalatokat kell szerezzek, erre bízott a stúdióvezetőm. Mindegy, hogy ezt a filmet egy másik stúdió készíti, nem a mienk.

A máskor nyugodt színtér, ahol kis családok piknikeztek, gyerekek szaladgáltak, körhintára kunyeráltak belépődíjat apjuktól-anyjuktól, löni is lehetett egy bádorbódé pultja előtt, most a legteljesebb zűrzavar képét mutatta. Az első asszisztens hangosbeszélőn keresztül próbált rendet teremteni, s fullajtárjai segítségével fűre telepedésre szólítani a nyüzsgő tömeget. Beletelt vagy félórába, mire ez összejött. A rétet övező fasor alatt állva pásztáztam végig a százötven forintos sokaságot, de őt nem láttam sehol. Valami nevet kellene adni neki, de mégse akartam. Mi lesz, ha meglelem, és sehogyan sem illik hozzá, amit kieszeltem. Csilla, Emese, Tünde – számomra kedves lánynevek pörögtek gondolataim-

ban, de bármennyire is megnyerően hatottak, elhessegettem őket.

A lány, akit a plakáton láttam. A plakátlány. Ez lesz a neve – és punctum.

A pasi, aki agyonkeresi. Ez meg én volnék.

Közben zajlott a forgatás. A kamera elé egy idős színészt toltak be kerekesszékekben, aki vitába keveredett egy fiatal fiúval, tán az unokája lehetett, és a srác aztán végigfutott a majálisozók között, jó messzire. Ezt a jelenetet vették föl vagy ötször, nem számoltam.

Le kellett lépnem. Csipesz kattintgatott valamerre, nem vártam meg, hogy végezzen. Az erdőn átvágva elértem a villamos végállomását. Be kellett érnem a gyárba, a taggyűlésre. Mióta fölvettek, ez az első alkalom. Szerencsére nem törődtek velem, nagyjából mindenki mással foglalatoskodott. Csak ámuldoztam. Az elvtársak rövid időn belül egymásnak estek. Romhányi, a titkár, egyébként híradó-operatőr, nem tudott rendet tartani. Már szó sem esett arról, mi célból, mi ellen tiltakoztak, mi mellett álltak ki az aláírók, hogy a cseh értelmiség egyes alakjait politikai meggyőződésük kinyilvánítása miatt elítélték és börtönbe csukták. Kiderült, hogy két tiltakozás is született, az egyiket az Elnöki Tanács elnökének, a másikat egyenesen a párt első titkárának küldték. Erről nem tudtam, csak itt hallottam, ahogy azt is, hogy a két lista aláíró névsora nem különbözött egymástól. Tanulhattam megint: az egyik elvtárs hogyan dorongolja le a másik elvtársat, amiért az véleményt nyilvánít, s majdnem lehülyézi, aki másként gondolkodik. Beláthattam Neszmélyi igazát: jobb ebből kimaradni. Különösen, hogy várt reám egy harmadik, vagy ki tudja hányadik elvtárs, másképpen Szabó úr, a kém. Egy közeli presszóba beszéltük meg a találkozót, miután visszautasítottam, hogy meghívjon ebédre a Thököly étterembe. Lehet, hogy ez a mód?

A reménybeli szerzők megpróbálják lekenyerezni a döntéshozókat?

Korábban érkeztem a virágnevű helyiségbe, s tekintetem a bejáratra függesztettem. Vártam, hogy belép egy kétméteres alak, zakója feszül a bicepszétől, levéltárcája helyén revolver dudorodik. Aztán megállt mellettem egy kopaszodó, százhatvanas figura, akit észre se vettem, és halkán megszólított.

– Keleti úr, ugye?

Még hogy úr, és nem elvtárs. Persze ő odakinn szocializálódott, ott mindenki úr, még az elvtársak is azok.

A kézfogása puha, már-már nőies. Zavartan ült le mellém, nem nézett a szemembe.

– Sajnálom – mondta nekem.

– Mit?

– Hogy ennél kényelmesebb keretek között beszélgethettünk volna a folytatásról.

– Attól tartok, nem lesz folytatás.

Kimondtam. Magam is meglepődtem a bátorságomon, de hát Helga, a titkárnőnk a lelkemre kötötte, hogy dilettánsoknak egy jó szót se szabad szólni, se írni, mert minden körömnvi reménybe belekapaszkodnak, s nem lehet lerázni őket.

Szabó úrnak fennakadt a pillantása, és rendelt magának egy konyakot a pincérnőtől. Aztán csak nézett, azzal a vizenyősen semleges tekintetével. Úgy látszik, nem szokott hozzá az efféle visszautasításhoz.

– Tudja, a magyar film mostanában nagyon szerzőközpontú lett – kezdtem hárítani. – Az alkotók a saját rögeszméik után futnak, nem fogadnak el témákat kívülálló íróktól – azt már nem tettem hozzá, hogy dilettánsoktól végképp nem.

Szabó úr felhajtotta a konyakját, aztán bámulta az üres poharat.

– A novellát természetesen kifizetjük – biztattam.

Ez a kém nem fog szeretni engem. Sebaj. Vidáman álltam föl, miután kifizettem az italomat. Mi bajom lehet? Úgyis megtalálom őt, a lányt, akit keresek. Csak ez a fontos, nem holmi filmnovella.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

LASSAN cammog a 42-es villamos Kispest felé. Anyámat látogatom meg. Sokszor jártunk erre gyerekkoromban; rokonaink laktak a Wekerlén. Jó pár vasárnap telt úgy, hogy kivillamosoztunk, beültünk vendégségbe valahová, ahol még rádió sem volt, és a bajnoki közvetítéseket a telekszomszéd fölerősített készülékén hallgattuk. Itt mindenki a Honvédnak drukolt, akármennyire is rajtuk ragadt a kommunista csapat bélyege.

A villamos hirtelen leállt két megálló között. Eleinte türelmesen vártunk, de aztán az utasok apránként morgolódni kezdtek. Páran leszálltak, vagy előrementek a vezetőhöz.

– Egyelőre nem megyünk tovább – hozta a hírt egy kövér asszonyosság. – Akinek sürgős, mehet gyalog. Nincsen áram.

– Úristen, hol vagyunk, nem az arizonai sivatagban, hanem egy világváros peremén.

– Még hogy nincsen áram, mijük van ezeknek!

Inkább leszálltam, minthogy a felháborodott megjegyzéseket hallgassam. Lassan fogytak a családi házak. Ellépkedtem Bakonyi néni kerítése előtt, aki egyik pilanatról a másikra ment el. Amíg a férje kisietett egy kis tűzifáért, ő odabenn átlépett egy másik világba, a nem ismert tartományba.

A pálya mellett a hétvégi bajnoki plakátja hirdette a győri focisták jövetelét. Vettem egy csokor őszi virágot. A halottak napi nyüzsgés most vette kezdetét, min-

den a kétszeresébe került. Az elszáradt koszorúk még anyám sírján heverték. Nekem kellett elhordanom a szemetgyűjtőbe.

A halottak körüli tevékenység, a sírápolás, a váza vízzel feltöltése, ha éppen nem lopták el, s nem felejtettél el magaddal hozni valamilyen műanyag-alkalmatosságot, eltereli a figyelmed a lényegről. Hogy mi a kegyelet? Miért járunk ide? Mit érzünk, miközben takarítunk, hajladozunk? Mi marad egy halottból? Akik ilyenkor elindulnak a városból a temetőbe, tisztában vannak mindezzel? A virágárus meg a büfés tudja, hogy neki a bevétel számít, azon méri a kegyelet fokát. Mit tudok én? Itt van-e anyám, a méretes kőlap alatt, vagy még otthon, ahol élt? A sírja mellett kell emlékezni rá, vagy odahaza, ahol a holmija van, ahol még az illata is valamiképp ott lebeg? Gondol ilyesmire bárki is, aki a halottai nyughelyét takarítja, gondozza? Vagy azért jó ez a sok apró tüsténkedés, hogy ne jusson idő és erő semmilyen elmélkedésre? Muszáj elengedni a halottat, beletörődni a nincsbe, a semmibe?

Hogyhogy nincs, amikor ott van majdnem mindenben. A papírpénzt még mindig úgy teszem a tárcámba, hogy a bankjegyek fejre legyenek állítva, miként tőle tanultam, amikor postára küldött. Ez lenne a halhatatlanság, ebben élne tovább?

Meg kell keresnem azt az embert. Azt, aki megszólított a búcsúztató után, és elárult egy-két titkot a múltból. Valahol itt lakik, nem messze. Mit is mondott? Hogy az Állami telepen? Az erre van, Lőrincen. Talán a kocsmában, ahová bevitt, jól ismerik, törzsvendégként bántak vele.

Már messziről láttam, hogy ebből a kérdezősködésből egyelőre semmi sem lesz. A piálда ajtaja csukva, a rácson iskolázatlan betűket látok.

Áttalakítás miat zárva

Tehát nem leszek okosabb. De mit is várhattam volna? Hogy a csapos megmondja a tutit? Nem azt, hogy ki az apám, hanem, hol lakik az ürge, aki a pénzét nála költi.

Ácsorogtam egy darabig, jött egy villamos, de nem szálltam föl. Traktor utca, hiszen közel a gépgyár. Az óceánrepülőtől elvették az utcanevet, de a régiiek csak úgy emlegették. Hiszen itt lakik Dudi néni, a 14-es számú családi házban. Mennyit hoztak ide gyerekkoromban! Ha valaki, hát ő biztosan tudna nekem mesélni. Egy szempillantásnyi idő alatt döntök, és már nyomom is a csengőt. Nem hallom, hogy szól-e valahol benn a házban, villamos hűz el mögöttem, csikorogva fordul ki a 42-es az Ady Endre útra.

Már letettem róla, hogy bejussak, amikor a lépcsőfeljáró tetején megjelenik anyám legjobb barátnőjének kövérkés alakja. Rövidlátó szemmel méreget, aztán közelebb érve rám ismer.

– Dávidka, hát te vagy?

Nem szeretem ezt a becézést, de hát ő még pelenkázott is engem ebben a házban.

– Tudtam, hogy egyszer el fogsz jönni. Gyere csak, de nagy a rendetlenség, ne nézz körül.

Nem is ezzel akadt gondom, hanem a szellőzetlenségből, sosem viselt öreg ruhák zsúfolt tárolásából és az ég tudja még miből fakadó szagegyveleggel. De rövid időn belül megszoktam.

Dudi néni testsúlyát cáfoló fürgeséggel sürgött-forgott körülöttem.

– Nincsen semmim, amivel megkínálhatnálak. Magadra vess, miért nem üzentél, hogy meglátogatsz. Főzhetek kávé.

– Nem kérek. Nem terveztem, hogy bejövök. A temetőben jártam.

– Szegény Margitom! Olyan gyorsan elment.

Egy percre elfelhősödött a tekintete, majd gyorsan váltott.

– Arra emlékszel, hogy mennyire szeretted a női szélyt? Egyszer kietted az egész tálat a kredencből, és másnapra beteg lettél.

– Sok mindenre emlékszem, de sok mindent nem tudok.

Az öreg fotel recsegett alattam, amint fészkelődtem. Dudi néni, mint egy női Buddha, mozdulatlanul ült, ahogy hajdanán a körúti OTP pénztárában.

– Tudod, mi édesanyáddal együtt nőttünk föl.

Gyorsan belevágtam a közepébe.

– És a férjéről mit tetszik tudni?

– Az egy rémes alak.

– A temetés után odajött hozzám.

– Igen? Nem ajánlom, hogy közösködj vele.

– Azt mondta, nem is ő...

– Ugyan, ne higgy el neki semmit! Elmesélek valamit, már felnőtt férfi vagy, ideje, hogy megtudd, miféle ember ez.

Izgatottan fészkelődtem, megreccsent a karfa.

– Ne főzzek mégis egy kávé?

– Nem, nem, nemrég ittam – füllentettem türelmetlenül.

– Tudod, hogy nekünk a boldogult urammal nem lehetett gyerekünk...

Ezt tudtam, ez nem érdekelt.

– Amikor megszülettél, Margit sokszor kijött veled, itt, a kertben, nyáron a lugasban aludtál, fényképem is van valahol róla.

Lassan csordogált a történet. Tűkön ültem.

– Egyszer az uram magával vitt sétálni, s karon ülőként betért veled a kocsmába. Ott ivott a te apád. „Szép

fiad van, Laci” – mondta – mire az én drága uram nem volt rest, és visszavágott. „Gyurikám, ez a te fiad, nem az enyém. Jobb, ha tőlem hallod.”

Szólni se tudtam.

– Mondom, hogy nem érdemes keresned. Szemét alak, na, hát kimondtam. Nem szép, de igaz.

– Állítólag mégsem ő az apám.

Dudi néni valódi meglepődést mutatott.

– Honnan veszed?

– Mind a ketten mondták, külön-külön.

– Margit is?

– Igen, a kórházban, mielőtt...

– Neeem. Nekem elmondta volna.

Menni akartam, de nem lehetett. Még egy órán keresztül hallgattam Dudi nénit régi, leánykori históriákról, meg az én gyerekszáj bemondásaimról.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VÉGRE rászántam magam, és kiutaztam Csepelre. Eltartott egy ideig, mire a hatalmas terepen rátaláltam a filmesekre. A vasgyári öntöde szinte a világ végén volt. Mintha a Múzeum kerttől a Kerepesi temető kapujáig kutyagoltam volna.

Éppen állt a munka, a stáb lötyögött, cigiztek az udvaron, csak egy asszisztens lány futkározott, mint pók a falon. Aztán hirtelen megelevenedett a társaság. Mintha egy gyorsvonal indulását mondta volna be a hangosbeszélő.

„Felvétel! Tessék!”

A sötét, barlangszerű teremben a munkásruhába öltöztetett, villogó tekintetű színész fémmintákba gyömöszölt valami porhanyós anyagot. Egy nagy mozsártőrővel dolgozott; napi nyolc órán keresztül biztosan nem tudta volna csinálni. Én sem.

– Ennyi!

– Nekem jó. Neked jó?

– Nekem is jó.

– Csak a közönségnek nem lesz jó – hallottam mögöttem az epés megjegyzést. Megfordultam, de nem láttam, ki szellemeskedett. Még a végén igaza lesz.

Egy sötéthajú, nem éppen nádszál karcsú lányt vettek kezelésbe a sminkesek. A rendező felfedezettje egy tinédzserkorú munkást játszott. Összeakadt a pillantásunk; nem tudhatta, mit keresek itt, vélhette, esetleg újságíró vagyok, aki riportot készít a forgatásról. Talán

megmozdult a benne csörgedező színészvér, elkezdett játszani, külön nekem. Aztán rászóltak, hogy próba, a veszekedés jön.

Ki kellett mennem, a sötétből a novemberi délelőtti szürkéségébe, a fojtott légtérből szabad ég alá. Akik ide járnak, nem a filmesek, ők tényleg gyárban dolgoznak, legalább két műszakban. Olvastam a forgatókönyvet, mielőtt kijöttem: egy özvegy férfi házat épít munka mellett, és maga mellé veszi segítségnek a vidékről feljött fiatal munkáslányt.

Odabentről ordítozás hallatszott. Bekukkantottam. A negyvenes évei elején járó, erősen kopaszodó rendező vöröslő fejjel szidott mindenkit, aki a közelében tartózkodott.

Ennyi elég ebből. Elballagtam a gyorsvasút felé. Ezt ki kell hevernem valahogy.

A Boráros téren eszembe jutott az asztalosműhely, ahol az állítólagos apám dolgozik. Elindultam kifelé az Üllői úton, de aztán feladtam. Nem nézhetek be minden kapualjba, minden üzlethelyiségbe. Túl hosszú ehhez ez az út.

Még aznap délután kimentem az uszodába. Nem a megszokott Lukácsba, hanem a Sportba. Vacogva léptem ki az ötvenméteres medence partjára. Amikor egyetemi tornaórákra jártunk ide, a fedett kiúszóban jutottunk ki a műanyagkötelekkel elkerített pályákra, de az most le volt zárva.

Mi a fenét keresek itt? Olyan vesszőfutás ez, mint a temető. Ott anyám távolléte, itt a plakátlány hiánya nyugtalanított. Naná, majd a lelátón fog várni. A lépcsőkön ücsörög zöld bikinijében, és azt szeretné, hogy leszólítsam.

Teremtett lélek se ült a parton, egy komor pillantású edző sétált fel-le, sípjával néha élesen ráfüttyentett a vízben mozgó tanítványaira.

Percen túl vagytok, ordította kidagadó erekkel, mint-ha a világ sorsa dőlne el azon, hogy a szerencsétlen tanítvány nem elég gyors a sokadik százon.

A fedett medence körül gyerekek futkostak, zajongtak, ugráltak vagy egymást lökték bele a zöldesen csillogó vízbe. Hiába forgattam a fejem, itt se láttam őt. Lehet, hogy úszni sem tud, minek jönne ide? Föl kell adni, semmi értelme ennek a tétova keresésnek. Egyszer majd szembejön. Vagy nem jön szembe sohasem. Harmadik eset nincs. Én meg itt téblábolok nő nélkül hónapok óta. Mióta a gyárban dolgozom, senki és semmi. Pedig Vay Bandi barátom irigykedve firtatta, hogy mi a helyzet Zuglóban a csajokkal.

Úszás nélkül, száraz fürdőnadrággal mentem haza. Micsoda balhé kerekedett ilyesmiből, amikor Marika, Zénó barátnője, akkor még nem a felesége, egy hasonló eset után megtalálta a barátom cseppet sem nedves úszónadrágját. Bennem senki sem kételkedhetett. Nem tudom, melyikünk járt jobban?

Országos Széchényi Könyvtár

A VÖRÖS CSILLAGBAN tartották a díszbemutatót, holott az a dokumentarista játékfilm egyáltalán nem illett oda, a díszlépcsőház, a barokk stukkók meg a sokágú csillárok közé. Egy kispiszkosban jobban elment volna, zsíros kenyér és kapabor mellé. De itt remek szendvicsek sorakoztak alpakka tálakon, még pezsgő is csorgott. A gyártásnak maradt pénze reprezentációra.

A film csak nyolcvanvalahány percig tartott; ezt mindenki a javára írta. Senki se mondta ki, de a pillantásokból, összenézésekből sejteni lehetett, nem ez fogja feloldani a közönség és a szakma között feszülő ellentétet. Azt már megtanultam pár hónap során, hogy mindenki a másiktól várja a csodát. A nézők többsége szórakozni szeretne, a filmesek kisebbsége pedig áhítatos figyelmet igényel mégoly szerény teljesítményeinek is.

– Mi a helyzet, élet királya?

Ezt a mondatot már hallottam Rónaitól, a nagytekin-télyű rendezőtől a gyárban is, de akkor sem értettem. Miért volnék én az élet királya?

– Ne is törődj vele, majdnem mindenkinek ezt mondja, aki szimpatikus neki.

Ez már egy másik hang, a gyári újság szerkesztőjéé.

– Végül is igaza van, nem? Itt mindenki az élet királya. Nem kelünk hajnali fél ötkor, nem ingázunk órákat a munkahelyünkre, szépen keresünk, jó nők vesznek körül. Hát nem vagyunk az élet királyai?

Ráhagytam. Nem kedveltem Hetesit, ezt a kerekkepű, bőbeszédű alakot, aki egyszer az ebédlőben is rám akaszkodott azzal az ürüggyel, hogy írnia kell a stúdiókról az újságunkba.

– Karakán figura a főnököd – mondta most, s láttam, nem egykönnyen szabadulok tőle.

– Mert?

– Ahogy rászólt arra az ipsére...

Tényleg, rendre utasított egy állandóan röhincselő alakot.

– „Mérsékelje magát!” Ez igen, ez stílus. Odabenn is mond ilyeneket?

– Aha.

– Csak azt nem értem, hogyan fúj egyszerre hideget és meleget.

Ezt meg én nem értettem. Meg is kérdeztem Hetesit, mire gondol?

– Hát az ő keze alatt készültek a legjobb Jancsó-filmek, és ugyanakkor neki köszönhetjük a Jókai-képeskönyveket. Hogyan fér ez össze?

– Tőle kéne megkérdezni, ha annyira kíváncsi vagy.

– Nem kapnék rá választ, azt hiszem.

Kis szünetet tartott, aztán folytatta. Láttam rajta, erősen gondolkodik, mondja-e, vagy sem, de aztán belevágott.

– Tudod, nálatok alkotmányos monarchia van. Az történik, amit a jó király kigondol és eltervez. Ha elfogadod a feltételeket, ha bízol benne, hiszel neki, boldogulsz.

– De ha nem?

– Ha nem? Nézd meg szegény Szegő Gyurit. Tehetőséges, jóképű gyerek. Tudod, miért lett kegyvesztett?

A fejemet ráztam.

– Összeszűrte a levelet egy rendezőnővel, akinek a dramaturgjaként dolgozott. Elvágta magát örökre, érted?

Értettem persze.

– Úgyhogy vigyázz arra, hogy ne csajozzál. A gyárban legalábbis ne.

– Jó hogy mondod, nem mintha...

– És még egy. Ne piálj, ne vegye észre rajtad. Ez most más, most ünnepelünk egy kicsit, de a hétköznapiakon teljes absztinencia. Látod, most sincs itt, már elment. Állítólag korán fekszik. És szigorúan csak anyuval.

Szünetet tartott. Vay Bandit láttam közeledni egy műanyag pohárral.

– No, nem akarom a kedved elvenni. Még mindig ő a legjobb, hidd el. A szomszédotokban, a Logosz Stúdióban triumvirátus működik. A három nagy öreg egymást nyírja ki minden héten, igaz Bandikám? – szólt oda a kólát szopogató Vay-nak. – Aztán ha kell, összeállnak, és együtt teszik taccsra a minisztériumból odahelyezett Csobádi elvtársat, a főnöküket, aki semmit se tud tenni ellenük. Hármuknak öt Kossuth díja van, Csobádinak meg csak egy kis piros könyve.

Vay Bandi hallgatott, nem szólt bele. Mindketten vártuk, hová fut ki a tiráda, mit mond még a megeredt nyelvű sajtómunkás.

– De a legrosszabbak az új fiúk, akik le akarnak vágni maguknak egy szeletet a nagy tortából. Ilyeneket forgatnak, mint ez a mai. Csak a vetítés előtt mernek meghajolni. Félnék, hogy kifütyülik őket.

– Olyan még nem történt – szólalt meg Bandi.

– Jaj, dehogyis nem. Az egyik Szemlén, a Kongresszusiban. Nincsen új a nap alatt. Nem vagytok szomjasak? Kiszáradt a szám a sok dumától. Megyek a vályúhoz, nem jöttök?

Mi ketten maradtunk, és örültünk, hogy más vizekre evezett.

– Miket mondott? – érdeklődött Bandi.

- Államelméleti továbbképzést tartott.
- Hetesi? Vigyázz vele!
- Mert?
- Bandi halkra fogta magát.
- Azt hiszem, téglá.
- Nem mondod. Neked ez a rögeszméd.
- De, de...
- Bizonyíték?
- Ne légy naiv. Ezt csak érezni lehet. Nem faggatott erről-arról?
- Hááát.
- Na ugye. Szóval az. Hidd el nekem!

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ELSŐ karácsonyom, anyám nélkül, egyedül. Nem vettem fát. Ajándékot se kellett vásárolnom senkinek. Valami hetyke dac uralkodott el rajtam. Azt hittem, milyen jó lesz ez nekem. Kimaradok valamiből, ami terhes számomra. Még őrá se gondoltam, a sportuszodai lánya. Vettem egy üveg tokajit, és meghallgattam a *Máté-passiót*, drága nyugati bakelitről. Panna alakja villant föl, de egyáltalán nem izgató. Melitta is kitűnt a képből, már nem hozott híreket Pannáról, kívül fut éppen, hogyan válnak be a tervei.

Nincsen semmi bajom. Makacsul hittem ebben.

Nincsen semmi baj.

Az egyre divatosabb amerikai filmekben, amiket a fasori villa vetítőjében néztem esténként, hajtogatta a szinkrontolmács, a nagyra nőtt, ragyásképzű figura, aki kölyökként lelkesedett minden tengerentúli agyalmányért. Számítógépes felnőttmesékért olvadozott.

Nincsen semmi baj.

Hittem ebben, aztán később, jóval később kellett rájönnöm, hogy bizony baj van, nem kicsi, hanem nagyon nagy baj. Hogy emberek halnak meg váratlanul, titokzatos körülmények között, öngyilkosok lesznek tehetséges fiatalok, vagy világgá mennek, itt hagyva mindent, még akár szépen induló karriert is. „A nyolcvanas évek, sapkát viselnek, lassú a léptük, jól be van húzva, mind-egyik sapka”, dúdolgattam néha magamban, ha nem hallotta senki.

Elfogyott az aszú, és vége lett a passiónak, amit egyébként húsvétkor szokás hallgatni. Most a *Messiást* kellett volna, de nem volt meg lemezen, s különben is a Pannával töltött karácsonyokra emlékeztetett. Ültem öszszegörnyedve, magam elé nézve, aztán hirtelen felugrottam, és gyorsan leszedtem szobám faláról a fotókat. A „szentképeket”, ahogy az egyik kinyermás zenehallgató, már nem tudom melyikük, mondta évekkel ezelőtt.

Se Anna Karina, se Macha Méril, se Jean Seberg.

De Jancsó és Kozák András se.

A tépdéses nyomokat hagyott a falon, de nem törődtem vele. Bedobtam a fekete-fehér képeket egy fiók mélyére. Aztán megnyugodtam, de nemsokára az járt a fejemben, hogy át kellene rendezni a szobát, az egész lakást, sőt, legelőször ki kellene festetni, elvégezni mindent, ami ezzel jár, bútoroktól megszabadulni, újat venni, selejtezni, selejtezni.

Lesz rá pénzem. Neszmélyi beletett egy produkcióba. Elsőfilmes vagyok, mint dramaturg. Nem szerettem azt a filmet, de pénzt jelentett, sokat. Helga boldogan tolta elém a szerződést, az arcomat figyelte, hogyan reagálok, amikor meglátom a papíron a végösszeget. Mitagadás, valóban meglepődtem. Azon is, hogy ez a nő, akiről jószérivel annyit tudtam, hogy a szüleivel él, és munkája mellett gépelést vállal, mennyire jót akar nekem. Mivel szolgáltam rá erre? Mindig csodálkoztam, ha emberek, akiknek nem adtam semmit, kedveltek, kényeztettek, szerettek, csak azért, mert vagyok, nem is azért, milyen vagyok, csak a pusztá létezésemért. Ez a nő, úgy látszik, kedvel engem.

NEM lettem boldog a filmtől, amelyikbe belecsöppentem. Szerencsére nem kellett eredeti helyszínekre járnom, semmi öntöde, semmi Nagyrét. Díszlet a gyárban, a 2-es műteremben, megépített fogadó a 18. századból. Kosztümök, bajuszok, álszakállak. Egy rutinos színkritikus írta a szövegét, akivel mindössze egyszer találkoztam, hármásban beszélgettünk a rendezővel a forgatókönyvről. Nemigen akadt mondanivalóm; emberöltőnyivel idősebb partnereim nem is hagyták, hogy bármi kifogást támasszak. Nem tetszett az egész, s ez talán meglátszott rajtam. „Mi köze ennek a mai magyar valósághoz?” Ez járt a fejemben, de ezt nem mondhattam ki. El-eljártam a forgatásokra, ott tébláboltam a kulisszák mögött, úgy éreztem magam, mintha színházi díszletek között járkálnék. Bámultam a színészeket, jutalomnak fogtam föl, hogy közöttük vagyok, de közben arra gondoltam, miket fognak majd összeirkálni a kritikusok, akiknek soha, semmi sem tetszett maradéktalanul.

Miközben ezen tűnődtem, az egyik gyártási öreg, akit akkor láttam először, rám szólt.

– Hívd már a dúltképűt, nem látod, hogy csak rá várunk.

Nem mondtam neki, hogy ez nem az én feladatom, inkább elindultam az öltözők felé.

A Kossuth díjas „dültképű” nyugodtan üldögélt, és a tükör előtt a szakállát fésülgette. A sajátja volt, nem ragasztott. Nem mertem rászólni, ő törte meg a csendet.

– Mennünk kell?

– Hát igen, ideje van.

Nem tudtam, hogyan fog reagálni. Megölel vagy ordítani kezd?

– Jó, gyerünk.

Kiléptünk a folyosóra, de hirtelen megállt. Azzal a mindig körülötte lebegő vibrálással kérdezte.

– Mondd, édes fiam, melyik filmben is játszom most tulajdonképpen?

Belém szorult a szó, zavartan nyögtem ki végül a hosszú címet.

– Akkor siessünk, legyünk túl rajta.

Csönd lett, amikor Luciferem szikár alakja belépett a díszletfalak közé. Nem vártam meg a felvételt, inkább fölfelé indultam az irodánkba. Az első emeleti lépcsőfordulónál Neszmélyi tartott lefelé. Sietett valahová, de azért megállt.

– Mi újság?

– Forgatunk. Forgatnak.

– Nyugalom van?

– Igen.

– Muszterek?

– Tudtommal holnap este lesz láthatás a kisvetítőben.

– Majd elmész helyettem. Csak egyben akarom megnézni.

Elindult, de megállt, és visszafordulva mondott egy nevet.

– Most milyen? Mint egy fonnyadt citrom, vagy mint egy női Lear király?

Nem várt feleletre, mosolyogva intett, és katonásan lépkedett lefelé.

RÉGEN jártam a Klubban, a klubomban. Bár hogy az enyém lett volna, erős túlzás. Sosem volt az enyém, csak jártam ide, egy időben meglehetősen szorgalmasan. Kíváncsi lettem, mi változott, kicserélődött-e a törzsközség, vannak-e még jó csajok, bármilyen csajok.

A bejáratnál semmi tolongás, sehol egy bejutásra várakozó. Persze hétköznapi jöttem, szombaton van itt nagy banzaj. Lulu bácsi emlékezett rám, láthatta a tanácsatlanságot az arcomon, megfogta a karom, és beljebb húzott. Együttal a mutatójával csendre intett.

A nagyteremben valami felolvasás zajlott. Közelebb érve, és befelé hallgatózva láttam, hogy nem felolvasás, hanem valami halk happening folyik. A klubból sokszor kitiltott, vizenyős pillantású öregdiák ült egy széken, és rögtönzött. Éppen egy ötvenforintost tartott a kezében, és II. Rákóczi Ferenc nagyságos és vezérlő fejedelemhez intézte a szavait. Figyeltem egy darabig, de amikor Rákosi Mátyásra váltott, kifordultam az ajtóból.

– Odalenn?

Lulu bá a fejét rázta. Szóval semmi. A ruhatárban pár kabát árválkodott. A mosdóban törötten lógott a kagyló, az elzárhatatlan csapból egyenletes ritmusban egy vödörbe csöpögött a víz. Elvégeztem a dolgom, és gondoskodtam az utánpótlásról. Az üveges sör melegen habzott a pohárban. Rossz a hűtőnk, mentegetőzött az ismeretlen pultos.

Az asztaloknál sosem látott alakok darvadoztak. Nő egy szál se. Mire végeztem az első üveggel, véget ért fönn a program. Lecsődült a hallgatóság, s ha lehetett volna, vállukon hozzák megmondó emberüket. Meglepetésemre a nyaksálas alak is velük érkezett. Nem vett észre, ezért gyorsan fölmentem, azaz csak mentem volna, a lépcsőn ugyanis már néhány elázott figura csücsült. Szalalomozva jutottam föl a felszínre.

Mit keresek itt, mondtam magamban, de Lulu bá alakja hangos kérdésre ösztönzött.

– Látta őt? A sakkozót. Minden este itt van?

– Sokszor zárásig lenn üldögél.

– Nincs jobb dolga?

– Biztosan nem hajnalban kel. Tolmácskodik. Leg-alábbis így mondta parti közben.

– Maga játszott vele?

– Megsajnáltam. Olyan egyedül van.

– És ki nyert?

– Maga jobban játszik, mint ő.

Elhallgatott, mint aki fontolgatja, hogy mondja-e, amit gondol.

– De nálam talán nem.

– Kipróbálhatjuk egyszer – mondtam óvatlanul.

– Akár most is – azzal kihúzta a pénztárfiókot, és egy zsebsakkot vett elő. Utoljára a gimiben láttam ilyet. Unalmas órákon játszottunk vele. A figurákat egy részbe kellett csúsztatni, a karton táblácskát összehajtani, és óvatosan a partner felé nyújtani.

– Kezdhet világossal.

Lulu bá tényleg jól játszott. Az éjféli órán gyorsan előnybe került. Nem húztam sokáig, fel is adtam, el akartam kerülni, hogy a „tolmács” ránk akaszkodjon.

– Szívesen adok revánsot.

– Nem tudom, mikor jövök ide.

– Meg kell tanuljon rendesen játszani. Tudok egy jó védekező nyitást. Úgy hívják, víziló.

– Micsoda?

– Igen, vagy másképpen hippopotamusz.

– Eszik vagy isszák?

– Komolyan. Bé, dé, é, gé gyalogok lépnek hatra, a szükséges sorrendben, és mögöttük felsorakoznak a huszárok és a futók. Ezzel nem lehet veszíteni.

Kissé álmosan bólogattam.

– Látogasson meg egyszer.

Megjegyeztem a címet, és lassan ballagtam hazafelé.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A TOLMÁCSOT mégsem úsztam meg. Már befejeződött a rokkó korabeli krimi forgatása, az utómunkák is jól haladtak, mindenki örült, hogy az elfogadás körül nem lesz semmi zűr, amikor Neszmélyi új feladattal bízott meg.

– Tuds angolul?

– Sajnos, nem. Csak németül.

– Se baj. De Karády Katalint biztos ismered?

– Hát persze.

– Egy amerikai producer beleszeretett, és mindenáron filmet akar forgatni róla. Kíváncsi lett, honnan jött, hogyan élt Magyarországon. A Nemzetközi Osztály átpasszolta nekünk a témát. Holnap jön ez az ember. Legyél itt pontosan. Meglátjuk, mit tud, főként, hogy mit akar.

Az elkövetkező napok, sőt, hetek a vendégünkkel teltek. Kornélban csörgedezett némi magyar vér, valamelyik dédapja a Kárpát-medencéből indult, de ő már nem tudott magyarul. Rövid látogatásából hosszas tartózkodás lett, mert kicsit, vagy nem is kicsit, belepistult a Szerzői Jogvédő melléje csapódó ügyintézőjébe. A nem túl szép, nem túl szexi csaj a fejébe vehette, hogy ezt az ötvenes pasit megfogja magának. Neszmélyi nem értette, hogy az amerikai miért időzik ilyen hosszú ideig nálunk, amikor felvilágosítottam, megnyugodott.

– Az más. Szívügyekkel nem foglalkozom. De te azért tartsd rajtuk a szemed.

Szót fogadtam. Mentem velük éttermekbe, moziba, színházba, csak akkor léptem le, mikor a jogászlány félreérthetetlenül jelezte, hogy privát órák jönnek. Akkor felszívódtunk mind a ketten: én és a tolmács, aki nem volt más, mint a selyemsálas sakkozó a klubból.

Eördögh – ez állt a névjegyén, amit osztogatott. Négyesben még csak-csak elviseltem, de kettesben maradvá nehezen tűrtem a szövegeit. Nagyjából egy évjáratba tartoztunk, nem is tudom, miként kerültük el egymást a bölcsészkaron, de egy egész világ választott el tőle. Úri gyerek, polgári otthon, disszidált bátyja a Szabad Európa munkatársa. Nem is a politikai beállítódása hatott szokatlanul, hanem mindent tagadó, romboló fekete humora. De el kell ismerni, angolul nagyon jól tudott.

– Mivel rontod a szemed? – kérdezte a kezemben lévő kötetre mutatva, mikor késve érkezett egy találkozónkra.

Elakadt a szavam. Mi az, hogy mivel rontom szemem?

Humor? Annak faramuci.

Értékítélet a könyvről? Mikor nem is láthatta, mi van a kezemben.

Lételméleti megállapítás? Értelmetlen lenne bármit olvasni? Fölösleges a kultúra?

Ilyesmik miatt lett elegendő, mégis össze voltunk kötve az amerikai pofa által. Egyik este, jobb híján, beültünk a Fészek éttermébe, föl az esztrádra. Mihelyt a pincérek meghallották az angol szót, ugrálni kezdtek körülötünk. Most nem követtem el azt a hibát, amit Pannáék franciául beszélő társaságában, nem szólaltam meg magyarul, a rendelésnél csak mutogattam az étlapon.

Kornél széles gesztusokkal magyarázott. Elmesélte, hogyan találkozott először Karádyval, hogyan ment utána az utcán, amikor a kalapüzletből a lakása felé tartott.

Filmeket akart nézni, látni az összeset, amiket itthon forgatott. Nagyszabású műkedvelőnek látszott, akinek pénze van, s azzal azt csinál, amit akar. Például vendégül lát minket.

A jogászlány csillogó szemekkel bámulta – tudta, miért. Mi meg őt bámultuk, azaz inkább Kornélt sajnáltuk. Szébb csaj is juthatott volna neki.

Selyemsálas barátunk – bár Eördögh nem lett a barátom sosem – szorgalmasan fordított.

Kornél a cigánypecsenye fölött lelkesen vezényelt a késével.

– Ezt a nőt nem engedték be az Államokba – hallhattam a meglepő ténytet. – Amikor kiszökött a vasfüggöny mögül, nem kapott vízumot. Kommunista, állították róla. Mindenki félt. Az amerikai filmesek két csoportra oszlottak. Akik már álltak a McCarthy-bizottság előtt, és akik még nem. Nagy piás volt a szenátor – tudtuk meg Kornél kiselőadásából.

– Szeretném tudni, hogyan ment ki Magyarország-ról? Ebben kell segítened – mutatott rám a villájával.

Az egyik lenti asztalnál botrány készülődött. A markáns arcélű színész, aki sokat futkosott égő fáklyával történelmi filmekben, hangoskodni kezdett. Ivott már eleget, sőt, talán túl sokat, hogy megjöjjön a bátorsága. Mi hárman úgy tettünk, mintha semmit se vennénk észre. De Kornél látta, milyen zavartan bújunk a tányérunkba.

– Szar, geci kommunisták!

Ezt ismételte, mint amikor egy tű elakad a lemezen. A partnernője csitította, de ő annál hangosabban folytatta.

– Mit kiabál? – nézett ránk Kornél kíváncsi ártatlansággal.

– A kommunistákat szidja – fordította boldogan tolmácsunk.

Kornél ámuldozott. Komoly érdeklődéssel kezdte figyelni a színészt. A pincérek össze-vissza szaladgáltak. A műsor folytatódott, bár kissé egyhangú maradt.

– This is a free country.

Kornél megismételte. Eördögh fintorogva fordított.

– Ez egy szabad ország.

Valahogy sikerült elcsendesíteni a színészt. Folyattuk volna a beszélgetést.

– Szóval a kommunistának hitt Karády Bob Kennedy igazságügy-miniszter közbenjárására kapott vízumot '68-ban.

Álmélkodtunk kicsit. Ezt egyikünk sem tudta.

– Hogy néz ki? Olyan, mint régen?

A jogászlány tudott valamicskét angolul, egyenesen Kornélnak szegezte a kérdését.

– Nagyon meghízott. Elbújik a világ előtt.

Nem folytathattuk a beszélgetést, mert egy feldőlt szék jelezte, hogy színészünk mégsem hagyta abba a műsorát, csak szöveget váltott. Egy vendég, egy erősen kopaszodó műfordító, felugrott és kirohant a teremből. Kornél újra figyelte.

– Megint a kommunisták?

– Nem – tájékoztatta örömmel tolmácsunk az amerikaiakat – most a zsidók vannak soron.

– A zsidók?

A színész félreérthetetlenül, gyűlölködve fröcsögött.

– Fizetek – mondta Kornél, és nem esett több szó aznap Karádyról.

MÁSNAP kissé álmosan, vagy inkább ólmosan üldögéltem a krimink elfogadási vitáján. Imamalomként mormolták a véleményüket az állandó meghívottak, a stúdióvezetők, a forgalmazási igazgató meg a többiek. Semmi se borzolhatta a kedélyeket. Már éppen az utolsó hozzászóló, M. Kovács filmfőigazgató nyomta a magáét, olyasmit, hogy ő a bűnügyi filmekben el szokott aludni a tévé előtt, amikor valami rendkívüli történt.

A Stúdiónknak volt egy macskája. Helga fogadta be az udvaron kószáló, barátságos cirmost, aki a finom falatokért cserébe rászokott, hogy szabadon besétálhat az irodánkba. Most is benn üldögélt, azaz macska-módra, fejét a mellső lábaira támasztva illedelmesen aludt a padlószőnyegen. Amikor M. Kovács beszélni kezdett, kísétált a szoba közepére, nyújtózkodott egyet, majd nagyot ásított, s elindult az ajtó felé. Türelmesen megvárta, hogy titkárnőnk, abbahagyva a jegyzőkönyvezést, kiengedje. Nyilván sürgős elintéznivalója támadt. M. Kovács dühét alig leplezve folytatta volna, de a kis közjátéktól megzavarva ismételvegette, hogy nem szereti a krimiket, nem szereti a krimiket. Mi meg alig tudtuk visszafojtani a nevetésünket.

Ebéd után Helga feldúlt arccal nyújtotta felém a kávémat.

- Valami baj van? Rossz napok jönnek a macskára?
- Ugyan, dehogy. Súlyosabb. Följelentették a diákfilmünket.

– Hol? A rendőrségen?

– Dávid, ne legyen már ennyire naiv! Mi köze volna ehhez a rendőrségnek? A pártközpontban. Valaki beírt nekik, persze névtelenül, hogy az '56-os visszaemlékezés jelenetében szovjet tankok dübörögnek a pesti utcán.

– És nem dübörögnek?

– Egy régi híradóból van bejátszás.

– Remek. Akkor mi a baj?

– Dávid, hány éves maga?

Megmondtam.

– Mióta dolgozik itt?

Erre is válaszoltam.

– Akkor tudhatná, mit jelent, ha egy stábot följelentenek a pártközpontban.

– Mondjuk, tudom.

Helga hangot váltott.

– Dávid! Igazoló jelentést kell írjunk.

Hatásszünetet tartott.

– Maga olyan jól fogalmaz.

Sejtettem, mi vár rám.

– Ugye érti?

Nyeltem egyet és értettem.

– Neszmélyi hálás lesz magának.

VÉGRE tavasz lett, igazi május. Az amerikai producer elutazott, néha még küldött egy-egy üzenetet, de sejtettük, hogy ebből a tervből nem lesz semmi. A művésznő egy hazai stábot is visszautasított. Azt üzenete általuk, hogy szeretne olyannak megmaradni a közönség emlékeiben, amilyennek fiatalkorában látták. Bölcs asszony.

A friss napsütés kicsalt az uszodába; nem a Sportba, azt megpróbáltam felejtetni, hanem törzshelyemre, a Lukácsba. A Vay Bandi féle kalandozásoknak vége szakadt. A nyugati lapokban híre járt egy furcsa betegségnek, amit a szex terjeszt. Senki nem tudott biztosat, csak annyit, hogy mindig óvszert kell használni. Rebesgettek valamit afrikai nősténymajmokról, meg azt is hallottam, hogy az amerikai titkosszolgálat szabadította rá a világra ezt a nyavalyát, véletlenül vagy szándékosan. Mindenesetre eléggé kedvetlenül bámultam a teraszon a nőket. Pedig feltűnt egy pompás alakú lány, aki nagyon emlékeztetett egy pszichológia szakos bölcsészre. Sőt, biztosan ő lehetett: Judit, valamilyen Judit, de a másik neve nem jutott eszembe. Meg kellene kérdezni, de nem volt kedvem semmiféle játékra.

Nem ismertem magamra.

A lány fölállt a napozóágyról, s elment zuhanyozni. Kerek arc, hosszú haj, barna szemek, egyáltalán mindenhol kerek. Amikor csuromvizesen visszasétált, fehér melltartóján kirajzolódtak sötétlő bimbói.

Azt hiszem, Deák, Deák Judit. Most kellene lépni, odamenni, megszólítani. Ő is rám nézett, látta, hogy nézem, azaz bámulom. Odasétált a korláthoz, lenézett a vízre. Mégse mozdultam az ágyról. Ez lenne a szerelem? A plakátlány megbabonázott. Már ezért is megérne egy próbát. Hogy menne-e? Mire volnék képes? Mit tennék vele?

Megelőzött.

– Szia, ne haragudj, ugye, mi együtt jártunk... – belezavarodott – Úgy értem, az egyetemre.

Segítettem neki.

– Igen, igen, te pszichológiára.

– Te meg Bergmanról tartottál előadást.

– Az Egyetemi Színpadon.

– Bocs, hogy megszólítottalak.

– Semmi baj, emlékszem rád.

Egyszerűen gyönyörű volt. Csillogott a szeme, a haja, az alakja. Kis vízcseppek gördültek le a nyakán és mindenén.

Egyszerre hallgattunk el mindketten. Zavart csend támadt. Ő törte meg.

– Ne értsd félre, nem ismerkedni akarok.

– Hiszen ismerjük egymást.

– Deák Judit vagyok, ha emlékszel a nevemre...

– Persze.

– Akkor szakállad volt.

– Már régen nincsen.

– Jobb is így.

Istenem, ez a lány udvarol nekem!

– Tudod, én majdnem megbuktam lélektanból.

Kerekre nyílt szemmel csodálkozott.

– Igen-igen. Csak a Kígyó utcában mertem megnézni az indexemet. Össze-vissza zagyváltam mindenfélét, Ranschburg végül kettést adott.

Ez se hatott kiábrándítóan. Már mellettem ült, nem is tudom, mikor telepedett oda.

– Engem csak a film érdekelt.

– Tudom, írtál kritikákat. Olvastalak.

Végigdőlt a napozóágyon, mintha az övé lett volna. Nem akartam hinni a szememnek.

– Ráérsz ma este? Van két jegyem a Zeneakadémiára. Mit tehettem volna? Igent mondtam.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

A *MÁTÉ-PASSIÓ* ment, a karácsonyi zeném. Anyámra kellett gondoljak, hogy ez most már mindig az ő hiányának zenéje lesz. Az ötödik sorban ültünk, onnét jól láthattam nemcsak a muzsikusokat, a kórust is. A második sorban, jobbról harmadikként ott állt az én Pannám. Azaz nemcsak állt, énekelt is. És az enyém semmiképp sem volt már – talán még régebben sem. Ez a lány mellettem, igen, ő lehetett volna az enyém, ha akartam volna. Összeért a pillantásunk; láttam, Panna is észrevette, hogy nézem, hogy itt vagyok ezzel a lánnyal. Gyorsan Judit vállára tettem a karom, és magamhoz húztam. Engedelmesen hozzám dőlt, úgy hallgattuk Johann Sebastian Bachot, hosszan, órákon át. Finoman csókolt, amikor Köztelek utcai albérlete előtt elbúcsúztunk egymástól.

Meleg levegő áradt a házfalakból, még tizenegy óra után is. Tehát Panna ebben a kórusban énekel. Nem ment külföldre, nem lett belőle szólista. Egyelőre. Mérget vettem volna rá, hogy nem adja föl. Eltelt jó pár év, mióta szakítottunk. Történt egy s más azóta. Például meghalt az elaggott szovjet pártfőtitkár. Például közelebbről megismerkedtem ezzel a lánnyal, Judittal. Nagyon nem akartam beleszeretni, pedig nagyon úgy látszott, hogy kapcsolat lesz belőle. Édesen csókolt, puhán dőlt hozzám, éreztem minden porcikáját. Kell ez nekem?

Mégse gondolkodtam a helyzeten. A passió hatása kitartott. Meg se köszöntem Juditnak az élményt,

hogyan meghívott, hogy vele élhettem át élőben, hogy ez a zene kiszabadult lemezbörtönéből. Talán én is. Panna hatása alól mindenképpen. Semmit sem éreztem, amikor megláttam. A szerelem múlik, elmúlik, sokára, igaz, nagy sokára közömbösség váltja föl a bizsergető érzéseket. Főként, ha nem volt igazi, nagy szerelem. Judit kedves lány, nagyon kedves, de nem szeretném ámítani. Majd lesz valahogy. A telefonszámát a fülembé súgta. De hát csak egy Hédi- vagy Zita-féle ügy lehetne belőle. Nem olyan komoly valami, mint Zénó barátomé Marikával, aki elvette a lányt, és most együtt élnek, hogy miként, azt nem tudtam.

Éppen a házuk előtt mentem el. Már zárták a kapukat, a Bányász mozi neonja vakon sötétlett. Mintha szellemjárás tanúja volnék; nem akartam hinni a szememnek. Pár lépéssel előttem lépkedtek. Úgy látszik, még itt laknak, Zénó szüleinél, még nem készült el az új otthonuk, ahová tulajdonképp hivatalos vagyok egy avató bulira. Majdnem rájuk pisszegtem, amikor észrevettem Marika ideges gesztusait. Valami nagyon nem tetszhetett neki, mint általában mindig. Zénó hallgaton tűrte, mint mindig általában. Békés esti séta? Köszönöm, ilyenből nem kérek. Mentem a nyomukban egy darabig, aztán útjukra engedtem őket. Jól aludtam ezen az éjszakán.

HARMADNAP, amikor éppen egy délelőtti vetítésre tartottam, ismerős alakra lettem figyelmes az Erzsébet söröző előtt. Az a mókás, Einsteinre hajazó figura jött szembe, akitől pár éve a hétparancsolatot kaptam. Gábor, valamilyen Gábor. Egy versenykerékpárt tolt maga mellett, ám nem képzeltem, hogy használni is tudja.

– Szerkesztő úr! Megismer?

– Meg, persze hogy meg.

– Tudja, Egyetemi Színpad.

– Igen, igen. De már nem nagyon járok oda. Máshol nézek filmeket.

– Kollégák vagyunk, tudja?

– Hogyhogy?

Megálltunk a sarkon, egy újságosbódé előtt. Gábor, akiről kiderült, hogy Bátor, mármint a vezetékeve, szintén a gyárban dolgozott, a szobrászoknál. Látott is a fogadós-film forgatásán, csak nem tudott, vagy inkább nem akart megszólítani.

Míg hallgattam őt, pillantásom az újságos stand választékát pásztázta. *Képes Sport, Magyar Ifjúság, Pesti Műsor, Kortárs, Új Írás* a kirakati választékban. *Film Színház Muzsika* sehol, azt rögtön szétkapkodták. A lapok között, benn, a bódé mélyén egy leány arca.

Atyaisten, ez Ő!

A plakátlány az uszodából. A göndör hajú statiszta.

Bátor Gábor csak nyomta a szöveget. Örült, hogy hallgatóságra talált.

– Egy *Élet és Irodalmat* kérek – hajoltam a kis ablakhoz.

– Elfogyott.

Ennyiből állt a párbeszédünk. Ahogy közelebből láttam, meginogtam, talán nem is ő az, csak odaképzem a bódé mélyére, a szívem közepéből. Csak egy fotó a sok címlap keretében.

Bátor egyik kezével tolta a kerékpárt, a másikkal engem húzott, úgy éreztem vonszolt, az Oktogon felé. Megígértette, hogy felkeresem az úrkabinjában, elvált felesége spejzében, ahol lakott. Alig vártam, hogy szabaduljak tőle, loholtam vissza a Halló büfé elé.

A kis ablak zárva, a pulton nehezekkel ellátott cukorspárga rögzítette a napilapokat. A lány sehol. Hová tűnhetett ennyi idő alatt? Itt volt egyáltalán? Ő volt az? Végre megvolna, és akkor elillan. Játszik velem a sors.

Bementem a büfébe. A népszerű önkiszolgáló a túloldalon működött, itt csak száraz szendvicseket, túlhabzó sört és meleg kólát lehetett kapni. Filléreskedő alakok üldögéltek, egy nyámmogó nénike, foga egy szál se, rágott valamit. Borostás cigarettázó egy *Sportfogadás* újság fölött. Két vihogó kamasz, akik egy gyufaskatulyával szórakoztak. Az asztal széléről a hüvelykujjukkal pörgették föl a dobozt, nyert, akinek összejött, hogy az ne a legnagyobb felületére essék vissza. Egy lengyel filmben játszotta ezt egy fiú és egy lány; a vesztesnek mindig le kellett vetnie egy ruhadarabot.

Kirontottam az utcára. Már a napilapokat is beszédte valaki. Ő sehol. A fenébe! Most járhatok ide, de legalább van egy nyom. Holnap, vagy akár még ma délután, hátha újra itt lesz. A nagy dolgokat nem adják ingyen. Várni kell rájuk. Szenvedni értük.

A KÖVETKEZŐ nap nem tudtam visszamenni. A Stúdió új filmjével Tatabányára mentünk, rendező, színészek, és Neszmélyi is, persze külön kocsiban. A vetítés végére értünk oda, meghajlás, taps, virág a nőknek. Aztán egy kis reprezentáció, bor, szendvicsek. Meg hozzászólások. A közönség ugyan hazament, lehet, hogy csak ki lettek vezényelve, de a helyi szervek emberei, tanács-titkár, szakszervezeti vezetők, meg hasonló figurák ott maradtak enni-inni.

Akadozva indult a beszélgetés. A fiatal rendező magába roskadva ült a helyén. Neszmélyi elutasította, hogy borral kínálják. Egyik elvtárs, nem árulta el a nevét, végül megtörte az udvarias heherészést.

– Azért talán nem olyan rossz a lakáshelyzet.

Erre a mondatra mind meglevenedtünk. A női főszereplő bátorkodott visszakérdezni.

– Ezt hogyan tetszik érteni?

– Nálunk a bányászok fél év alatt kapnak lakást.

– A bányászok?

– Igen, a bányászok.

– De kedves elvtárs, ennek a filmnek egy tanítónő a főszereplője.

Neszmélyi idegesen fészkelődött. Amikor látta, hogy a többiek felveszik a kesztyűt, megnyugodott, de éreztem, nem sok kellene, hogy kirobbanjon. Még nem láttam ilyen izgatottnak. Hazai pályán, a gyárban mindig higgadt maradt.

Statisztikai adatok röpködtek, a többiek a gyeshál meg az eltartási szerződéseknél tartottak. Nem szóltam bele. Jó dolgomban egyedül laktam egy több mint hetven négyzetméteres lakásban. Végül Neszmélyi asztalt bontott; tudtam, hogy korán szokott lefeküdni. Pár udvarias szóval angolosan távozott. A férfimosdó ajtajában értem utol.

– Jössz te is?

– Mennék.

– Okosan teszed, gyerünk.

Azzal karon ragadott, azt se várta meg, hogy elvégezzem a dolgom.

Odakinn akkora köd terjengett, hogy alig találtuk meg a gyári kocsit. A sofőr már aludt.

Valószínűtlen utazásunk lett. Azt a hatvan kilométert nagyjából két és fél óra alatt tettük meg. Csak lépésben lehetett haladni. Ezt a ködöt nem a gyári kellékesek állították elő. A látótávolság, talán ha tíz méterre terjedt. Leállni sem lehetett, mögöttünk is jöttek az autópályán.

Neszmélyi rezzenetlenül tűrte, nem úgy, mint a szak-szervezetisek kincstári derűjét.

– Muszáj volt lejönnöm. Mindig azzal vádolnak, hogy kivonom magam az ilyesmikből.

A lányra gondoltam, hogy ma nem tudtam odamenni az újságosbódéhoz.

– Te nem akarsz butikot nyitni? – Értetlenül bámultam rá. – Az egyik dramaturg, no, nem nálunk, hanem a Logoszbán, divatáruboltot fog nyitni.

– Ezt lehet?

– Lehet, mostanság sok mindent lehet, amiről korábban nem is álmodhattak az emberek. De hát megértem őt is, ez borraavalós állás.

– Hogy érted?

– Nem hallottad még tőlem?

Fogalmunk se volt, merre tartunk. A kinti tejszínű felhők eltakarták a települések tábláit.

– Van az alapfizetés, amit kaptok. Nem sok, nem is kevés. De van, akinek az. Aztán, ha gyártásban van filmek, akkor megugrik a kassza. De ez jó esetben egy évben egyszer fordul elő.

Tudtam ezt, így kaptam szép kis summát, kábé öt hónapi fizetésemnek megfelelő forintokat azért a kosztümös marhaságért. Annyi volt a bukás díja. Nem lehettem büszke rá. Ám Neszmélyi belelendült, folytatta.

– Lehet azért a gyárban is pénzt keresni. Tudod, van olyan könyvelési fogalom, hogy dramaturgiai túrt selejt.

– Az mi?

– Nem tudod, mert még nem jöttél hozzám, hogy vegyek tőled novellát. Egyébként ezt nagyra becsülöm benned.

– Hallottam ezt-azt a büfében, azaz a Latinovitsban.

– Szegény! Miért éppen egy kávézót kellett elnevezni róla?

A sofőrünk vigasztalni próbált.

– Elhagytuk Bicskét. Valami dereng már.

– Rendben van, püspök úr. Csak óvatosan, így tovább.

Ezen fennakadtam. Miért püspök? De nem kérdeztem rá.

– Egy nem is kezdő író, aki azzal jött, hogy sürgősen pénzre lenne szüksége, és adtam neki egy szerződést, a címloldal után a közületi telefonkönyvből másoltatott ki hosszú oldalakat – nevetett, majd folytatta. – A pénzügyön nem tiltakoztak. Én is csak akkor tudtam meg, amikor a titkárnőm átlapozta az anyagot.

Azt a szót, hogy anyagot, úgy ejtette ki, mintha éppen a vécét húzta volna le. Már nagyon kellett volna vizelnem, de nem lehetett megállni sehol. Az 1500-as Lada továbbra is csak cammogott. Még legalább egy óra, mire beérünk a városba, a városunkba, a fővárosba. Neszmélyi hátradőlt a kényelmetlen ülésen. Még akadt volna kérdeznivalóm, de láttam, hogy lehúzta a redőnyt.

Amikor végre Budán jártunk, szóltam a sofőrünknek, hogy álljon meg valahol. Már nem bírtam visszatartani; egy sűrűn zöldellő fa alatt könnyítettem magamon.

Neszmélyi ébren várt a kocsiiban. Honnan van ennyi energia ebben az emberben? Állítólag hajnali ötkor kel, s most éjfél körül olyan fittnek látszott, mint egy húszéves.

– Tudod, fiam, a remekmű az, ami legalább a ruhatárig megváltoztatja az embereket.

Nem értettem, miért mondja, miért most mondja ezt – boldog voltam, nagyon boldog. Csak másnap romlott el a kedvem, amikor a házfelügyelő utánam szólt, és egy ajánlott levelet nyomott a kezembe. Zsebre gyűrtem, és az újságosbódé felé vettem az utam. A lány nem ült ott, nem ő volt ott. Aki éppen árult, nem tudott róla semmi közelebbit. Csak helyettesített. A nevét se ismerte pontosan, valami Alexa vagy Alexandra, ennyire futotta az információja. Most kereshetem tovább.

A levelet nem kellett keresnem, ott gyűrődött a belső zsebemben. A feladóját meg se néztem, most döbbentem rá, hogy a nyolcadik kerületi rendőrkapitányság küldte. Tanúként akarnak kihallgatni. Milyen ügyben? Nem láttam se balesetet, se verekedést. Fogalmam se volt, mit akarhatnak, teljesen gyanútlanul mentem a kurvák által megszállt téren át a rossz hírű negyed felé.

– Probléma van önnel – mondta a mokány alak, amint íróasztala mögött a személyimet lapozgatta.

– Nem tudom, mire gondol az elvtárs.

Az utolsó szót megnyomtam kissé, erre rám nézett.

– Nem tudja, mit követett el?

– Fogalmam sincs.

Matatott a papírjai között, majd fölemelt egy lapot, arról olvasta.

– Keleti Dávid, ön alaposan gyanúsítható lőfegyverrel való visszaélés bűncselekményével.

Jó hogy ültem. Hogy én és egy lőfegyver? Honnan veszik ezt?

– Nem emlékszik semmire? Ne játssza meg magát.

– De hát...

– Ön a múlt év decemberében a Bizományi Áruház Vállalat Felszabadulás téri fióközletében eladásra kínálta egy működőképes lőfegyvert. Itt a tárgyleírás meg egy fénykép. Ehhez mit szól?

Erre megkönnyebbültem, amennyire ebben a helyzetben lehetett. Hát erről van szó?

– Azzal a fegyverrel utoljára talán a krimi háborúban lőhettek.

– Nézze Keleti Dávid, maga ne tartson itt nekem történelemórát. Én is tudom, mikor zajlott a krimi háború. Elmondaná, mikor és hogyan jutott ennek a fegyvernek a birtokába?

– Anyám halála után jó félévvel elkezdtem rámolni, selejtezni. Akkor találtam régi ruhák közt ezt az izét, amit maga lőfegyvernek nevez.

– Az is. Ez egy emberi élet kioltására alkalmas fegyver, akár mint vélekedik maga róla.

– Erről fogalmam sincs. Egy napig se voltam katona.

– Ennek majd utánanéznünk – fenyegetésnek hatott, nem egyszerű kijelentésnek. – Most elmehet. Majd értesítjük.

Hűdötten támolyogtam ki a szobájából. Nem jegyeztem meg vállatom nevét, csak annyira emlékeztem belőle, hogy életvédelmi alosztályvezető.

A kapuban, ahol a belépőkártyát le kellett adni, éppen egy kopaszra nyírt alakot kísérték befelé az egyenruhások. Engem is így fognak majd vezetni?

A FEGYVERÜGY a jegyében teltek a napjaim. Azért elmentem újra a bodegához, ahol Alexát vagy Alexandrát láthattam volna. Megint más ült a kalyibában. Hogy benézhessek, vettem egy lapot, amit aztán hazáig gyűrtöttem, papírtekercset gyártva belőle, olyat, amivel a füttyös szokta ütögetni a körúton a nők fenekét. Érdekes, őt senki se zaklatta, békén hagyták a zsaruk. Talán lelkipurdalásuk támadt, mert azt rebesgették a füttyösről, nem is bolond, hanem egyszer majdnem agyonverték a dózsások, akkor kattant be. Meg azt is mondták, épp ellenkezőleg, hogy tulajdonképp spicli. Ám az igazi besúgók közben szép tisztos életet felmutatva köztünk sompolyogtak. A füttyös nem lehetett az. Hülye vigyorrával, kopaszodó fejével császkkált össze-vissza. Talán egy értelmes mondatot se tudna kimondani, nemhogy leírni.

Ha megtalálom ezt a lányt, kopaszra vágatom a hajam! Sosem hittem babonákban, nem tettem fogadalmakat, de most úgy döntöttem, megteszem. Kopasz leszek, ha rátalálok.

Reménykedő veszteglésem közepette fogtam magam, és elmentem Bátor Gábor úrkabinjába. Valahogy összekapcsolódott bennem az ő alakja Alexa létezésével. Ha találkozom vele, ha beszélgetünk, akkor közelebb kerülök a meglétéhez, hogy él valahol, hogy reggel fölkel, kócosan kibújik az ágyból, dús hajzata eltakarja a kedves arcot, azt a szeleburdi kislányt, akinek azon az átkozott fotón látszott. Abból a plakátból legalább tud-

tam szerezni egy példányt. Fölrajzszögeztem az ágyam fölé, ébredéskor reá esett a pillantásom, s ha hazajöttem az üres lakásba, az ő arcát kerestem, ott van-e még, megvan-e még? Az eszembe se jutott, hogy mi van akkor, ha majd kiderül, van valakije, jár valakivel. Ezt a lehetőséget figyelmen kívül hagytam. Nem, ilyesmi nem létezhet, ez nem fordulhat elő.

Bátor Gábor a Böszörményi úton lakott, egy elegáns budai bérházban, egy éléskamra méretű lyukban. Amikor mondogatta, azt hittem viccel, a humorát edzi. A másfél-szer két méteres kamrában mégis minden megvolt, ami az élethez kellett. Ágy a magasban, lehajtható íróasztal, két ülőke.

– Látja, szerkesztő úr, még vendéget is tudok fogadni.

El nem tudtam volna képzelni, hogy ilyen szorosan éljek.

Kértem, hogy ne szerkesztőurazzon, hiszen nem is vagyok az, dramaturg volnék, még ha nem is tudnám pontosan megfogalmazni, mit is jelent ez a foglalkozás, vagy nagyképpően szólva, hivatás. Füzes Zoli, aki már lehúzott jó pár évet ezen a pályán, egyszer azt találta mondani, hogy semmit. Magyarán, a dramaturg dolga az, hogy ne csináljon semmit, engedjen szabad folyást az eseményeknek. Állítása igazolására buzgó magyarázatba fogott: a magyar rendezők, az élcsapat úgyis megsértődik minden kritikai észrevételen, hagyni kell őket, hátha maguktól rájönnek, mit művelnek, a jobbak úgyis ösztönösen tudják, mit kell tegyenek, akik meg nem, azok menthetetlenek.

– Akkor tegezni foglak – mondta Gábor. – Az apád lehetnék. Kérlek, hogy tegezz vissza.

Hosszú beszélgetésünk lett, amelyben szidta a főnökeket, idegesítette a pazarlás, ami a gyári szobrászműhelyben folyik. Nem tudott a dramaturgiai túrt selejtről, nem avattam be a pénzkidobásnak ebbe a másik

módjába. Ki tudja, hány ilyen csatornán keresztül folyik el a pénz, és a gyártásvezetők miféle költségeket számolnak el az állami támogatás terhére.

Nem álltam meg, hogy el ne mondjam, mit kerestem akkor és ott, amikor véletlenül találkoztunk az utcán. Felcsillant a szeme, aztán rögtön el is komorodott.

– Vigyázz, nagyon vigyázz! Nézd meg az én példámat. Tudod, miért élek ebben a lyukban?

Honnét tudhattam volna, hiszen nem mesélt róla, én meg nem akartam faggatni.

– Szerelmes lettem. Életemben másodszor is szerelmes lettem. Az első, akinek ez az otthona, még Csíkszeredában ismertem meg. Húszévesek voltunk a háború után, régi székely család az övé, befogadtak engem, a brassai jövevényt. Hamar összeházasodtunk, ő el is végezte a jogi egyetemet, amit én nem. A fűrész-faragás jobban izgatott, csodájára jártak a munkáimnak. Ötvenhat után áttelepültünk, ő rögtön kapott állást, én meg tengtem-lengtem, művészkedtem, jártam a Muskátliba, amiről te semmit se tudhatsz, hogy az mi...

– Tudok róla – vágtam közbe, mert hallottam róla egyet-mást. – Egy presszó a Váci utcában.

Legyintett.

– Csak az tudhatja, aki járt oda. Istenem, micsoda esték voltak!

Elhallgatott.

– Olyan lehetett, mint az Egyetemi Színpad vagy a Klub.

Mosolygott rajtam.

– Ott lettem szerelmes életemben másodszor. Gyönyörű lány volt Regina. Már a nevébe belezúgtam. Senki sem forgott körülötte, nem merték megközeleltetni. Rebesgették, hogy vérbíró az apja, a koncepció-s pereken több halálos ítéletet hozott. Már ezért is körülengte valami csodálattal keveredő ellenszenv.

Abban a közegben rossz ajánlólevélnek számított ez a családi háttér. Tehetségesen rajzolt, egyszer kettesben maradván megmutatta, miket csinál. Nem jelentkezett a képzőművészetre, ugyanis az apja kitüntetései miatt biztosan felvették volna. Abból élt, hogy sálakat festett egy belvárosi maszeknak. Azon a délutánon gabalyodtunk egymásba. Már őszült a hajam, legalább húsz évvel fiatalabb volt nálam. Eleinte csak sajnáltam, egy tehetséges szépség, aztán beleszerettem, halálosan. Elfogadott engem, olyannak, amilyen vagyok. Egyre sűrűbben találkoztunk. Regina az enyém lett; még nem volt senkije előttem. Ez teljesen hozzábilincselte. Úgy adta oda magát, mint egy ritka ajándékot.

Itt megállt, szünetet tartott az elbeszélésben. Láthatólag fölizgatta a múltidézés.

– Otthagytam az otthonom, később el is váltam. Albérletet kerestünk, zűrös élet kezdődött, soha nem volt elég pénzünk. Visszautasította az apja támogatását, aki pedig rajongott a lányáért, titokban nekem küldözgetett pénzt.

Újra megállt, kifáradt a lelkesedése.

– Mi lett a vége? – érdeklődtem, mert nagyon is kíváncsi lettem a folytatásra.

– Elvettem feleségül. Két muskátlist, egy grafikust meg egy rendezőt kértünk föl tanúnak. Négyesben megittunk utána pár konyakot a törzshelyünkön.

Megint elhallgatott.

Valami fordulat rejtőzik ebben a sztoriban. Meg kell tudnom.

– Nekem nem lehet gyereke – folytatta. – Az első feleségem mellett is ez okozott gondot. Azt hittem, hogy majd Reginával sikerül. Titokban elmentem orvoshoz, aki a vizsgálatok után írásba adta, hogy magtalan vagyok. Egy álomnak vége. Haboztam, hogy megmondjam-e neki, hogy beavassam a szégyenembe. Úgy

fogtam fel, hogy ez szégyenletes valami, mert nem vagyok impotens, csak mag-ta-lan.

Dolgozott bennem a hivatástudat, megpróbáltam megtalálni a történet végét. Nem okozott gondot, hiszen itt ültünk az úrkabinban, nyilván szakítottak, elhagyta Reginát, vagy az őt. És miért? Csak egy tippem lehetett, a fiatal lány megcsalta, és teherbe esett.

Nyertem. Ez lett a vége. Bátor Gábor hosszan fújta az orrát, amikor a mesélésben idáig jutott. Amit viszont nem találhattam ki: vállalta volna a gyereket, a másik, az ismeretlen férfi gyerekét.

Nagyot hallgattunk a végén. Nem tudtam, mit mondani. Átvillant rajtam, hogy megírom a sztorit. Aztán elhessegettem az ötletet. A történet nem az enyém. Minden történet, ami nyilvános, az mindenkié. Az közkincs. Lehet gyúrni, alakítani, működésbe léphet a dramaturgia, ami talán mégsem egyenlő a Füzes-féle semmittevéssel. Abban hittem, hogy mindennek létezik egy ideális műfaja, egy eszményi kifejeződése.

– Vigyázz a szerelemmel!

Látogatásom végén ezt az útravalót csomagolta. Még találkoztunk gyárudvaron, ebédlőben, napsütésben, hóesésben, de többet nem beszéltünk se szerelemről, se házasságról, se gyerekáldásról.

A LATINOVITS olyan volt, mint egy felbolydult méhkas. Nem tudtam, mi történhetett. Csak lejttem egy kávéra, nem akartam állandóan Helga főzetét inni. Nem mintha nem lett volna jó, de nem fogadott el érte pénzt, s ez egy idő múltán kezdett kínossá válni.

– Na, élet királya – hallottam magam mögött Rónai hangját. Gyorsan leültem egy asztalhoz, véletlenül éppen Szalánczy Magda mellé.

– Mi az, menekülőre fogta?

Ez az asszony mindig itt ül, gondoltam.

– Ne is törődjön vele, mindenkinek ezt mondja.

– Nem számít.

– Ne vicceljen, látom, hogy zavarba hozta.

– Kicsit.

– Na azért. Nekem bevallhatja.

– Jó, bevallom.

– Elkésett. Lemaradt a nagyjelenetről. A dramaturgiai csúcsponttól.

– Mi történt? Érzem, hogy valami van a levegőben.

– Szegő Gyuri, a maga kedves kollégája végre kiadta az útját a szeretőjének.

– Pont itt?

– A szemünk láttára. Elkövetett ugyan egy nagy hibát, de megérdemelte az a perszóna.

„Az a perszóna” egy rendező, egy rendezőnő, aki már nem tartozott a kezdők sorába. Ezt eddig is tudtam, de

hogy Gyuri szorosabb kapcsolatot ápolt vele, az új információ számomra.

– Miben hibázott?

– Pofon vágta. Az előzményeket nem hallottuk, de nagyot csattant.

– Hű, ha ezt Neszmélyi megtudja!...

– Ez már nem oszt, nem szoroz. A pia miatt már úgylis kegyvesztett a Stúdióban.

– Magda, maga mindent tud, ami nálunk zajlik?

– Ismerem Neszmélyit, a rigolyáit. Nekem nem tud újat mondani róla. Elárulok valamit. Tőlem informálódott, amikor maga jelentkezett nála, hogy itt akar dolgozni.

Ezen valóban meg kellett lepődnöm.

– Jobb itt, mint a sztálinista esztéták között, nem?

– Ezt is jól tudja.

Közben a megkapott kávémat kavargattam. Magda rágyújtott, meg se kérdezte, zavar-e a füst.

– Ide menekülök cigizni. Itt lehet.

Lehetett. Lehetett a füstöt vágni.

Tehát zajlik itt egy másik élet, nem olyan rendezett, már-már éterien steril, mint amilyen odafönn a másodikon, a Stúdiónkban. Időnként elcsattan egy pofon. Nem követi párbaj, nem katonatisztek vagy dzsentrik között vagyunk, elégtételt nem ad és nem kap senki.

– Csak vigyázzon, Dávid! Semmi nőügy. Bár maga még nőtlen, ha jól tudom. De ne kezdjen ki házas személlyel, úgy értem, nővel.

– Megvan a magam baja.

– Nocsak. Szakma? A szűk szakma?

– Rendőrségi.

Magda asszony erre felvonta a szemöldökét.

– Miféle balhéba keveredett?

– Eladtam a bizományiban egy öreg karabélyt. Anyám hagyatékában találtam, azt se tudtam, hogy létezik.

- Ez az ügy?
- Használható lőfegyvernek bizonyult. „Emberi élet kioltására alkalmas tárgynak.” Így mondták.
- Golyóbisai is voltak hozzá?
- Dehogysis. Honnan lettek volna?
- Akkor legfeljebb jó erősen fejbe verhetne vele valakit.

Milyen okos ez a nő. A rendőrségen ez a védekezés eszembe se jutott.

– Majd megoldódik az ügy. Ne higgye, hogy a gyilkosok meg a rablók sorában a maga megbüntetése lenne a zsaruk célja. Valami kis ügyintéző túlbuzgósága van mögötte. Ha tényleg olyan régi az a micsoda, mit is mondott, karabély.

– Úgy legyen – mondtam, aztán indultam vissza, a másodikra.

– Számoljon be a végeredményről – hallottam még Magda asszony hangját.

A mosdóban, ahová betértem, éppen Galambos végezte a dolgát. Gombolkozás közben odaintett.

– Van egy könyvem. Neszmélyi szolt, hogy mutassam meg neked.

Galambos az örök asszisztens helyzetében morzsolgatta filmgyári napjait. Elmúlt negyven, legalább egy tízessel idősebb nálam, de sosem jutott filmközelbe, hogy végre megrendezhesse szerzői álmait.

Amikor elmeséltem Neszmélyinek, hol kértek föl a feladatra, nagyot nevetett.

– Ne törődj a helyszínnel. Kaptam én már nívódíjat piszoárban. Egyszer a népiek elvitték tőlünk egyik filmjüket, s amikor jutalmat osztogatott a főigazgatóság, nekem a mosdóban dugták oda a borítékot.

Fegyelmeznem kellett magam, hogy ne mosolyogjak.

– Miért vitték el a filmet?

– Már nem emlékszem. Talán mondtam nekik egypár kifogást. De siker lett, elismerem. Szép munka.

Szünetet tartott, felsóhajtott. Jobbnak láttam magára hagyni.

– Majd számolj be Galambos könyvéről.

Miközben tárgyaltunk, telefonom jött. Helga, a titkárnő széles vigyorral nyújtotta felém a cetlit.

– Valami fura nevű barátja kereste. Waldner Zénó? Vagy nem is értettem jól. Nehéz lehet ilyen névvel élni.

– Ha tudná, mennyire.

Zénó keresett tehát. Haboztam, hogy felhívjam-e. Biztosan beköltöztek az új lakásukba. Tartanak valami bulit. Minek menjek el? Ott lesz talán Valkó is, de semmi kedvem Marikával nyájaskodni.

Lementem az ebédlőbe, Helga velem tartott.

– Valami bántja?

Rémes. Ez a nő is a vesémbe lát. Magda is, Helga is. Mintha pótolni akarnák régi barátnőmet, az eltűnt Bettinát, akit a diplomaosztó óta nem láttam. Nem keresett – én sem őt.

– Semmi.

– Az üzenet?

– Hát az.

– Privát?

– Igen, a barátom. Illetve a volt barátom. Nem is tudom, mióta nem láttam.

– Akkor itt a lehetőség. Hívja föl! Hátha jó lesz valamire.

– Egy lakásavató.

– Éppen azért.

A káposztás kocka, a kedvencem kicsit odakozmált, de nem lehetett olyan rosszul készíteni, hogy ne ettem volna meg bárhol, bármilyen állapotában szívesen.

– Meggondolom – mondtam Helgának, hogy lezárjuk ezt a témát. Amikor visszamentünk a Stúdióba, s nagy

szeretettel elém tett egy kávé, megadtam magam, társáztam Zénó számát.

A következő szombat estére hívott; tényleg lakásavató lesz. Marika összes rokonán már túlestek, most Zénó ismerősei következhetnek.

Jövök, ígértem, de egyáltalán nem voltam biztos abban, hogy el fogok menni.

A forgatókönyv, amit Galambostól kaptam nem volt teljesen reménytelen. Falusi emlékek, gyerekkor az ötvenes években. Messze esik az iskola, hóban-fagyban sokat kell gyalogolni. Kis hősünk egy copfos kislány nyomába szegődik, őt kísérgeti. Egy nap rászól a kislány, hogy ne kövesse, ők kulákok, apját elvitték a rendőrök.

Nem túl eredeti sztori, de nem is rossz. Az írott sorokon átjött valami ódondad hangulat. Regényanyagnak is jó lenne, nemcsak filmnek. Az uszodában olvasgattam, megint a Lukácsban, ahová visszatértem, miután fölöslegesen járogattam a Sportba.

– Mi ez a kézirat?

Budai tornyosult fölém, a hízásra hajlamos filmkritikus.

Megmutattam a címdalt, mire legyintett.

– Csak nem az a falusi gyerekszerelem?

– Ismered?

– Évekkel ezelőtt nálunk járt a sztori. Most hozzátok adta be?

Budai mindenben az elődöm. Csak pár évvel idősebb nálam, előttem dolgozott az Intézetben, aztán a gyárban, amit most hagyott ott egy filmlap kedvéért. Jót nevetett ezen az egybeesésen. Csak engem figyelj, és megtudod a jövődet, mondta egyszer valami fogadáson.

– Nem vagyok túlzottan elragadtatva tőle.

– Mutasd! Át se gépeltette. Nézd meg a harmincadik oldal körül, lehet, hogy megtalálod a kérdőjeleimet.

Úgy is volt.

Összenevettünk.

– Hagyd a fenébe! Inkább játsszunk.

Azzal a szatyrából elővarázsolt egy összetekert viaszosvásznat, meg a fekete-fehér figurákat.

– Óráim is van, snellezhetünk.

Zárásig csapkodtuk a billentyűket. Inkább nyertem, mint veszítettem. A végén már fekete-fehér négyzeteket láttam, ha lenéztem a medencére. Budai erőltette a játékot. Mikor az egyik partiban négy lépésben mattot adtam, nem álltam meg, hogy meg ne kérdezzem.

– Miféle megnyitás volt ez?

– Miféle... – elgondolkodott. – Hát Calvados-megnyitás.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

ELJÖTT az a szombat este, s még mindig nem tudtam, hogy elmenjek-e Zénóékhoz. Az döntött, hogy nem volt kedvem otthon szobrozni, a rendőrségi ügyre gondolni, se a Fészekbe menni, a selyemsálas Eördöghbe botlani, aki büszkén mondogatta, mikor az amerikai producert vacsoráztattuk, hogy az a törzshelye.

Meg kellett néznem egy Budapest-térképet. Zénó ugyan aprólékosan elmagyarázta, merre van a Bükköny utca, hogy a 47-es villamossal kell menni, de tudat alatt töröltem az útvonalat. Vettem egy üveg pezsgőt, és nekiindultam. Albertfalváig kellett utazni, figyelni a megállókat; türelmetlenségemben eggyel előbb szálltam le, és keresgélhettem a tízemeletes panelek között. Utcatábla sehol, kocsma se, ahol útbaigazítást lehetne kérni. Beletelt egy negyedóraiba, mire megtaláltam. A három közül csak az egyik lift működött. „Garancia alatt”, hirdette egy kézzel írott papírlap.

A hetedik emeleti zárt folyosó végéről zajok szűrődtek ki. Megleltem őket.

Zénó megölelt, és gyorsan betolt egy szobába, ő meg eltűnt a konyha felé. Odabenn Valkó Péterre esett az első pillantásom.

– Á, a megtért bárány! Gyere csak be.

Úgy örült, mintha ő lenne a házigazda. Rajta kívül még egy ismerősre akadtam, Palotás Árpira, akivel együtt jártunk általánosba. Egy alacsony, bársonyhatatú kanapéra rogytam le, amiből nehéz lesz majd fel-

állni. Zénó könyvei betöltötték a falat. Háromszobás a lakás, tudtam meg Árpától, de ülve maradtam, nem akartam felfedező útra indulni, különösen hogy Mari-ka köténnyel a derekán egy szendvicsekkel megrakott tállal érkezett.

– Vegyetek, egyetek! Zénó csinálja az újabb adagot.

Észrevett, de épp csak bólintott, tudomásul vette, hogy ott vagyok, s már fordult is kifelé.

Valkó intett, hogy menjek utána az erkélyre. Az is tartozott a lakáshoz.

– Jön a gyerek – súgta halkan.

Lenéztünk a hetedikről az építkezés nyomait még őrző üres térre.

– És bevállaltak még egyet az OTP-nél. Sose hittem volna a régi bulik idején, hogy a nők egy pénzügyi intézetnek fognak szülni.

Az erkélyen egy összecsucott festőállvány porosodott. Be lehetett látni egy másik szobába, ahol mintha egy magányos lányalak üldögélt volna.

– Ne reménykedj! Nagyon gyöngé a felhozatal. Itt ugyan nem újítunk senkit. Nem is azért jöttem.

– Én sem.

– Van barátnőd?

– Senki.

– Miért nem látogatsz meg?

– Több mint egy éve keresek egy csajt.

Nem is tudom, miért bukott ki belőlem az igazság. Tényleg el kéne menni Péterhez: tudna ajánlani gyors orvosságot erre a gondra.

– Öregem, te semmit se változtál.

A lányt néztem, aki megmozdult odabenn.

– Nem nagy szám, hidd el.

Bementünk enni-inni.

A társaság java része orvosokból állt. Párosan jöttek, de külön-külön magyarázták a szakvizsgák rendjét, kli-

nikai viszontagságaikat meg a betegek rigolyáit. Úgy éreztem magam, mintha ápolókra és ápoltakra szakadt volna ketté a vendégsereg.

Zénó keresésére indultam. Épp egy vörösboros palackot nyitott ki.

– Isten-isten – koccintottunk.

– A lakásodra – Aztán észbe kapva hozzátettem:

– A trónörökösre.

Zénó bólintott.

– Húszévi adósság, de hát a Körútról el kellett jönnünk. A nagy visszakapta a szobáját.

– Rajzolsz még? – firtattam a festőállványra gondolva.

– Á, nemigen érek rá. Az egyetem lefoglal, és ügyelek éjszakánként.

– Aha.

Marika érkezett.

– Miért itt vagytok? A vendégek várnak.

Azt akartam mondani, jól vannak ők magukban, de inkább hallgattam.

Elindultam a szoba felé, ahol az ismeretlen lányt sejtettem. Benyitottam, és nem akartam hinni a szememnek. Letette az újságot, amit nézegetett, és kedvesen köszönt.

– Szia! – Ennyit tudtam kinyögni.

Mosolygott, és egyidejűleg meglebbentette hosszú, vörös haját.

– Szandra vagyok – nyújtotta a kezét. – X-szel az elején.

Hozzáhajoltam, s abban a pillanatban végigöntöttem vörösborral a szoknyáját, a lábát meg a heverőt. Mintha vér folyt volna le a térdén meg a bokáján, amint felugrott.

– Keresztelő lesz – hallottam egy kíváncsi vendég hangját a hátunk mögül. Xandra eltűnt, kiszaladt a fürdőbe. Papírzsebkendővel próbáltam eltüntetni a foltokat.

– Só kellene rá – csatlakozott Valkó Péter. Aztán kajánul a fülembe duruzsolta, hogy szűz volt még a leányzó.

Átkoztam az ügyetlenségem. Megvan végre, akit hiába kerestem hosszú hónapokig, és akkor az első percben leöntöm vörösborral.

Kisvártatva egy csíkos fürdőköpenyben jött vissza.

– Most egész este mellettem maradsz, és szórakoztatsz – közölte megfellebbezhetetlenül. – Így nem mehetek a többiek közé.

Nem kívánhattam volna jobbat. Lassan magunkra hagytak, elült a szenzáció, csak Marika sopánkodott az ágytakaró miatt.

– Hogyan fogok táncolni?

Megnyugtattam Xandrát, hogy majd szerzünk valami holmit a ház asszonyától. Közben azon járt az agyam, megmondjam-e neki, mióta keresem. A nehezebbik utat választottam, hallgattam a plakátról meg az újságos standról.

– Mire elmegyünk, megszárad.

Mégis elszóltam magam. Mi az, hogy elmegyünk? Honnan lehetnék biztos benne, hogy együtt távozzunk? Jó lenne, persze, de az is lehet, hogy nem egyedül jött.

– Te is orvos vagy?

Nem tudtam, mi jobb. Ha az volnék, vagy ha nem. Itt igazat kell mondani, nagy a tét.

– A házigazdával jártam gimibe. És te?

– Én? Csak vagyok, csak úgy vagyok.

Törtem a fejem, melyikük ismerőse, Zénóé vagy Marikáé? Egyikükhöz sem illett ez a lány.

– Modellkedtem, de abbahagytam.

Húha! Csak nem őt rajzolgatta Zénó meztelenül?

– Nagyon nyomultak a pasik. Elegendem lett belőlük, belőletek. Bocs, nem akartalak megsérteni. Nem tudom, milyen vagy. Nem tűnsz nyomulós típusnak. De unom, hogy mindenki az első randi után meg akar kapni.

Erre mondanom kellett valamit, de csak bámultam azt a rőt sörényt, ami Xandra bájos arcát keretezte. Szikrázott a levegő, amint megrázta a haját.

– Hol modelledtél?

– Fotós suliba jártam, ott kértek föl az első munkára.

– Statisztáltál is?

Ki kellett egy kisebb adut játszani.

– Igen. Talán láttál?

– Mostanában minden magyar filmet meg kell néznem.

– Húzósz lehet. Nem?

– Munka. Pénzkeresés. De még élvezem.

– Szóval filmes vagy?

Bólintottam, de nem kezdtem bele a dramaturgi létezés titkainak ismertetésébe.

– Egyedül jöttél?

– Aha, nincs barátnőm.

Ez a lány kerülgeti a lényeket.

– Akkor szerezz valami ruhát, és táncolj velem, ha már így kiöntöttél a sorból. Szoknyát, ha kérhetem...

Megcserélte keresztbe fektetett lábait, én meg indul-
tam, hogy teljesítem a kívánságát. Hosszas keresgélés
után csak egy farmer sortot találtunk megfelelőnek. Di-
adallal vittem Xandrának.

– Ezt vegyem föl?

– Csak amíg szárad a tied. Táncolni akarsz, nem?

– Fordulj el, légy szíves!

A szemben lévő panel ablakai, mint egy megfejtetlen
keresztretjvény üres kockái, világoltak. A suhogásból
ítélve megtörténhetett az átöltözés. Visszafordultam.
Xandra méregette magát.

– Ebben legyek egész este?

– Nélküle még rosszabb lenne – ez félreérthetően
sült el. Szabadkozni kezdtem. – Nem úgy értettem.
Gyönyörű lábaid vannak – ez meg soknak tűnt. Jobb-
nak láttam, ha befogom a számat.

Átmentünk a többiekhez. Mindenki Xandrát bámulta, még Valkó szemüvege is felcsillant. Marika meg némi irigységgel nézte sortja sikerét.

Zénó az orsós magnót babrálta, új szalagot fűzött be. A hangfalakból felbúgott Paul Anka.

You are my destiny...

A füléhez hajoltam, úgy súgtam a kérdést: – Ugye nem őt rajzoltad nálam?

Először nem értette, aztán nem akarta érteni. Pillantásával a feleségét kereste, aki éppen nem volt ebben a szobában. Így is csak a fejét rázta tagadásképp.

– Honnan ismeritek?

– Nem tudom.

– Jött valakivel?

– Egyedül érkezett, úgy emlékszem.

Xandra csak álldogált a könyvespolc mellett. Senki sem kérte fel, elkönyvelhették, hogy mi ketten összehajszolunk. Még mindig Anka énekelt, úgyhogy gyorsan hozzáléptem, és a derekára tettem a kezem.

Végigtáncoltuk az estét. Minden figurát eljártunk, kivéve a kidobós rock and rollt – ahhoz nem lett volna elég hely Zénóék nappalijában. Egyedül kezdtük, a többiek bátortalanul csatlakoztak, és egyedül fejeztük be úgy fél tizenkettő tájban, amikor már kifelé állt a rudunk. Soha életemben nem táncoltam ennyit. Általában tánc közben soha nem figyeltem igazán a partneremre. Mindig más járt a fejemben. Xandra mellett azonban eltűnt az idő – a tér csak azért nem, mert a fotelek, karfák, könyvespolcok, földre tett szendvicses tányérok minduntalan figyelmeztettek, hol vagyunk. Meg Valkó pillantása, aki elhűlve bámult kettőnket. Bizony, ez a tánc mássá vált, több lett, mint a test felszabadulása, több mint egy kiadós szeretkezés – ez vallomás volt.

Xandra nem tudott semmit az érzéseimről, illetve valamit talán sejtett, ebben bizonyos lehettem. Vad

sörénye hullámozott, teste tekergett körülöttem, a lassú számoknál pedig úgy simult hozzám, mintha ez a világ legtermészetesebb dolga volna. A pillanatnyi szünetekben, míg Zénó szalagot cserélt, csak álltunk egymással szemben, pihegtünk, aztán folytattuk, nem számított, milyen szám következik.

Ki tudja, meddig bírtuk volna, ha nem fogy el a buli mellőlünk. Marika rosszalló pillantásokkal hozta be Xandra szoknyáját, s amikor a tekercs a végére ért, és a barna szalag felgyorsulva pörgött, zene nélkül, mi le-roggyantunk a bársonykanapéra.

Ketten maradtunk Zénóval, míg Xandra átöltözött.

Mit tudsz róla, kérdezte a tekintetem, de ő nem értett semmit az egészsből, fáradtan hallgatott, holott erre nekem lett volna okom. Aztán megjelent az ajtókeretben a két lány, azaz az asszony és a lány. Xandra húzogatta lefelé a térdére az anyagot.

– Összement – jegyezte meg, de én azt éreztem ebből az egy szóból, hogy gyere velem, és tarts ki mellettem.

– Nem tudok nektek taxit hívni, telefonunk még nincs, de félóránként jön az éjszakai járat – búcsúzkodott Zénó.

Az utcán langyos nyár eleji éjszaka fogadott. Nem vártunk villamosra. Xandra menni akart, nyújtotta a kezét, húzott magával. Lassan indult a beszélgetés, tánc közben talán nagyobb egyetértés uralkodott köztünk. Azért minden fontosat – semmi se fontos, ha kezdünk beleszerelmesedni valakibe? – megtudtam róla. A szülei Pesten élnek, de ő elköltözött egy budai albérletbe, egy rokonféle nagynénihez, hogy ne ellenőrizték folyton. Húszéves múlt, s nem akarta elhinni, hogy én meg több mint tízzel idősebb vagyok nála.

Megrándította a vállát, s annyit mondott, nem számít.

Ez a „nem számít” még sokszor el fog hangzani közöttünk, olykor éles vagy kínos helyzetekben is.

– Szeptembertől megint suliba fogok járni, képzőművészetire, de most szabad vagyok, előttem az egész nyár.

– Előttünk – igazítottam ki, mire ő megállt a külső Fehérvári úton, szembefordult, és várta, hogy történjen valami. Abban a pillanatban húzott el mellettünk az éjszakai villamos.

Nem számított.

Átöleltem Xandrát, és így ballagtunk szép lassan egy Feneketlen-tóra néző utcáig, ahol még soha nem jártam. Mire a franciaudvaros ház rácsos kapuja elé értünk, már hajnalodott.

– Akkor... – mondtam én.

– Akkor... – kérdezte ő.

Akkor kopaszra kell nyiratkoznom, villant át rajtam a felismerés, de már csókolóztunk, hosszan, kitartóan, mintha soha sem akarnánk, hogy véget érjen az este, hogy jöjjön a hajnal.

NÉGY óra lett, mire hazaértem. Ruhástul zuhantam az ágyba, mint régen, hosszú tanulások vagy bulik után.

Xandra bujkált előlem a lakásban. Könnyen rátaláltam, nem ismerte a járást, nemigen tudott eltűnni. Egy fehér, hímzett hálóingben mászkált. Utolértem, átöleltem, s nem állt ellen, bármit tehettem vele. Az ágyra döntöttem éppen, amikor váratlanul anyám hangját hallottam a hátunk mögül.

„Kisfiam, ha sokáig lekötöd azt a lányt, el kell vened.”

Óh, de hányszor hallottam tőle ezt a bölcsnek hitt szentenciát.

De most mintha nem is ő mondta volna. Valaki csöngetett, aztán már dörömbölt az ajtón, és valami éktelen sistergés kísérte.

Az alattam lakó követelte a bejutást.

Mi folyik nálam, kiáltotta eléggé dühösen. Akkor láttam csak, hogy a fürdőszobából víz szivárog elő. Benyitva forró gőz csapott meg, a zoknim egy lépéstől teljesen átázott. Valószínűleg kilyukadt a villanybojler.

Fejvesztve rohangáltam. Vízlezárás, áramtalanítás, felmosórongy, vödör. Az alsó lakó segített.

– Van biztosítása? – kérdezte közben.

– Nem tudom.

– Nem tudja? Akkor sokba fog kerülni.

Majdhogynem összebarátkoztunk, pedig csupa rosszat regéltek róla, főképp azt, hogy a belügyben dolgozik.

Tényleg a bojler tartálya lyukadt ki.

– Vízkőteleníteni kell időnként. Nem csináltatta meg? Fogalmam se volt a háztartási praktikákról, anyám intézte az ilyesmiket.

– Meg kell nősülni – adta a jó tanácsot a belügyes, akinek a plafonját átáztattam.

Az talán még odébb van, gondoltam a felmosóvödör és a lavór között egyensúlyozva.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XANDRÁVAL szerettem volna találkozni, mielőbb együtt lenni, nem lakásfelújítással foglalkozni, mesteremberek után kutatni, tárgyalni, alkudozni velük. De semmi nem maradhatott úgy, ahogy addig. Mindent át kellett rendezni, bútorokat tologatni, csempelapok után futkosni, parkettázót találni, szobafestőről nem is beszélve.

Napokba telt, mire kilábaltam ebből a zűrből. Közben a gyárból is kerestek, úgy látszik, a távollétem hiányt teremtet. Helga tolmácsolta Neszmélyi üzenetét, hogy beszélünk kellene. A rokon nagynéni pedig, akihez felcsöngettem, nem tudott Xandráról biztosat mondani, hogy mikor tudnám elérni, legalább telefonon.

A Stúdióban állt a bál, egy rendezőnő politikai témájú filmjét éppen betiltották, mindenki idegesebb volt a szokásosnál. Nem volt időm, hogy Neszmélyivel egyeztetsek, amikor megjelent Galambos, a kulákos gyerek-szerelem reménybeli rendezője.

Valahogy becsusszant, Helga nem lehetett eléggé éber. Aki akart valamit, az úgyis személyesen jött. A profik ismerték a letagadási mechanizmus működését.

„Nincs itt a főnök, lement a műterembe.”

„Most ment át az igazgatóságra.”

„Fontos tárgyalás van nála, nem kapcsolhatok senkit, majd visszahívjuk.”

Hányszor hallottam már ezeket a hárító kifogásokat Helga szájából. De most Galambos ránk tört, épp amikor Neszmélyi egy új feladattal bízott volna meg.

– Elolvastátok?

Számon kérően hangzott. Neszmélyi úgy nézett rám, mint aki mindent tud, aki már döntött, de ennek közlését rám bízta.

– Igen, olvastam... olvastuk.

– És?

– Hát, a helyzet az, hogy ezen még dolgozni kellene egy kicsit.

Kiböktem, de ez volt az igazság. Ha újra átgondolná a sztorit, eldöntené, mit is akar elmesélni, ha kidolgozna egy finomabb szerkezetet. De ez egyiküket sem érdekelte. Neszmélyi megnyugodva dőlt hátra, Galambos tekintete meg villámokat szórt. Felpattant, és épphogy morgott valami köszönést.

– Láttad ezt? Ilyen alakokkal vagyok körülvéve – sóhajtott, majd folytatta. – Helga ad neked egy szinopszist. Vedd komolyan, kérlek. Csak fiatalokkal érdemes kezdeni, őket még nem fertőzték meg. Három főiskolai tanítványom beadott egy jó ötletet. Foglalkozz velük, tehetségesek.

Utamra bocsátott; Helga már várt egy gépirattal. A cím alá írt nevek tényleg nem mondtak semmit. Már az szívderítően hatott, hogy nem a papiros tetejére írták föl magukat.

A büfé bejáratánál Galambos csapott le rám.

– Köszönöm szépen, jól elintéztél.

Támadott, de nem tudtam, miért kellene védekez-nem. Pillantásom Magda asszonyt kereste, ám kivételesen nem itt cigarettázott.

– Nézd, én komolyan gondoltam...

Nem várta meg a mondat végét.

– Kisöreg, ha neked azt mondják, ezen még dolgozni kell, az egyenlő a kirúgással.

Mondhattam volna neki sok mindent. Például, amit Budaitól tudtam, hogy futott ugyanez az anyag, ugyan-

így, máshol, hogy tényleg lehetne még babrálni rajta, de nem érdekelte semmi más, csak a saját sértődöttsége.

Hazafelé a buszon a fiatalok írását böngészttem. Egy megtörtént bűnügy alapján akartak sztorit faragni a tényekből. Szinte alvajáróként léptem be a Színművészetivel szemben működő fodrászhoz. Sose jártam ott, csak időként láttam az utcán a fehérköpenyes, orvosra emlékeztető köpcös alakot. Komoly elszántsággal ültem a székébe, és a muzeális berendezés védelmében kimondtam a szót.

– Kopaszra!

A mester elsőre azt hitte, rosszul hall. Megismételtem, mire vállrándítva vette tudomásul, hogy itt most nem lesz se hajmosás, se szárítás.

Negyedóra múlva fázós fejjel, de megnyugodva távoztam. Teljesítettem, amit megfogadtam.

A lakásban dolgozó munkások alig ismertek rám. Keresnem kellett valahonnét egy sapkát, mert arra nem számítottam, hogy még a langyos légáramlatok is izgatják majd csupasz fejbőrömet. A vízvezeték-szerelő egy postai értesítőt nyomott a kezembe. Ajánlott küldeményem érkezett, zárándokolhattam érte a Keleti pályaudvar melletti hivatalba. A tetejébe még ez is! Kedvetlenül dőltem végig a heverőn. Csak Xandra megléte vigasztalt, az már kevésbé, hogy a hollétéről viszont mit se tudtam.

Este azért elballagtam a postahivatalba. A Bizományi Áruház küldte a levelet. Értesítettek, hogy eladták a karabélyt, átvehetem a pénzt, ahol a tárgyat beadtam. Semmi több. Mit szól ehhez a rendőrség? Már nem vagyok gyanúsított? „A vizsgálat lezárult, felejtse el!” Egy divatos olasz krimi címe villant föl. Eszembe se jutott tovább firtatni az ügyet. Siettem a pénztárhoz. Nagyjából háromhavi fizetésem ütötte a markomat. Micsoda mázli, gondolhattam volna, de jobban izgatott, merre lehet ez a lány. Ha már egyszer megtaláltam, most újra

eltűnik. Csak egy számot tudtam a nagynénihez, meg a Feneketlen-tó melletti bérház helyét, ahol hosszú csókokkal búcsúztam tőle.

Menekültem otthonról, a szétvert lakásból, ahol némi rendszertelenséggel dolgoztak a mesteremberek. Befelé tartottunk, bele a nyár közepébe. Kiköltöztem az uszodába, hevertem a napon, és nem vártam semmire. Mégis lett valami. Egy leányzó nézegetett, így aztán én is nézegettem. Ebből még nem lehet semmi baj. De aztán nagyon nézett, és én nem álltam meg, hogy meg ne szólítsam. Azonnal vette a lapot, kezdődött a szokásos ismerkedő szövegelés, amit rutinosan, ám kissé unottan variáltam. Érzéki csaj lehet, ha semmi másból, húsos kis szájából hittem, hogy az. Eltelt vele a délután, azt hittem megszabadultam tőle, ám elmenőben várt rám egy padon a kerti platánok alatt. Melléültem, ő meg rögtön hozzám dőlt. Úristen, kell ez nekem, futott végig bennem a gondolat. Rosszul csókolt, zárt ajkakkal, de forró szenvedéllyel. Mi lesz szegény Xandrával? Ettől a lánytól nem lehet egykönnyen megszabadulni. Találtam egy menekülő útvonalat – a szerelem leleményessé teszi az embert.

– Találkozzunk este – javasoltam. Naná, hogy benne volt a folytatásban.

Megpróbáltam lebeszélni magamat arról, hogy elmenjek a randira, de a szanaszét tolt bútorok közepette nem volt maradásom, elindultam a Deák téri metróhoz.

A lány, akinek a nevét se tudtam, vagy mondta, de elfelejtettem – egyre késett. Az nem lehet, hogy nem ismertem volna meg. Eltelt bő negyedóra. Rühelltem várni, a késés nálam főbűnnek számított. A szájára emlékeztem csak, mellyel tüzesen, de szárazon csókolt. Tudtam, ha megérkezik, elkerülhetetlen, hogy folytassuk, amit abbahagytunk, és kiszámíthatatlan, miképp fejeznénk be.

Eluntam a várakozást; eszembe jutott egy mentő gondolat. Kerestem egy fülkét, és felhívtam a közelben lakó Melittát. Szerencsére otthon ült, és éppen ráért. Fölmentem hozzá: megmenekültem. Azaz nem is én, hanem Xandra. Ostobaság, nem Xandra menekült meg, hanem az illúzióim, melyek hozzá kötöttek, egy lehetséges vagy már-már valóságos szerelem ábrándja, amely nem maszatolódik el egy másik, idegen lány karjai között.

Melitta Heideggert olvasott. Megbámultam a német nyelvű vaskos kötet borítóját; a *Sein und Zeit* hevert előtte.

– Pótolom a mulasztásaim – nézett rám csodálkozva, mintha nem akarna megismerni. Persze, a kopaszság, lesz még ebből gubancom, már sejtettem.

– Én kiszálltam a filozófiából – mondtam.

– Kár, mert itt választ kaphatsz a kérdéseidre.

– Tőle? Heideggertől?

– Akár tőle is.

Sűrű magyarázatba kezdett. Hogy a létezésünk csak egy lehetőség. Hogy az ember vagy megragadja a lehetőségeit, vagy örökre elveszíti. Hogy a hétköznapiak – verdamnte Alltäglicheit – eltakarják a lényegi lehetőségeket, az ember nem hallja meg a hívást.

Fogalmam sincs, mióta nem találkoztam, beszélgettem Melittával. Lehetett vagy négy éve is. Persze az ilyenkor szokásos névsorolvasással folytattuk, mikor véget ért a filozófiai kiselőadás, amit nekem rögtönzött. Kiről, mit tudunk, kiből, mi lett? Bettináról mit se tudtam mondani, még véletlenül sem találkoztunk. Melitta ezen elcsodálkozott. Ő meg elvált a férjétől, akihez csak szülei unszolására ment hozzá.

Fölnéztem a mennyezeti napkörre, a szabadkőműves jelkép még mindig ott tündökölt a csillár körül.

– És Mozart?

Melitta is odanézett, aztán, mintha titkot árulna el, csendesen közölte, majdnem súgta.

– Most egy élő zseni van az életemben.

Elhangzott egy név, s ha nem ő mondja, nem hittem volna, de tudtam, hogy igazat mond, nem fantáziál.

– Minden koncertjén ott vagy?

– Nem, ez más, ez több annál. Nem kell ott lennem, akkor is együtt vagyunk.

Nem kérdeztem rá, hogy ő vajon tudja-e ezt? Biztos voltam benne. És egy kicsit, sőt, nem is kicsit, irigyeltem Melittát. De hát előttem is nyílt lehetőség, a heideggeri nagy lehetőség. Nem az uszodai lány, aki végül eljött a randira – tudtam meg később. Csakhogy a Deák téren két metróállomás van, így elkerültük egymást. Szó nem lehetett folytatásról, hiába ajánlgatta, hogy találkozzunk – Xandra eltörölt mindent, ő lett a nagy lehetőségem, vágyam, mindenem.

Melittának nem beszéltem róla, titkoltam, dédelgettem magamban – mit is? – a vadócságát, a megközelíthetetlenségét, egyáltalán, a létezését. Megbeszéltük, hogy hamarosan megkeresem, összehozunk valamit a többiekkel, de aztán ugyanúgy, miként a hasonló tervekből, ebből sem lett semmi, maradt a véletlen, amely úgy is a legjobb szervező. Ha másból nem, dramaturgi tevékenységemből megtanulhattam ezt.

A GYÁRBAN nemigen tűnt föl a hajam hiánya. Persze már sapkában jártam, meg napszemüvegben, s éppen így nem ríttam ki a többiek közül. Csak Helga jegyezte meg, hogy miért akarom utánozni Kojak hadnagyot. Erre nem is gondoltam, csakis Xandra járt a fejemben, amikor a focidrukker fodrász patinás műhelyében jártam.

A csoda három napig se tartott. A két lány és a fiú, a régi bűnügyi szenzációból filmet író dramaturg-tanoncok nem törődtek vele, van-e haj a fejemen, vagy nincsen. Tekintélynek számítottam a szemükben, alig mertek visszategezni. Amikor először ültünk össze, csak az foglalkoztatta őket, hogy minél hitelesebben idézhessék föl a történeti kort, amelyben a históriájuk játszódik. Nekem kellett biztatnom őket, hogy ne a részletekkel bíbelődjenek, hanem az örök emberi szenvedélyek pontos felidézésével. Javában osztottam az észet, miközben csak a lakásfelújítás gyarapodó számláit tudtam kifizetni, de hogy saját életem legfőbb gondja, Xandra újabb meglelése, hogyan valósul meg, arról sejtelmem se volt.

Már benne jártunk a júliusban, nyaralásra nem gondoltam, mert Neszmélyi azt mondogatta, hogy nálunk ez a szezon, mint a konzervgyárban, most kell dolgozni. Találtam is egy jó kisregényt, pár óra alatt elolvastam, és lelkesen eléje tettem az „anyagot”.

Néhány nap múlva fejcsóválva fogadott.

– Most először nem értünk egyet.

– Nem tetszik a *Kihívás*?

– Nem ám.

Többet harapófogóval sem lehetett kihúzni belőle. Az emberrabló, öngyilkos taxisofőr története nem csigázta föl, pedig jó a sztori, mi több, nagyon jó és hatásos is. Később persze lecsaptak rá mások, film született belőle, mi meg csak irigykedve bámulhattuk a sikerét, magam legalábbis nagyon sajnáltam, hogy nem nálunk forgott.

Az igazság az, hogy unatkoztam. A lakásban minden a helyén, hála a bizományis fegyverpénznek, egy-két luxus-apróságot is megengedhettem magamnak, vettem például egy video-lejátszót, ám mégse találtam a helyemet ebben a tökéletességben.

Tizedikén vagy tizenegyedikén, nem tudom már pontosan, de mindegy is, kaptam magam, és leszaladtam a Rákóczi útra. A Könyvruház felé vettem az utamat, hogy megnézzem az újdonságok polcát. Az egyetem elvégzése óta ez a bolt lett a törzshelyem, itt szereztem be mindent, amire, úgy véltem, szükségem van vagy lesz.

Akartam venni egy *Lét és időt*, akár németül is. Éppen odaértem volna az üzlethez, amikor valaki megszólított.

– Jó napot kívánok! Mutassa a személyi igazolványát!

Egy rendőr, velem nagyjából egykorú egyenruhás. Mi a fenét akar, miért kéri a személyimet, tűnődtem, miatt a zsebeimben kotorásztam. Csak az utazási bérletemet találtam, benne egy névkártyával. Szinte undorral adta vissza az átlátszó tokot.

– Ez kevés lesz.

– Benne van a nevem, címem, telefonszámom.

– Én a személyijét kérem. Meg vagyok értve?

– Meg, hogyne, de ilyen meleg időben nem szoktam kitömní a zsebeimet.

– A személyi igazolványt minden magyar állampolgár köteles magánál tartani.

– Akkor lehet, hogy én nem vagyok magyar.

Láttam rajta, egy pillanatra elbizonytalanodik, hátha úgy van, ahogy mondom. Aztán váltott.

– Útlevele?

– Piros vagy kék?

– Ne szellemeskedjen! Tudja, hogy bekísérhetném.

– Nem kérdezem, hogy hová, csak azt, miért?

– Ember, ezzel nem megy semmire.

– Meg is bilincsel? Az elég különös lesz, Pest legforgalmasabb útvonalán, fényes nappal, csak azért mert elfelejtettem sapkát tenni kopasz fejemre, és minden lépés, amit együtt tennénk meg a hetedik kerület kapitányságára, egyre távolabb vinne nyolcadik kerületi főbérleti lakásom íróasztalfiókjában lapuló címeres könyvecskétől, amit követelni tetszik tőlem.

Megzavarodott a hosszú monológtól, meg tán attól is, hogy egyre többen figyelték kis jelenetünket.

– Oszoljanak, nincs semmi látnivaló, haladjanak tovább!

Fölemelte a sapkáját, és idegesen törölgette izzadt feje búbját.

– Haladjanak, haladjon maga is!

Úgy magamra hagyott, mintha ott sem lett volna. Csak ácsorogtam, és a hűlt helyét bámultam. Be se mentem a Könyváruházba, Heidegger feledve, alvójáróként lépkedtem tovább a Belváros felé. Aluljáró, Egyetemi könyvesbolt, Puskin mozi, át a zebrán, szabályszerűen, nehogy...

Nehogy már egy kis mitugrász határozza meg a mai nap hangulatát.

MÁR nem is tudom, miért fordultam be a Ferenciek bazárjába, abba az L-alaprajzú átjáróba, amely a Kárpátiához fut ki. Itt biztosan nincsen rendőr. Az egyházi könyvesbolt mellett egy bizsuárus kirakata csillogott. Egy lányalak hajolt a fülbevalók fölé.

Xandra az.

Megálltam földbegyökerezett lábakkal.

– Te vagy? Szia.

Nézte tovább a kirakatot.

– Akarok egy klipszet. Látod, nincsen kilyukasztva a cimpám.

Csak néztem őt, rendíthetetlenül.

– Bejössz velem?

Igyekeztem úgy érteni, bejössz nekem, és mentünk a pulthoz, hogy a következő percekben megbolondítsa az eladót. Végig próbált jó párat, de egyik sem nyerte el a tetszését. Mindegyiknél rám nézett, figyelte a hatást, ám az én arcomon nem a klipszek tetszését mérhette le, csak nem vette észre.

Üres kézzel távoztunk.

– Sokszor kerestelek.

– Ja, visszaköltöztem a szüleimhez. Megint Pesten lakom.

– Találkozhatnánk?

– Most találkoztunk is.

– Nem így, hanem rendesen, előre megbeszélve.

– Rendesen? Lehet, ráérek.

– Akkor ma. Este?

– Jó.

– Legyél a szigeti bejárónál, mondjuk hétkor.
Gondolkodott.

– Akkor, nyolckor.

– Jó, ott leszek.

– De biztosan.

– Persze, ha mondom.

Persze én már hét után odamentem. Néztam a ki-beáramló sokaságot. Jöttek a strandról, uszodából, mentek a Vörösmarty kertmoziba meg a Szabadtéri Színpadra. Fölmerült bennem, hogy majd beülünk a moziba, de utáltam a szabadtéri vetítést, hiányzott belőle valami, a sötétség, hogy azt érezzem, álmodom, és a szomszédom, akár idegen, akár ismerős, ugyanazt az álmot látja, vagy mást, mindenki a sajátját.

Vettem egy peracet, de nagyon száraz volt, pár harapás után letettem a kőkorlátra, mire azonnal mohó galambok röppentek rá valahonnét, és tépdésni kezdtek. Figyeltem őket, micsoda vak ösztönnel vetik magukat a táplálékra, mintha az életük múlna rajta, amint valóban múlik is.

– Hé, ide beszéltük meg, nem a bejáróhoz?

Xandra érkezett, pedig még nem is volt nyolc óra.

Megfogtam a kezét, nem húzta el.

– Hová menjünk?

– Nekem mindegy. Te hívtál ide.

Nézett rám, macskaszemekkel, azzal a minden gond-ra fittyet hányó, kissé pimasz, de ártatlan mosolyával. Igazából még nem is néztem meg alaposan. Sem akkor, amikor végigtáncoltuk az estét Zénóéknál, sem akkor, mikor végiggyalogoltuk a fél éjszakát, míg hazakísértem, és a bazárban sem, ahol fülbevalókat válogatott.

– Ezt vettem – hajtotta félre a haját, s mutatta meg a fülében lógó, színes klipszet. – Tetszik?

Hümmögtem valamit, amit igenlésnek vehetett.

Szoknyát viselt, és magas sarkú cipőt. Arcunk egy vonalba került, nem kellett volna ágaskodnia, ha meg akarom csókolni. De még túl világos volt ehhez, a nap még le sem bukott a budai hegyek mögött, hála a nemrég bevezetett nyári időszámításnak.

Xandra könnyű léptekkel jött mellettem, kezét a tenyeremben őriztem, s úgy mentünk, mintha régóta ismermernék egymást. Piros trikóját olykor megbámulták a szembejövő hímek.

– Voltál te már börtönben?

Meglepett, mit több, letaglózott a kérdése. Nem tudtam, viccel-e vagy komolyan gondolja.

– Még látogatóban sem. A családukban mindenki büntetlen előéletű.

Elhallgattam, és a szerencsésen végződő fegyverügyre gondoltam. Meg arra a remek öltönyre, amit az ölembe hullott pénzből vettem.

– Gyűlölöm a rabságot, ha meg akarják mondani, mit csináljak, hová ne menjek.

– Ki korlátoz? A szüleid?

– Nem úgy, ahogy gondolod.

Szenvedélyesen beszélt, a testével is hangot adott a lázadozó szövegnek, lenge szoknyája átvette indulatai hullámvázát. Akik láttak minket, azt hihették veszekszünk. Később is sokszor szabadon engedte az indulatait, a benne lakozó ragadozó nem húzta be a karmait.

– A nagynéném... Elég rémes. Nézi az órát, mikor indulok valahová, s mikor érek haza. Így csinálta tizenéves koromban, de így most is, amikor...

– ...Húsz vagy, vágtam közbe.

– Annál kicsit több, igaz, csak egy icipicit.

Mutatta az ujjával, hogy mennyi is az icipici.

Gyorsan megpusziltam a kezét.

– De miért vele vagy? Miért jöttél el otthonról?

– A szüleim... jehovisták. Azok lettek. Te nem vagy vallásos?

– Nem, csak anyám...

– De már meghaltak a szüleid.

– Honnét tudod?

– Marinak nem akartam elhinni, de ha te mondod...

– Te beszéltél rólam Zénóékkal?

– Baj? A buli után kérdezősködtem, annyira tapadtál. Kíváncsi voltam, ki vagy, mi vagy?

– És mit tudtál meg?

– Mindent, fontosat és kevésbé fontosat.

– Akkor előnyben vagy, én alig tudok valamit rólad.

– Itt vagyok veled, ez nem elég?

Közben elhagytuk a kertmozit meg a Palát is. Valahonnan a távolból zeneszó szűrődött ki a lombok közül. Öntudatlanul arra sétáltunk.

A Szabadtérin operaelőadás folyt. Megálltunk a bejáratnál, hallgattuk az énekeseket.

– Turandot – mormogtam.

– Képzeld, tudom. Vittek operába. Apa szeretett énekelni, nemcsak a fürdőszobában. Míg el nem vették a kedvét tőle.

– Második felvonás. Jönnek a rejtvények.

– Csak te nem vagy ismeretlen herceg. Biztos sokat csajoztál.

– Nem mondom...

– Ne is mondj semmit. Nem vagyok kíváncsi rá.

Nekidőlt a falnak, és felnézett a fákra, az égre.

A dallamok körülöleltek. Anyám is nagyon szerette Puccinit, valamiért a *Pillangókisasszony* volt a kedvence. Mindig fátyolos lett a szeme a nagyáriától. Talán ő is várt egy férfit, aki nem jött. Xandra szeme csak csillogott, nem a bánattól, nem az elhagyottságtól. A kis Jásdi Zita tudta még ennyire átélni a muzsikát, de hát

hol volt ő ettől a lánytól, akibe kezdtem egyre jobban belezúgni.

Imádtam a második felvonást, és reméltem Xandra sem akar továbbmenni. Maradtunk, hallgattuk a jégsví királylány kérdéseit. Hirtelen megfogta a kezemet, és elkezdett húzni a Víztorony felé. Nem tudtam, mit akar, de ujjával csendre intett. Odaértünk a vasajtóhoz, a felfelé vezető lépcső bejáratához.

Megnyikordult, amint kinyitotta, és belépett. Elvárászolva követtem. Mentünk felfelé, pontosabban én a nyomában, igyekezve utolérni, de csak a szoknyájában harangozó lábait tudtam követni, vádlija fehérsége derengett a homályban.

– Innen a színpadot is látni – mondta, amint letekintettünk a másfélezer emberre, akik csöndes áhítattal figyelték az operát, szerencsére nem azt, ami köztünk történt. Átöleltem Xandrát, és hosszan-hosszan csókoltam piros száját. Visszacsókol, és nem telt bele sok idő, nagyjából csak annyi, hogy mire a herceg megfejtette a három halálos-találós kérdést, nyelvét a számba dugta.

Odalenn felhangzott a diadalzene, a szerelmi öröm ujjongása. Mi egymás karjaiban élveztük ezt a harsány mámort.

Szünet következett. A közönség kitódult a platánok alá. Nekünk nem akarózott elmenni innét.

A toronyban rejtőzködtünk, míg tartott a szünet. Csak negyedóra, nem több. Rabságba kerültünk. Nem a közönség, nem a helyzet – egymás rabságába. Maradtunk, vártuk a folytatást, közben egészen besötétedett, a nap rég lement, de bennünk világolt valami fényesség, egy másik nap, ami feljött valamikor, nem olyan rég, napokkal vagy hetekkel korábban, talán már akkor, mikor megláttam abban a pavilonban, vagy még korábban, a filmplakáton. Nem tudom, de nem is akarom

tudni, nem fontos, az a fontos, hogy itt van, velem van, a karjaimban tartom, nem engedem el. Soha többé.

Nessun dorma.

Odalenn folytatódott az előadás. Csak a felvonás végén távoztunk. Nem zárták ránk az ajtót – mi zártuk magunkra, belülről. Kulcs sehol.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

EGY ISMERŐS arc a buszon. Vagy mégsem? Tévedek. Nem lehet, mégis ismerős valahonnét. Csak megváltozott. Nem is öregedett, csak valami lárvaszerű maszk tapadt az arcára. Ki ez? Ismerem. Nem lehet régi ismerős, nem gyerekkori, nem kamaszkori. Hiszen talán fiatalabb nálam, csak nem úgy néz ki.

Maga elé réved, nem figyel kifelé. Mintha a *Kék hold völgyéből* jönne, abból a regényből, amelyben nem öregszenek az emberek, csak ha kilépnek arról a titokzatos helyről. Hát ez... nem lehet.

Vadász Hédi lenne? Csak ő lehet. Rövid a haja, és me-rev az arca. Eltűnt róla minden élet. Hallottam, hogy férjhez ment, gyereke is született, valamilyen tévés vezette oltár elé. A családi ágyuk fölött lógó bibliai tájkép ugrik be, az ágy, ahol valahány éve együtt voltunk, boldogok tudtunk lenni nyelvtörténeti utóvizsgája után.

Most felnéz, és mintha élni kezdene. Megismer, látom, tudja, ki vagyok.

A busz már elhagyta a pályaudvart, még pár megálló, és célhoz érek.

Hédi feláll, a kezét nyújtja.

- Megismersz?
- Persze.
- Régen találkoztunk.
- Igen, még az egyetemen.
- Ott.
- Megváltoztam?

Zavarba hoz a kérdés, nem akarok hazudni, valami olyasmit mormogok, hogy nem.

– De igen. Nem az vagyok, aki voltam.

– Komolyan? Miért?

– Nem tudod?

Még nagyobb zavarban vagyok. Valami titok lappang, amit tudnom illene, de nem tudom, fogalmam sincs semmiről.

– Mindjárt leszállok – mondja Hédi, és az ajtó felé lép. Mint egy alvajáró.

– A gyógyszerek, tudod. Azért vagyok ilyen.

Megyek utána, mintha megbabonázott volna. Semmit se akarok tőle. De egy régi ismerős, kíváncsi vagyok, mi történt vele.

Leszállunk, nézem őt. Ő is néz engem.

– Nem változtál – mondja nekem.

Hallgatok, erre a megjegyzésre sosem tudok felelni.

– Veled kellett volna...

Nem folytatja, de van sejtésem, mit akar mondani. Nyúlok feléje, de félbehagyom a mozdulatot.

– Akkor nem lett volna... akkor nem ez történt volna.

Most már egyre kínosabb, hogy nem értem egészen, csak azt, hogy velem járhatott volna, folytathattuk volna, amit csak elkezdtünk.

– Özvegy vagyok, tudod?

– Nem... én nem...

– Belefulladt a Balatonba... beszakadt a jég...

Rám borul, beborít, zokogni kezd. Állunk egy buszmegállóban a Thököly úton, bámulnak minket. Lassan hasít belém az emlék, aztán egyre világosabb lesz, hogy hallottam az esetről, egy tévés a jég alá szorult, a felesége szeme láttára veszett bele a tóba. Az ő férje volt az!

Tartani kell, hogy össze ne rogyjon.

Vadász Hédi, a kedves, jó lelkű lány. Ez lett belőle.

ESTI BULI Rónainál Leányfalun. Nem sok kedvem van hozzá. Xandrával megyünk, már nagyon készült rá, de ugyanakkor szorongott is tőle. Csak tudnám, miért.

Meg kellett szerveznem, hogy ki visz ki minket, nem szerettem volna távolsági busszal bumlizni. Végre hosszas telefonálgatás után Csipesz, a fotós elvállalta a fuvarozásunkat. Ő úgysis egyedül jön.

Xandra délután beállított, több ruhát hozott, mintha hozzám költözne, de csak a választékot mutogatta, nem tudta eldönteni, melyiket vegye föl. Ki-berohangált a fürdőszobából, folyton kérdezte, és ez, és ez? Nekem mindegy, nem tudok tanácsot adni, legföljebb azt, hogy amelyekben jól érzi magát. Egyik se tetszett neki igazán, folyton kiszaladt, majd visszajött egy szál bugyiban és melltartóban, csak a fülbevaló volt új rajta, most vettem észre.

Vágyakozva mentem feléje, de gyorsan eltűnt előlem.

– Hogysisne, bulizni megyünk – szólt vissza, és a biztonság kedvéért magára zárta az ajtót, majd nemsokára megjelent egy hosszú, kék ruhában. Ez igen, mondta a szemem, s láttam rajta, hogy fogadja a hódolatot, megpördült, kicsit megemelte a világoskék anyag szegélyét, majd elfoglalta az egyetlen kényelmes fotelt.

Na, most nem szabadulsz, gondoltam, és eléje térdeltem. Királynői tartással fogadta a hódolatot, majd felkacagott, s eltolt magától, mert két tenyerem már a ruhája alatt siklott fölfelé, rázta a fejét, fülbevalói remegtek, mintha földrengés volna.

– Nem, erre most nincs idő, elmegyünk.

Idő mindig van, bármire van, kell hogy legyen, nem érdekesek az ígéretek, nem szempont az állhatatosság, a kötelességtudás, ha ilyen kincs hullik az ember lábai elé. De Xandra hajthatatlan, megmakacsolja magát, nem enged, fél, hogy túl könnyű győzelemhez juttatna. Visszamegy a fürdőbe, és csak akkor jön elő, amikor Csipesz megcsönget minket, hogy lenn vár a kapuban.

Sima utunk van, elöl ülök a bogárhátúban, Xandra hátul, de figyel, mindenre fülel, amiről szót ejtünk.

– Nagy céció lesz. Rónai állítólag megvett egy kacsalábon forgó kastélyt.

– Akkor ő az élet királya.

– Neked is szokta mondani? Akkor kedvel téged.

– Lehetséges. Sose értettem, miért mondogatja.

– Mindenestre tehetséges ember, a filmjeit se szúrja el, és imádják a nők. Van neki egy új babája, egy bizonyos Nitocska. Majd meglátod...

Xandra kíváncsian néz a visszapillantóba; minket figyel.

– Akarom mondani, majd meglátom – helyesbíti magát Csipesz, és cinkosan a térdemre teszi a tenyerét.

– A 23-as kilométerkőnél kell letérni – mondja, és Xandrát nézi, aztán meg engem. Valami irigységfélét látok megcsillanni a tekintetében.

Enyhe emelkedő vezet fölfelé, a házhoz. Az országútól mintegy száz méterre áll az emeletes villa. Odabenn már sokan összegyűltek, filmesek és mások, akiket soha nem láttam. Xandra úgy bújik hozzám, mintha egy oroszlánbarlangban járnánk. Rónai egyelőre sehol, de nem számítanak a formák, majd előkerül. Légkondi is van, a nagy fogadótérben kellemes a hőmérséklet, és fény, nagy-nagy világosság. A ház régi ablakai ki lettek cserélve, szélesvásznú panorámakép tárul mindenfelé, a Dunára is, a hegyoldalra is.

Sármosan őszülő, divatos író terpeszkedik egy bőrkánapén. Kezében valami színes koktél, időnként belekortyol.

A Logosz stúdió egyik dramaturgia, Füzes meglát, és lelkesen rám köszön.

– Á, dottore! Üdv a csapatban. Cézárt hol hagyátok? Csipesz felel helyettem.

– Csak nem képzeled, hogy ilyen helyekre eljönne.

– Miért? Leprások vagyunk?

– Tudod, milyen.

– Tudom, persze. Azért nem vett föl magához. Meg nem voltam szimpatikus annak a létra titkárnőjének.

Xandra csak kapkodja a fejét, semmit sem érthet ebből a szövegelésből.

Helgáról van szó, aki éppen kórházban fekszik, magyarázom neki.

– Beteg szegény – mondja Csipesz.

– Hallom, igen, női bajok – kontrázik Füzes, a dramaturg. – Csak nem terhes? – Meg is válaszolja a kérdését.

– Ugyan kitől? – Aztán jelentősegteljesen rám néz. Én meg Xandrát keresem, aki eltűnt mellőlem.

Csipesz forgatja a fejét. Mintha pingpongoznánk ezzel a Füzessel, csak én nem ütögetem vissza a labdákat. Egyébként pingpongasztal is van, a hegyre néző terasz felől egyenletes labdapattogás hallatszik. Amikor abba marad, valaki hangos kiáltással szalad be a nappaliba.

– Nyertem, nyertem!

Rövid sort, feszes trikó, hosszú lábak, sportcipő, csillogó fekete haj.

– Na ő Nitocska – mondja Csipesz, és majdhogynem csettint az ujjával.

Füzes is elhallgat, a látvány lenyűgözi. Csak az író marad közömbös, belemozdul a jelenetbe, feltápászkodik, és tölt magának egy új italt.

– Micsoda név ez a Nitocska? – kérdi valaki mögöttem.

– A rendező bácsit kéne megkérdezni – így egy másik.

– Nem semmi a csaj – suttogják.

De hol van Xandra? A keresésére indulok. A fedett teraszon áll, a falnak támaszkodik, és cigarettázik. Előtte egy fekete farmeres alak a falra tenyerelve dől rá a barátnőmre.

– Rágyújtottam – mondja.

– Látom.

A farmeres csöppet sem zavartatja magát.

– Egy ismerősöm – magyarázza Xandra, együtt jártunk fotós suliba.

– Helló – int nekem a srác.

– Na megyek – bújik ki az én kis barátnőm a farmeres kalodájából.

– Gyorsan feltaláltad magad – mondom neki kissé sértődötten.

– Miért? Bobó rendes srác.

– Bobó? Cigivel is kínált.

– Ez a második az életemben, jó, lehet, hogy a harmadik, várjál csak, talán a negyedik. De annál nem több.

Nem tudom, mire mondja. A cigire? Remélem. Kinyitok egy ajtót, és magam után húzom. Sötét van egy pillanatig, valami kamra-félébe kerültünk, keresem a kapcsolót, de minek is. Helyette gyorsan átölelem, és folytatnám, amit otthon elkezdtünk, de nem hajlandó semmire.

– Menjünk innen – mondja, és gyorsan ellép mellőlem. Feldönt egy állványt, ami nagy robajjal zuhan végig a kövezeten. Váratlanul Nitocska nyit be. Elneveti magát. – Folytassátok – javasolja, és azonnal kihátrál. Xandra utána. Amint kilépünk, rögtön Bobóba botlunk.

Jó volt, kérdezi a fickó tekintete, vagy csak én látom így.

Közben teljesen benépesült a hall. Egyre többen érkeznek, most már Rónai is megjelent, elegáns, feltűrt

ujjú fehér ingben áll egy kör közepén, Nitocska látványosan unatkozik mellette. Rágóját fújja, rózsaszín lufit formáz belőle, majd visszanyeli. Ez a csaj mindenhol jelen van, vagy netán több példányban létezik.

Megszólít.

– Igaz, hogy le akartak tartóztatni?

Hülyén nézhetek rá. Elsőre nem is értem, aztán mikor leesik a tantusz, dühös leszek, uralkodok magamon.

– Képzeld! Be is vittek.

– Izgi. Mesélsz róla?

– Szívesen, ha keresünk egy négyszemközti helyet.

Most ő néz furcsán, de nem háborodik föl.

– Ha vársz egy kicsit.

Körülnéz, valakit keres a pillantásával. Aztán int a szemével, hogy kövessem.

Habozok, nem megyek azonnal utána. Xandrát lesem, merre van. Nem akarok én semmit ettől a kis boszorkától, csak feldühített a hülye pletyka. Semmit nem lehet elmondani senkinek, annak veszélye nélkül, hogy ne dagadjon belőle ilyenféle baromság.

Se Xandra, se Nitocska. Töltök magamnak valami sosem látott márkájú italból.

– Ír vagy angol? – ez itt a kérdés, hallom Füzes hangját. – Ezt én is csak egy ideje tudom megkülönböztetni.

– Nézd azt a sarlatánt – int a fejével az őszülő író felé, mindjárt jósolni fog a rajongóinak, épp csak a varázsüveg hiányzik a fejről. Már építi a házát a hegyoldalban. Százezres példányok után könnyű.

Be nem áll a szája, folytatja.

– Dottore, nem ajánlom, hogy belenyalj a mézbe. Különben minek tennéd? Hoztál magaddal nőt, nem igaz? Elárulom, hogy bepróbálkoztam, de hűvös a kicsike.

Duma, sok-sok fölösleges szöveg. Tele az agyam velük, mindenki darálja a magáét. Arról, hogy tegnapelőtt halt meg Buñuel, egy szó sem esik, de legalább

nem csepegnek, nem mondják rá, hogy érthetetlen vagy erkölcstelen. Hallgatnak, és nem irigykednek rá, már nem is irigykedhetnek, arra sokkal inkább, hogy egy fiatal rendező milliókat kapott egy történelmi revüre, aminek a próbái már zajlanak a Városligetben. Persze Neszmélyi a célpont, aki most elkezdett producerként viselkedni, bár ő nem írta föl a nevét a főcímekre, mint egykori tanítványa és beosztottja, aki önálló stúdiót szervezett magának.

– Dottore, ne lógasd az orrod! Élünk, és ez a legfontosabb – Füzesnek be nem áll a szája. – Azért ez nem semmi.

– Micsoda? – kérdezem meglehetősen fásultan.

– Ez a halál a sekély vízben – hajolt közelebb, mintha titkot súgna –, a húszcentis Balatonban.

Értettem, kire-mire céloz, én is elképedtem a bal-
esetnek hírelet esetén. Pár héttel korábban, az után a
botrányos Don Giovanni bemutató után, a leendő áldo-
zat még ott vacsorázott a Fészekben, és átszólt nekem a
másik asztaltól. Most valamit mondani kellett volna Fü-
zesnek, különben azt hiszi... Nem mindegy, mit hisz?
Elég belőlük, az egész díszes társaságból, házigazdás-
tól, Nitocskástól, viszkistől, mindenestől.

De hol lehet Xandra? Egy ideje nem láttam, a fotóst
sem, nem Csipeszt, hanem azt a másikat, Bobót, vagy
hogy a fenébe hívják. Pásztázom a nappalit, fönn az
emeleten még nem jártam, nem is akarok.

Ki a házból, a levegőre.

Demerung van, ilyen álmodnak a látványtervezők, és
csendes júliusi eső. Egy alak bolyong a kertben, időn-
ként feltartja a kezét, mintha üdvözlőné az ég csatorná-
it, melyek megnyíltak.

Megyek feléje, átölelem, vinném be a házba, fedél alá.

– Én szeretem az esőt – suttogja a mellkasomhoz
bújva.

– És engem?

– Téged is.

– Na ti tényleg eláztatok – hallom Csipesz hangját a fedett terasz felől. Kattan a gépe, villan a vakuja. Meg lettünk örökítve – visszavonhatatlanul.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

NEM hittem volna, hogy ilyen is tudsz lenni.

Xandra mondta, miután elmentek a fiatalok. A három ifjú krimiíró, hosszasan üldögélt nálunk. Beszélgetés közben a filmplakátot nézték, és felismerték a modelljét, aki türelmetlenül várta a hintaszékben, hogy véget érjen valahára ez a túl hosszúra nyúlt dramaturgiai tanácskozás. De nem vették észre magukat, mindig újabb meg újabb ötlettel állt elő valamelyikük, egyre színesebb lett a paletta, már attól tartottam szétesik, színes gubanccá válik az egész, képeskönyv lesz belőle.

– Nem hittem volna, hogy ilyen is tudsz lenni.

Fölállt a hintaszékből, levette a szandálját, bár azon se csodálkoztam volna, ha abban áll föl az ágyamra, és leszedte a plakátot a falról.

– Ideje már. Itt vagyok neked egészen.

Talán nem egészen, de mindenképp egészben. Nem mondtam ezt, csak gondoltam. Összetekerte, egy pillanat alatt hosszú hurkát gyártott a nehezen szerzett darabból. Végül is nem bántam. Minek legyen ott, amikor itt van. Nem kell a falon lógnia, ha ülhet az ölemben. De csak üldögél, más nem történik. Sosem történik. Ebből már nagyon elegendem van. Megérkezik, váratlanul beállít, mintha ellenőrizni akarna, kimegy a konyhába, a fürdőbe, egyáltalán nem úgy viselkedik, mint egy látogató, de kapuzárás előtt eltűnik, nem akarja, hogy elkísérjem, úgyhogy javában féltékeny is lehetnék, de mindig meggyőző, vagy inkább legyőző, befogja

a szemem, mond valami kedvességet, vagy csak megcsókol az előszobaajtóban, hosszan, nagyon hosszan, de ha megpróbálom visszahúzni, be a szobába, kibújik a karjaimból, szelíden eltol magától, és kilibben a lakásból, integet a lépcsőházból, visszanéz a kapualjban, és eltűnik, hogy pár nap múltán, vagy akár másnap megismétlődjék a játék.

Kiküld a szobából, hogy játsszuk azt, áthelyez néhány könyvet a polcomon, és találjam meg a sok száz darab között, hogy mit és hová tett, és ha mindegyiket megtalálom, akkor, mondja sokat sejtetően, hogy akkor... de nem teszi hozzá, hogy mi lesz akkor, a fantáziámra bízva, és tol kifelé, a lelkemre köti, ne leselkedjek, majd szól, ha jöhetek.

Mit művel ez a lány velem, töprengtem az előszobában, kifelé bámulva, föl a negyedikre, ahonnét vagy tíz évvel ezelőtt leugrott egy idős asszony, mert a tanács ki akarta tenni a lakásból, mint jogcím nélküli jóhiszeműt. Bözsi néni nem volt egészen komplett, tán én se vagyok az, hogy mindenbe belemegyek, de hát én szerelmes vagyok, és talán Xandra is az. Miért kételkednék ebben?

Résnyire nyílik az ajtó, kikukkant a feje. – Lehet – mondja mosolyogva.

Báván nézem a könyvfalat, most nem izgat ez a játék. Turandot királylány rejtvényeket ad föl.

Egyet mindjárt kiszúrok, hány van még, kérdezem, de nem árulja el, az is rejtvény, találd meg.

Meglesz a második, már nehezebben, de nem találok többet, pedig állítólag van.

– Akkor nincs jutalom – szemtelenkedik.

Már régen le kellett volna győzni, le kellett volna győzni, le, le, mindent le, de folyton kibújt mindenből, egyszer se hagyta, hogy túllépjek bizonyos határokat.

A határok! Megvan a harmadik. Az *Iskola a határont* tette át az útikönyvek közé. Párizs, Róma, Velence, ahol

még nem jártam, melléjük rejtette Kőszeget. A kis csalafinta.

– Kérem a jutalmamat – fordultam felé.

– Milyen jutalmat – álmélkodott. – Én nem ígértem semmit. Nem érdemelsz jutalmat.

– Aztán miért?

– Nem vagy őszinte.

– Honnan veszed?

– Hallottam...

– De mit, könyörgök?

– Ezt-azt... Hogy te vagy a főnököd kedvence...

– Na és?

– Meg azt, hogy a titkárnő szerelmes beléd.

– Belém? A titkárnő? Ki mondta neked ezt a marhaságot?

Nem felel, csak néz világító szemekkel.

– Xandra, de hát ez nem igaz.

Elhallgattam egy percre, átgondoltam, miből születhetett ez a pletyka. Még az is átfutott rajtam, hátha tényleg így van, ahogy mondja?

A hallgatásomat beleegyezésnek vélte.

– Na ugye? Nem zörög a haraszt...

– Miféle haraszt, te... – Majdnem mondtam valami csúnyát, de visszaszívtam.

– Majd ha eldöntötte, kit szeretsz, tudasd velem is

– mondta, s azzal kapta a táskáját, és elindult kifelé. – Nézegetsd a plakátot, azt itt hagyom neked.

Nem tudtam visszatartani.

Úgy mentem be a stúdióba, mint egy detektív. Különbösebb dolgom nem akadt, így ráértem lassan, kimérten terepszemlét tartani. A Latinovitsban síri csend fogadott, most semmi balhé. Szívesen láttam volna azt a bizonyos filmplakátot, de már innen is levették, pedig jó ideig porosodott a presszógép fölötti falon. Napok óta nem tudtam semmit Xandráról.

Szalánczy Magda megjelenése kapóra jött. Kérdezés nélkül odaült a kávéjával, s már nyúlt is a cigarettája után. Most az egyszer örültem a társaságának. Mégis ő kezdte a beszélgetést.

- Nőügy?
- Honnét veszi?
- Kérdésre nem kérdéssel válaszolunk.
- Látszik?
- Megint kérdez. – Szippantás a cigiből. – Fiatalkor és tehetséges. Mi baja lehet.
- Semmi bajom.
- Nem igaz. De ha nem akar, ne beszéljen róla.
- De, beszélek.
- Na végre. Hallgatom.
- Magda, maga jól ismeri a stúdiónkat.
- Fogjuk rá.
- Jóban van Neszmélyivel is.
- Melléktéma. Nem erre kíváncsi.
- Ha maga gondolatolvasó... Igen, azaz nem. Nem róla van szó.

– Helga?

– Ő.

– Ej, de szűkszávúnak tetszik lenni. Mit óhajt róla tudni az úr?

– Szóval, hogy... hogy állítólag szerelmes... belém. Magda kivégzi a cigit, elnyomja, fölneéz.

– Nem tudom, lehet, még az is lehet. Ne csodálkozzon. Egy értelmes, aránylag csinos nő, benne a korban, harminc már elmúlt, és sehol egy férfi. Ráadásul száznyolcvan magas. A főnöke egy szobor, rá nem vehet szemet. Szegő Gyuri nős is, iszik is. *Hát én akkor kit válasszak, virágom, világom...* Vagy nem így van a népdalban?

– Talán – mondom. – Tehát igaz. Kínos.

– Miért kínos? Döntse el, mit akar. De vigyázzon, itt már nem lehet hibázni.

– Nem lehet, az biztos.

– No, ezért nem érdemes az orrát lógatnia. Gondolom, nem Helga kegyeire pályázik.

– Nem, a világért sem. De rosszul esik, ha a hátam mögött, vagy mondjam úgy, a hátunk mögött pletyiznek, lényegében a semmiről.

– Van barátnője, nem?

– Van, nagyon is van.

– Akkor ne fájjon a feje emiatt.

Nem mond többet, a kávéja elfogyott, újra rágyújt. Én meg hallgatok, nem mozdulok az asztaltól.

– Majd avasson be a végeredménybe.

Furcsán nézhetek rá.

– Már ha egyáltalán lesz valami eredmény. De ahogy magát ismerem, nem lesz semmi. Marad a kislány, nem igaz?

– Persze, hogy marad. Csak szerettem volna tiszta vizet önteni a pohárba.

– És most jobb magának?

– Valamivel.

Megyek tovább, egy emelettel feljebb, be a Stúdióba. Mielőtt benyitnék, Füzes jön szembe a folyosón. Nagy örömködéssel köszönt, mintha a bulin jóba keveredtünk volna.

– Dottore! Korán eltűntél, lemaradtál a show-ról.

– Miféle sóról?

– Amit Nitocska rendezett. Azaz nem is ő, hanem a hiánya. Eltűnt. Rónai meg őrijöngve kereste.

– Nekem mindegy.

– Csak mondom, hogy képbén legyél. Korhatáros műsor volt. Nem lesz fel felújítás.

Otthagytam, szinte bemenekültem hozzánk. Helga egy dosszié-halom fölött ügködött. Látszott, hogy baj van, valami nagyobb baj.

A telefonhoz ülök. Ez nemcsak alibi, napok óta nem találom Xandrát, egyik számán sem lehet elérni. Most sem. De tartom a kagylót, miközben hallom a nyitott ajtón át, hogy Helga nagyon rámol, nagyon keres valamit. Nem baj. Nem az én ügyem. Neszmélyi nincs benn, tudom meg később, vidékre utazott, egy forgatáson kell rendet tennie. Ha már ő megy oda, tényleg gond lehet valamivel. Szerencsére nem az én filmem, most egy nyugis produkcióban vagyok. A magyar természetfilmezés nagy öregje forgat egy környezetvédő produkciót, abba kerültem bele. Se műterem, se színészek, még forgatókönyv se nagyon. A nálam kétszer idősebb rendező, aki kikérte magának, hogy bácsizzam, az operatőrjén és egy technikuson kívül nem tűr meg mást a stábben. Az állatokra figyel, azok hálásak, állítólag válaszolnak a kérdéseire. A felvett anyagot szinte titkosítja, nem mutogatja, azt kéri, várjuk meg, míg összeáll az egész. Mire vagyok akkor én? Na persze arra, hogy szerelmes legyek. De nem Helgába, ez képtelenség, akármit dédelget magában velem kapcsolatban.

Xandra az én szerelmem, aki feltűnik és eltűnik, mint a felhők az égbolton.

Helga áll meg mögöttem; éreztem, hogy közeledik, jött vele a cigarettája füstje. Nem fordulok meg, bevárom, mi lesz. Semmi. Csak elém tesz egy díszes papírlapot. Cirill-betűs írás. Mi lehet ez?

– Nem is örül?

Még nem tudom, minek kéne örülnem, de Helga nagyon szeretné.

– Tud oroszul...

– Valamicskét.

– Tudja, mi ez?

– Valami meghívó.

– Az. Úgy döntöttek, magát küldik tőlünk.

Hiányos nyelvtudásommal annyit megérték, hogy Bulgáriába szól a meghívás, a nemzeti fesztiváljukra, és gyorsan el is képzelem, micsoda filmeket vetítenek majd.

– Tíz nap a tengerparton, augusztus végén. Kész nyaralás – lelkesedik Helga helyettem is.

– És repülni kell.

– Túléli, ne féljen. Én milyen szívesen repülnék!

– Velem?

Fölösleges a kérdés, mégsem tudtam kihagyni.

– Dávid! A meghívás egy személyre szól. Még a kis barátnőjét se viheti magával. Mennek még magyarok, de tőlünk csak maga részesül ebben a kegyben.

Tényleg, Madlen, a pár éve megismert bolgár színésznő, villan eszembe a régi emlék. Valahol megvan a címe, majd írok neki, hogy jövök. De minek?

– Szóval, nem örül?

– De, de, dehogynem – igyekszem menteni a menthetőt. De mit is kellene menteni? Nem vagyok szerelmes Helgába. Xandra-ba vagyok szerelmes, aki eltűnt, aki fűtyül rám.

Hívom is mindjárt Zénót, aki persze nem tud róla semmit. Kínomban megkérem, hogy érdeklődjön Marikánál, hátha vele kapcsolatban áll. Zénó ezen megrökönyödik, Zénó gyáva, Zénó attól tart, Marika Xandra említésére féltékenykedni kezd majd.

Nesze semmi, fogd meg! Fognám is, ha elérném. Valamit ki kell találni, hogy ne tűnjön el folyton. Akár oda is költözhetne hozzám. De ezt még nem mertem javasolni. Vártam vele. Most meg nincsen sehol.

Helga visszament a főnök előszobájába, elég zajosan tett vett, hogy halljam őt, hogy ott van, ott lélegzik, rendezkedik. Tényleg, mi ez a nagy felhajtás? Meg is kérdezem, ne érezze úgy, hogy lélekben máshol járok.

– Elő kell keríteni a pénzügynek egy filmnovellát. Biztos vagyok benne, hogy átküldtem, de nem találják a revíziónál.

– Csak nem azt, amit a telefonkönyvből másolt ki a szerzője?

Helga rám mered.

– Dávid, honnan tud erről?

– Neszmélyi mesélte a ködben.

– A ködben?

– Ködös utunkon.

– Jaj, ne jöjjön nekem filmcímekkel!

– Ez nem cím, olyan köd volt, hogy az orrunkig se láttunk.

– Ez az átkozott novella akkor sincs meg.

– Lehet, hogy a szerzője szégyenében visszalopta.

– Menjen már, nem vagyok vicces kedvemben.

MIRE hazaértem, Xandra már várt rám az ajtó előtt. Kis bevásárlókosár hevert a lábainál, azt hittem ruhákat hozott magával, hogy elébe ment a szándékomnak, és ideköltözik.

Durcáskodott, mintha nem én kerestem volna napokig, mintha nem nekem hiányzott volna.

– Nem szép tőled – volt az első mondata, s törhettem a fejem, mit vétettem.

Mögöttem állt, míg a zárral bajmolódtam, és előttem lépett be az előszobába. Letette a kosarát, és nyomult befelé.

– Van tejed?

El nem tudtam képzelni, minek kell most a tej.

– Figyelsz rám? Azt kérdeztem, van-e itthon tej?

– Szomjas vagy? Van kóla meg hideg sör.

– Tej kellene.

– Miért éppen az?

Válasz helyett feldőlt Xandra kosara, és egy torzonborz kismacska ugrott ki belőle. Gyanakodva körülnézett, és oldalazó lépetekkel elindult Xandra felé.

– Mi ez?

– Nem mi, hanem ki. Tegnapelőtt találtam.

– És mit akarsz vele csinálni?

– Hogyhogy mit akarok? Ő az én cicám. Az utcán kaptam föl, épp egy nagytestű kutya acsargott rá.

– Hol fogod tartani?

– Velem van, úgy értem, velem marad. Kölyök még, láthatod.

– Igen, azt látom. De egy macskát gondozni kell, etetni, orvoshoz vinni, beoltatni. Sétáltatni ugyan nem, mert azt elintézi...

– Mit aggódsz? Ez egy ártatlan kiscica, majd gondját viselem, viseljük.

– Úgy gondolod, hogy ez a macska itt marad nálam?

– Nálad, nálad, mindig ez az egyes szám! Nálunk marad.

Elhallgatott, majd nyugtalanságom látva hozzátette: nagyon szeretném, azzal elém lépett, és átfont a karjaival. Míg ölelkeztünk, a cica a lábunkhoz dörgölődött, amennyire tehetette, kis testével körülfont minket. Tudott valamit ez a kis bestia.

– Ha adsz pénzt, lemegyek tejért.

Más is kell, futott át rajtam, de nem szóltam, csak egy papírpénzt nyújtottam Xandrának. Aztán labdázni kezdtem ezzel a nevesincs szörgombolyaggal. Galacsinokat gyúrtam használt kéziratpapírokból. Mindegyiket lelkesen végigpofozta a szőnyegen, be a bútorok alá, aztán kárvallottan kapirgált a mancsával, álmélkodva, hogy a labdacsook nem jönnek elő.

Megérkezett a tej. Xandra kitöltött egy picit valami tálkába, és lelkesen figyelte, amint a cica piros nyelvcskéjével lefetyeli. Gyerek, egy nagy gyerek – kicsi cicával.

– Utazom Bulgáriába – jegyeztem meg közben.

– Hová?

– A tengerpartra, Várnába.

– Kivel?

– Még nem tudom. Fesztivál lesz, delegációja megy tőlünk.

– Mázlista. Kár, hogy nem mehetek veled. Engem hová viszel el?

– Hová szeretnél?

– Idén még a Balatonig se jutottam el.

– Elmehetünk.

– Komolyan? Menjünk most.

Xandra felugrott, és mintha azonnal indulnánk, össze-visszajárkált.

– És a macska? Őt nem vihetjük.

– Itt marad, holnap visszajövünk, addig kibírja.

– Szegény cica!

– Engem nem sajnálsz? Mindjárt vége a nyárnak, és még sehová se mentem.

– Fürdőruha van nálad?

Ámbár fölösleges a kérdés, csak a macskát hozta abban a kerek kosárban.

– Minek az?

– Ha már ott vagyunk, megfürdünk, nem?

– Éjszaka anélkül is lehet. Na látom, kiakadtál. Te azért hozhatsz, ha ragaszkodsz hozzá.

– Dehogyan ragaszkodom – mondtam, de a fejem, a szívem, mindenem zakatolta, hogy végre talán akkor az enyém lesz.

– Menjünk stoppal!

Már nem érdekelt ez sem, bár életemben nem álltam még az országút szélén integetve, hiába mesélt Vay Bandi csábító történeteket lengyelországi kalandjairól.

A cicát bezártuk, töltöttünk neki langyos tejet, és kivettem a földre egy ócska díványpárnát. Aztán huss, irány az Osztyapenkó!

Odajutni sem egyszerű feladat, kocsit találni végképp nem. Még azt se döntöttük el, déli vagy északi part? Amikor felmerült, egyszerre mondtuk, hogy északi.

– Szeretlek – suttogetta erre Xandra, és hozzám dőlt. Akkor már egy svéd rendszámú Volvo hátsó ülésén utaztunk. A nálam alig idősebb férfi, aki a kocsit vezette, cinkos együttérzéssel nézett minket a visszapillantóban. Tudott magyarul, ötvenhatos emigránsok leszá-

mazottja volt, aki sajnos csak Fehérvárig ment, és kitett minket az elágazásnál.

Egy Tapolcára tartó katonatiszt vett föl, atlétatrikóban és egyensapkában ült a Volga volánjánál. Idejében jött, ugyanis a szemközti sávban éppen egy motoros rendőr szúrta ki minket, s már kanyarodott felénk, amikor a ki tudja milyen rangfokozatú tiszt, befogadott zötyögő kocsijába.

Beszélgetni nem lehetett, a beltéri zaj, a motor hangja elnyomott mindent, az ócska rugózás meg folyton egymáshoz sodort minket. Meghúzódtunk hátul, csöndben maradtunk. Lassan, nagyon lassan elindult a kezem Xandra szoknyája alatt. Hagyta egy darabig, mint aki engedélyt ad merészebb támadásra, de röviddel a cél előtt ledermedt, és tekintetével a visszapillantó felé intve eltolta a kezemet.

Lassan értük el a Balatont. A Volga sofőrje komótosan haladt, elégünk lett belőle: a cammogásból, a zötykölődésből, a hallgatásból. A fűzfői kanyar után egymásra néztünk Xandrával, és szinte egyszerre mondtuk, Almádiban kiszállunk. Nem tudtuk, mihez kezdünk, de még magasan járt a nap, és siettünk a partra. Kéz a kézben végigmentünk a park árnyas platánjai alatt, leültünk egy padra, bámultuk a Balatont. Én sem jártam erre, mióta Pannával szakítottam, de ezt nem köthettem Xandra orrára. Ő törte meg a csendet.

– Mennyi pénzünk van?

– Nem is tudom.

– Nekem semmi.

– Nálam akad.

– Jó lenne maradni.

Erre nem is gondoltam, nem érdekelt, mi lesz ezután, örültem, hogy itt vagyunk, hogy ez a lány velem van, nem tűnhet el, nem szökhet meg, láthatóan nem is akar.

– Kivehetnénk egy szobát.

A kis realista! Hogy mire nem gondol. De igen, igaza van, minek mennénk haza, amikor lejöttünk ide, s nem csak azért, hogy belemártsuk a lábunkat a vízbe, hanem talán másért, hogy végre-végre bekövetkezzen, amire vágyunk, amire legalább is én nagyon-nagyon vágyakozom.

Elkalandoztunk a 71-es út fölötti házak között, de kiadó szobát sehol se találtunk. Egy közértben Mackósajtot vettünk meg zsemléket; megvolt a vacsoránk. Találtunk egy zenés helyet, diszkónak nem nevezhetném, de táncolni lehetett, nem néztek ki, hogy csak kólát és sört rendeltünk.

– Emlékszel? – kérdezte Xandra, és tudtam, mire céloz.

– Amikor leöntöttelek vörösborral?

– Akkor kezdődött.

– Mi kezdődött?

– Akkor éreztem, hogy lesz valami...

– És lett?

– Szerinted nem lett?

– Nem tudom. Nem lett semmi.

– Mi az, hogy semmi? Ti mindig arra gondoltok.

– Kik azok a ti?

Így évtőlünk, már amikor a hangerő és a ritmus megengedte. Az első lassúnál belém simult. Éreznie kellett, hogy rettentően kívánom.

– Menjünk fürdeni – javasolta.

– Xandra, nincsen szállásunk. Nem szeretném a váróteremben tölteni az éjszakát. Se a nádasban.

– Miért ne?

– Sok a szúnyog.

– A váróteremben?

Elmenőben a fizetőpincér, aki átlátott rajtunk, a borraivalója után megszólalt.

– Tudok egy szobát nektek.

Kapásból tegezett. Felkaptuk a fejünket.

– Nálam kell fizetni. Csak százötven egy éjszakára.

Gyorsan a kezébe nyomtam a pénzt, ő meg felírta a címet.

– Nem nagy luxus, de ágy van benne.

Nevetett; ezt nem díjaztam.

– Akkor mehetünk a vízre – mondta Xandra, és nem hagyott időt a gondolkodásra.

Közben öreg este lett, besötétedett, csak egy-két csillag világolt az augusztusi égen. A strandon szinte senki. Ledobtuk magunkat egy padra. Xandra vetkőzni kezdett.

– Te most tényleg...

– Ezért jöttünk. Nem?

– De, de, igen.

Ahogy sejtettem, a trikója alatt nem volt semmi, csak a bőre. Amit ezután csinált, azt nem felejttem el, amíg élek. Benyúlt a szoknyája alá, lesodorta a kisnadrágját, összepödörte, feltűzte vele a haját, és a szoknyáját is ledobta.

– Így mindegyik száraz marad – mondta nevetve, amikor látta a meglepetésemet.

Indult befelé a vízbe. Nem érdekelte, látja-e valaki rajtam kívül. Követtem, győztem tempózni, s amikor elértem, már csak a feje látszott ki a vízből.

– Menjünk beljebb – prüszkölte –, itt még leér a lábam.

Úsztam utána, krallozva követtem a bugyival feltűzőtt hajkoronát.

Még jó félóra múltán is nedvesek voltunk, mikor becsöngettünk a fizetőpincér által megadott címre.

– Jóska aláírta? – kérdezte a néni, aki előjött. – Balra a második ajtó, fürdőszoba a folyosó végén.

Kimentem fogat mosni, s mire visszaértem, Xandra már a lepedő alatt feküdt.

– Te hol fogsz aludni? Ez a heverő egyszemélyes.

Most, ebben a pillanatban kell váltani, mondtam magamban, különben mindig ő lesz felül a kapcsolatunkban. Elhatározásom jegyében megfogtam a lepedő szélét, és egyetlen gyors mozdulattal lerántottam róla. Lámpa nem világított a kis szobában, csak az ő teste, nap nem érte hősín bőre. Megálltam egy másodpercre, mert cselekedni kellett, nehogy megint elússzon a lehetőség, de most már nem szökhetett el, egyszerűen nem volt hová, sarokba lett szorítva, a kombinált szekrény oldalához beállított Pillangó heverőre.

Egy nyomorult szúnyog döngicsélt valahol, mielőbb agyon kellett csapni, hogy ne zavarjon, hogy ne álljon közénk semmi, főképp ne a teremtésnek egy ilyen fölösleges adaléka, melyet az Isten rosszkedvében vagy büntetésül teremtett, hogy nekünk azért ne legyen annyira jó, már ha egyáltalán ő teremtette, s nem valami elszabadult ördögfióka, mikor az alkotás mestere fáradtan félrepillantott egy percre.

Itt van, a falon, mutatott Xandra a dög, de még végig se mondta, mikor a tenyerem már szétlapította, véres foltot hagyva majdnem örök nyomként a fehér meszelésen. Nem kevésbé véres nyomokat hagytunk a később magunkkal lopott, összegyűrt lepedőn.

Nem hiszem el, mozgott a szám, némán, de Xandra valahogy leolvasta, és játékosan meglegyintett azzal a kezével, amellyel az előbb még egy nedves papír zsebkendőt gyűrt össze.

– Mit képzelte, te! Nem is érdemelted meg...
Még ekkor se hittem, de hinnem kellett.

AMIKOR megláttam az üres unikumospoharak fölött darvadozó rendezőt a reptéri büfé pultjánál, azt gondoltam, az élet összehozott egy alkoholistával. Miután felszálltunk, rá kellett jönnöm, Katona Pistának volt igaza, ám a gépen nem adtak alkoholt, a bolgár légítársaság sokkal szűkmarkúbban adagolt mindent, mint a magyar. Csak két órán át tartott a repülés Várnáig, de nekem egy örökkévalóságnak tűnt.

– Első utad? – kérdezte a magyar film új reménysége némi részvétellel. Csak bólogattam. Az utolsó, még forgalomban lévő légszavaros gépek egyikével repültünk, s mit mondjak, nem éreztem leányálomnak. Sehová se néztem, se jobbra, se balra, igyekeztem nem észrevenni, hol vagyok, de nem tehettem, mert a masina minden légköri zavarra reagált, időnként váratlanul süllyedni kezdett, majd hirtelen felfelé tartott. Éhes voltam, reggel egy falatot se tudtam lenyelni, de csak cukorkákat osztogattak, azt is valami ragadós, mézes fajtából.

Amilyen rosszul kezdődött, olyan jól folytatódott. A tengerparton helyeztek el, mindenkit külön szobában; az erkélyemről a méltóságteljesen hömpölygő nagy vízre láttam, életem első tengerére. Alig vártam, hogy lerohanhassak, de ebédre gongattak, ahol összegyűlt már a társaság javarésze, főként a keleti blokkból, Moszkvából, Varsóból, Prágából. Fürge pincérlányok hordták a tálakat, ha végeztünk egy fogással, azonnal megjelent a következő, bort is adtak, édeskés, piros

bort, na és valami elképzelhetetlenül csábító édességet, aminek nem tudtam a nevét.

– Ez a halva – mondta útitársam. – Isztambulban ennél is jobban készítik.

Teleettem magam, és jó érzésekkel dőltem hátra.

– Kávéra ne számíts, legalábbis olyanra ne, amelyet otthon főznek. Ezt itt nem tudják. Pár napig nélkülözük, majd iszunk helyette konyakot.

A tengerpartra csak késő délután jutottam le. A bőséges ebéd és a kiállt izgalmak után elnyomott az álom. Nem tudom, mennyit alhattam, az órát elfelejtettem felhúzni, meg talán át is kellett volna állítani, itt mintha hatvan perccel előbbre járnánk a szubjektív időben, de ezt se tudtam, csak azt, hogy Xandra nagyon, de nagyon hiányzik. Tényleg, azt kellett volna csinálni, amit még hazafelé a vonaton, a bűdös vasúti kupéban hozzám dőlve mondott, hogy csomagoljam be őt, kis helyen elfér, és hozzam el magammal. Otthon aztán, mikor megláttuk, hogy a cicánk, mert most már mindkettőnké, mit művelt a lakásban, csak legyintettünk, egyszerre dobtuk le a ruhánkat, és álltunk be zuhanyozni, első-sorban haját mosni, eltüntetni a vonatút szagnyomait, hogy aztán percek múlva hosszú, forró és nagyon vizes ölekezés váljon a tisztálkodásból, hogy folytassuk, amit hajnaltájt Almádiban abbahagytunk.

A tengert nézve eszembe ötlött pár verssor. Már a repülőn mocorgott bennem, de ott mással voltam elfoglalva. Gyors egymásutánban mormoltam, hogy el ne felejtsem, mire a szobámba érek, s leírom.

*Hajad illatos erdejének takaró palástja rejt
homlokod titkos fennsíkját,
szemed tavának tükrében csillagok ragyognak,
ajkaid szétváló félholdja mögül
fogaid gyöngysora villan elő...*

De hát még sincs itt, a varázslat nem működik. Csak a tenger van, a lágyan simogató homokpad, amit a természet rendje szerint hat- vagy nyolcóránként előnt a sós víz, hiába írom bele lábujjammal a nevét a napozó turisták ámulatára, akik csodabogárként bámulnak rám, de nem törődöm velük, szerelmes vagyok, boldog vagyok, minden ragyog és muzsikál körülöttem.

Közeledett a dagály, minket meg vittek a fesztivál nyitóünnepére. Egy Ikarusz kanyargott velünk Várna hatalmas sportcsarnokába, ahol nemrég súlyemelő-világbajnokságot rendeztek, az itt nemzeti sport, és a beszédet mondó miniszterük is emlékeztetett egy súlyemelőre vagy legalábbis egy szabadfogású birkózóra, a füle ugyanis igencsak rojtos, mint egy tekervényes karfiol. Rövid a beszéd, de hosszú a film. Az ifjú reménység mellettem alszik, néha rám dől, istenem, csak ne horkoljon. Madlen jut eszembe, a Lengyelországban megismert bolgár színészlány. Lehet, hogy itt lesz, lehet, hogy szerepet kapott valamilyen termelési filmben, vagy netán már itt hagyta az országot, már Párizsban él, teljesült a vágya, hogy kijusson az ígéret földjére. De minek foglalkozom ezzel!

Túléltük a mozit, jött a nagy zaba. A szervezők tényleg kitettek magukért. A csarnok előterében, míg mi az amfiteátrumszerűen emelkedő nézőtéren ültünk, megterítettek. Hosszú, már-már végeérhetetlen asztalokon sorjáztak a finomságok. Ez még Katona Pistát is meglepte, elégedetten csettintett.

– Ilyen még Mannheimban sem volt.

Pár hete ott nyert nagydíjat a filmjével; büszkén hivatkozott a tízezer nyugatnémet márkás, még beváltatlan csekkjére.

– Halat, vadat, s mi szem-szájnak ingere, azt látok én... – kínomban idézni kezdtem, mintha mi volnánk a bárdok.

– Ez nálatok kötelező?

Elsőre nem értettem a kérdést, mi a „nálatok”.

– A stúdióban. Az öreg, mármint Neszmélyi csak azokat alkalmazza, akik Balassitól tudnak idézni.

– Ez éppen Arany.

– Én meg ezüst, vagy inkább bronz.

Így társalogtunk evés közben. Végigettük az asztalt, eljutottunk az édességekig meg a piás pulthoz. Ott már pincérek adagolták a konyakot és a vörösbort.

– Rosszul teszed, ha rá építed a jövődet.

Katona megsúgta, hogy Neszmélyi jövőre betölti a hatvanat, nyugdíjba fog menni, illetve nem megy, hanem küldik. Az elvtársaknak elégük van belőle, túl sok borsot tört az orruk alá.

A hóna alá vett egy *Pliszka* címkéjű palackot, és a szó szoros értelmében engem is. Kisétáltunk valami mellvédre, a sportcsarnok erkélyére, ahonnet látni lehetett a tengert is. Néhány hajó esti fénye világított a meszeségben.

– Ha tudod tartani a szádat – kezdte, és körülnézett, mintha itt értené valaki a magyar szót –, elmondok valamit.

Kiderült, hogy szerveződik egy új stúdió, egy ötödik. Folyosói mendemondákban meg a Latinovitsban már hallottam róla harangozni, de Katona bennfentesnek számított, jobban mondva benne volt, és szövetségeseiket keresett barátai nevében a párttűtéshez.

– Gondolod, hogy több lenne az állami támogatás? – vettem ellene az egyetlen józan érvet. – Szerintem ugyanazt a tortát vágnák öt felé, amit eddig négy darabba szeleteltek.

Ezen láthatóan fennakadt, de váltott.

– Okos gyerek vagy. Annál inkább nálunk a helyed.

Mondott egy nevet, egy vezető politikusét, akinek a támogatását bírják.

– Ne bízzatok benne, ő Latinovitsot is cserbenhagyta. Katona nagyot nézett.

– Színházat ígért neki, aztán mi lett e vége? Kávéház lett belőle. Post mortem.

– Akkor is megcsináljuk. Gondolkozz ezen! Jöhetnél hozzánk, a csapatba.

Meghúzta az üveget, miután intettem, hogy nem kérek. Eleget ettem-ittam. Elgondolkodva bámultuk a tengert. Ő egy leendő filmstúdióra gondolt, én meg egy vörös hajú lányra.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MINISZTERIUMI üzenet várt odahaza. Xandra vette a hívást, de nem tudott többet mondani, csak annyit, hogy valami M. Kovács elvtárs szeretne beszélni velem, üzenté a titkárnője által.

A cica jól berendezkedett, végiglakta a helyiségeket. El kellett vinni állatorvoshoz, beoltatni meg egyebek. Nevet is kellett adni neki. Ezen jól elvitatkoztunk.

– Legyen Cicó – javasolta Xandra.

– Cicó? Az foglalt.

– Hogyan foglalt?

– Az egy poén egy Woody Allen-filmben. „Csak semmi cicó, nálam van a slukker.”

– És aztán? Miért ne lehetne ez a neve – dacoskodott tovább. – Cicó, Cicóka...

– Túlbecézed. Ciceró, nekem ez tetszik.

– Sznob vagy.

Még egy ideig ezzel bolondoztunk. M. Kovácsot csak három nap múlva hívtam vissza. Nem jártam még nála, a magasságos minisztériumban. Csak egy osztályvezető. Lehet, hogy fő, mármint főosztályvezető.

Teremméretű szobában fogadott. Egyik cigiről a másikra gyújtott, engem is kínált, majd nyugtázta, hogy nem élek vele.

– Jó neked. Tudod, a sok izgalom, a stressz. Valahogy le kell vezetni.

Szünetet tartott, míg a kávéinkat behozták.

– Milyen volt Bulgária?

– Jó.

– Kicsit bővebben?

– Most mondjam azt, hogy rossz? Kedvesek voltak velünk. Mediterrán nép. Ha a filmek érdekelnek...

M. Kovács gyorsan intett, hogy filmekről szó se essék.

– Milyen volt Katona Pista? Sokat ivott?

– Hááát, ittunk azért mindketten rendesen. – Elhallgattam. Arról nem akartam mesélni, hogy a harmadik napon összejött a tolmácsnővel, s attól fogva hanyagolt engem.

– Nem mesélt neked?

– Miről?

– Nem hiszem, hogy együtt voltatok tíz napig, s ne hozta volna szóba a nagy tervüket.

– Lesz abból valami?

Meglepte, hogy visszakérdeztem. Most ő jött zavarba, de csak egy kicsit. Halkan, szinte csak súgta a választ.

– Ha úgy akarják... odafenn. De nem ezért hívtalak. Hány éve is vagy dramaturg Neszmélyinél?

– Majdnem öt.

– Jól érzed ott magad?

– Persze. Nagyon is.

Eszembe jutott, amit Katona mondott Várnában, hogy nyugdíjba küldik az „öreget”.

– Megüresedik egy stúdióvezetői szék.

– Neszmélyi?

Felnevetett.

– Mi az, ilyen tájékozott vagy? Persze, aki karriert épít, annak mindenre figyelnie kell.

– Nincs szándékomban. Már mint karriert építeni.

– Helyes, nem kell kimutatni semmit. Nem róla van szó. Lelép a színről a tudományos stúdió vezetője. Jobb ajánlatot kapott, külföldre megy. Szóba került a neved.

– Az én nevem?

– Ne csodálkozz! Fiatal vagy, tehetséges vagy, doktoráltál is, párttag is vagy, bár ott nem mutatsz valami nagy aktivitást. De épp ez a jó, nem exponáltad magad semmiben.

Megint szünetet tartott. Én is hallgattam. Vártam, mi következik.

– Szóval, arra gondoltak, azaz gondoltunk, hogy te léphetnél a helyére. Persze gyorsan el kéne végezni egy vezetőképző kurzust, de az semmiség.

Szólni se tudtam.

– Nem tetszik?

– Majd beszéljünk róla. Hadd gondolkodjam kicsit.

– Azt hittem, kapva kapsz az alkalmon. Ilyen lehetőség nem mindennap jön szembe. Gondold meg!

Elhallgatott. Elmondta, amit akart, kipipált egy feladatot.

Mehettem utamra, a rám rakott teherrel. Gyalog baktattam hazáig, ezt a beszélgetést no meg a sűrű cigi füstöt ki kellett szellőztetni a fejemből. Mikor odaértem a Szent István térre, szép komótosan felballagtam a Bazilika lépcsőjén, és beültem az egyik padba. Jöttek-mentek a turisták, kattintgattak, bámultak fölfelé, a kupola alá.

Tehát ez a jövőm? Az elvtársak döntenek helyettem? Sínre tesznek, meglöknek, aztán majd egyszer nyugdíjba küldenek. Kapok egy-két plecsnit közben. Küldözgetnek ide-oda. Néha egy-egy nyugati út is bejön. Megbízható elvtárs vagyok M. Kovács meg a többiek szemében.

Kimentem a térre. Bár közeledett az ősz, de a ferde fények szebbé varázsolták a bérházak kopott falait. Új szelek fújnak, ismételte búcsúzásul M. Kovács. Úgy véltem, Gorbacsovra céloz, az új főtitkár elvtársra.

A még vissza nem keresztelt „angyalok terén” is friss szellők fújdogáltak. Megálltam egy pillanatra, és meg-

bámultam a padot, ahol a legeslegelső szerelmemmel csókolóztam.

Valaki megütögette a vállamat. Hátrafordultam.

Nitocska állt mögöttem, hosszú, fehér, áttört csipke-ruhában.

– Szióka!

Dadogtam valami köszönést. Váratlanul ért a találkozás, miként az is, hogy emlékszik rám, tudja, ki vagyok, de biztos ez, nem téveszt össze valakivel?

A szél bele-belekapott a fehér ruhájába, meglengette, de ez Nitocskának egyáltalán nem volt ellenére.

– Mit csinálsz itt?

– Nézem a padot, ahol először csókolóztam egy lánnyal.

– Miért, fiúval is csináltad?

Erre nem számítottam, nem erre a válaszra számítottam.

– Nem – mondtam határozottan –, én a lányokat szeretem, heteró vagyok.

– Van is barátnőd?

Úristen, miket kérdez ez a csaj! Mit akar tőlem?

– Van, persze, akivel a bulin voltam Leányfalun, Rónainál.

– Ő az? Tényleg?...

Mintha nem hinné, vagy ami rosszabb, mondana valamit, ami nekem nem tetszene. A nők legszigorúbb kritikusai maguk a nők – nem a férfiak. Állítok valami jót, szépet egy lányról, mire egy másik, aki hallja, rögtön elkezdi sorolni a hibáit. Én azt figyelem, mi az a jó részlet, ami kisugárzik a többi vonásra, ő meg kiszúrja az egyetlen apróságot, ami nem szép rajta, és azon csámcsog. Irigy, hogy valaki észrevett valami szépet a másikban, és abból ítéli meg.

Nitocska semmit se mondott Xandrára, és ez a volt szerencséje.

– Rónai – kérdeztem, hogy ne legyen olyan nagy csend.
– Rónai? Hogy jön ide? Azt hiszem, forgat.
– Hát vele vagy, nem?
– Ki mondta ezt neked?
– Úgy tudtam.
– Kisapám, félretájékozattak. De ne szobrozzunk itt, ha csak nem ezen a padon akarod tölteni az egész délutánt kis szerelmedre emlékezve.

– Nem is volt igazán szerelem. Csak megismerkedtünk a Duna-parton, aztán...

– Ezzel akarsz fűzni? Jópofa vagy.

Beértünk a Vörösmarty térre, a Gerbeaud elé.

– Tudod, mire vágyom?

Nagyon nem voltam rá kíváncsi, de megmondta.

– Isteni itt a diplomata-puding. Meghívhatnál.

Mibe fog ez nekem kerülni? De nem mutathattam, hogy sajnálom ilyesmire a pénzt.

Rendeltünk, s amíg az édesség érkezésére vártunk, Nitocska keresztbe vetett lábakkal figyelt.

– Szóval, te azt hitted, hogy Rónai meg én – nevetett.

– Valaki mondta – mentegetőztem.

– Csak nem a Csipesz? Amióta fügét mutattam neki, bosszúból mindenkivel összead.

– Nem akartalak megsérteni.

– Ugyan, Rónai azért nem sértés. Nő, de azért jó hapsi. Jó dumája van.

– És jó filmeket csinál.

Hozták a pudingokat, melyek úgy remegtek a tálon, mint két sima női kebel. Összefutott a számban a nyelv.

– Nincsen senkim – jegyezte meg halkán az első kanál után, és sötét szemeivel rám nézett. Várt valamit, nem vagyok biztos benne, de úgy láttam. De mit? Arra nem gondoltam, nem akartam gondolni, hogy netán engem óhajtana kipróbálni, bár, amiket hallottam felőle, kitelhet tőle.

– Nekem van – mondtam én is halkán, hogy ne sértsem meg.

– Tehetséges vagy?

Elsőre nem értettem. Ezt én mondjам meg magamról? Aztán rájöttem, ez a lány ilyen, efféle együgyű módon kérdez, egyszerű módon ismerkedik, és valószínűleg ilyen egyszerű módon adja oda magát, ha ugyan igazán odaadja, s nem valami más foglalkoztatja azokban a pillanatokban is. Válaszolnom kellett valamit, mert rám függesztette kíváncsi szemeit.

– Talán. Igen, talán tehetséges vagyok.

Ezt így még soha nem mondtam ki senkinek, se anyámnak, se barátnak, se barátnőnek, no, nekik végképp nem. Hülyén hangzott, de elhangzott, nem lehetett visszaszívni.

Nem szólt semmit, nézett rám, nyalogatta a kanalat, lassan elfogyott a desszert.

– A számomat tudod?

Nem tudtam, fizettem, mint leendő stúdióvezető, mire ő a cetli hátoldalára ráírt hat arab számot.

Országos Széchényi Könyvtár

MILYEN az élet egy macskával? És milyen kettővel? Vagy másféllel. Össze vagyok zavarodva. Xandra röpköd három otthonfélesége között. Hol a szüleinél van, hol a nagynénjénél, hol nálam. Ide-oda fuvarozza a holmiját, így aztán mindig az hiányzik, ami éppen nincs itt, vagy ott, vagy amott.

A négylábú kis szőrös jól érzi magát. Most is a folyosói ablakban várt, és amint meglátott, örömeiben táncikálni kezdett a párkányon. Odabenn felugrott rám, és macskaügyességgel, hogyan másként, felmászott a vállamra. Xandra bezzeg sehol, de legalább most hagyott egy cetlit. „Beiratkozni mentem”, ez állt szép kerek betűkkel a papírlapon. Automatikusan zsebre gyűrtem, a Gerbeaud számlája mellé, amikor megcsörrent a telefon.

– Eszéki – hallottam a kagylóban.

– Pali? Ezer éve nem...

– Jössz a temetésre?

– Miféle temetésre? – rökönyödtem meg hirtelen.

– Nem tudod? Meghalt Hollai, Hollai tanár úr.

Nem, ezt nem tudtam, azóta a díszbemutató óta, ahol élettanácsokat osztogatott, nem találkoztam vele. Tudtam, hogy kinevezték tanszékcsoport-vezetőnek, hogy végre megkapta azt az elismerést, ami régen járt neki. De nem foglalkoztam már filozófiával.

Összejöttünk páran Farkasréten, régi ismerősök, évfolyamtársak, ám Melitta nem jött el, Bettina sem.

A ravatalozóban halk zene szólt, és ott állt az urnája, benn középen, koszorúk gyűrűjében.

Balszerencsése mindenkinek lehet, jutott eszembe kedvenc, sokat idézett mondata. Hát ebből a balszerencséből miféle hasznót tudna húzni? Ő már semmit. De mi? Vagy legalább én?

Mosómedve tanár úr mondta a búcsúztatót, meg volt roggyanva szegény, akár ő is lehetett volna abban a hengerben, hiszen nagyjából egykorúak, mi több egy-ívsúak voltak. A reformerek. Akiket korábban egyképpen büntetett a hatalom, aztán egy időre feldobta őket, hogy végül megint lenyomja ezeket a máshitűeket, mikor már nem kellett.

A ravatalozóból kijöve Eszéki Pali mellé sodródtam. Magyarázni kezdett.

– Váratlanul történt. Nem szenvedett sokat. A napi negyven cigaretta meg a sok kávé megtette a hatását.

Hallgattam, baktattunk felfelé a domboldalon a fekete autó után. Elöl a két gyerek, akik még kiskorúak, anyjukba karolva, aki így, megtörten is fiatalnak látszott.

Pali kitalálta a gondolatomat.

– A tanítványát vette el. Második házasság.

A tömeg, ha százegynéhány embert annak lehet nevezni, szétszóródva követte a gyászkocsit. Egy vékony nőalak sodródott mellénk, és belekarolt Paliba.

Piroska? Igen, ő az: felszedett pár kilót, de még mindig az a szélfútt kislány, aki körülöttem keringett egy hosszú, régi délutánon. Kicsi a világ. De hogy Eszéki Pali nem talált magának mást, azon csodálkoztam.

Az egyik temetői köröndnél körbejárható urnatároló magasodott. Oda falazták be a többi nagy öreg közé Hollai István professzort, holott nagyjából majdnem minden volt az életében, csak éppen nagy öreg soha. Még professzor is alig.

– Ötvenkilenc év – dünnyögte Pali, mikor meglátta a márványtáblát, amivel az urnát eltüntették a túlélők szeme elől.

Sütő Tamást láttam egy pillanatra a sokaságban, bólintottam feléje, de nem vett észre, befelé figyelt, mint régen is mindig.

De mi az, hogy régen? Alig pár éve váltunk szét, hagytuk el az egyetemet meg egymást, s most félig-meddig idegenként ácsorgunk egy befalazott halotti urna körül. Lassan innen is elmegyünk, szétszéledünk, mindenki vissza a saját kis életébe. Kis élet? Miért kicsi? Azért, mert rövid? Akkor abban a rövidségben kell nagyszabásúnak lennie. Igen, nincsen kis élet, mindenkinek nagy életet kell élnie, megtenni mindent, megvalósítani, amit szeretne, amit akar. Ha vaskos monográfiát írni, akkor azt. Ha körülrajongott és elérhetetlennek tűnő színésznőbe beleszeretni, akkor az legyen. Legyen, minden legyen, mert késő lesz, ha nem vagy elég bátor. Betesznek egy kis kaszniba, miután porították a csontjaidat, és aztán semmi, csak a nagy, elháríthatatlan balszerencse. És vége.

– Mit mormolsz? Csak nem imádkozol?

Vissza a világba, ide, a tizenkettedik kerületbe, Budára, a fővárosba, haza.

– Csak gondolkoztam.

– Öreg hiba. Anélkül könnyebb.

– Épp te mondd?

Piroska ballagott Pali mellett, de hallgatott, kerekre nyílt szemmel bámulta a párját, a kedvesét, a férjét vagy mit tudom én kijét.

– Váratlanul ért. Kösz, hogy szóltál. Nem tudtam róla, hogy meghalt.

– Előző nap még előadást tartott. Este lett rosszul. Mentők, Kútvolgyi, tudod, a szokásos cécó. Nem élte túl a magyar orvostudományt.

– Szép kilátások.

– Elvigyünk?

Így kérdezte, „elvigyünk”? Ezek szerint komoly az ügy, talán el is vette.

– Kösz, de hazavisz a 8-as busz.

– Te tudod. Azért hívj föl, hogy ne egy következő temetésen fussunk össze.

– Majd csörgök – mondtam, de aztán valahogy nem csörögtem, később sem.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

NESZMÉLYIVEL kell beszélnem, mert van miről: ő megy valahová, hogy én megyek-e vagy sem, azt nem tudom. Semmi kedvem stúdióvezetőnek lenni, főként tudományos filmstúdió-vezetőnek nem. „Naucsno-populjárno” – így csúfolták a helyet, de nem is emiatt. Író szeretnék lenni, fontolgattam, nem is tudom, mikor született meg bennem az elképzelés, vagy nevezzük talán inkább váagnak. Író, mert az valami jó lehetőség. Nem a könnyű pénzkeresés, a kamu filmnovellák, a jól fizető forgatókönyvek miatt. Körülöttem lassacskán mindenki maszekolt már valamit. Az egyik dramaturg taxizott, de svarcban. Egy csaj, aki mindig tudta, mi a trendi, butikot nyitott. Ezt a nyomvonalat nem tudtam, nem is akartam követni. Írni, azt igen.

Nem leszek stúdióvezető, ezt szentül megfogadtam.

– Elmész tőlünk? – szokásához híven Neszmélyi azonnal a tárgyra tért, nem teketóriázott.

Megráztam a fejem.

– Szó sincs róla.

Mélyen a szemembe nézett.

– Én is arra tippeltem, hogy ezt nem fogod vállalni. Pedig minden megy tönkre, omlik össze körülöttünk. A kollégáid menekülnek, mint a rágcsálók a süllyedő hajóról.

– Miközben alakul az ötödik stúdió.

– Várj csak! Lehet, hogy mégis csak négy lesz.

Kérdőn bámultam rá.

– Beavatlak, mert tudod tartani a szádat. Elmegyek, elmegyek innen. Elegük lett belőlem, s mivel jövő év elején betöltöm a hatvanat, nyugdíjazni fognak. De a minisztérium másként gondolja. Megint új szelek fújnak kelet felől, és már terhes nekik egy-két idült sztálinista. Engem fognak a régi munkahelyed élére kinevezni.

Szünetet tartott, figyelte a mondatai hatását. Talán várt valamit tőlem. Lelkesedést, gratulációt, nem tudom. Aztán, hogy tovább hallgattam, halkan megjegyezte.

– Jöhetnél velem.

Hirtelen ért az ajánlat, nem reagáltam semmit.

– Gondold meg! Itt nem lesz nagy jövőd.

Az lehet, hogy nem lesz, nem nagy, hanem semmilyen sem. De akkor is. De akkor sem. Sehogyan sem.

– Közöld majd, hogyan döntöttél. Ráérsz, ez még a jövő zenéje. És ne beszélj erről senkinek.

Elbocsátott. Odakinn Helga kíváncsi szemekkel nézett, próbálta kifürkészni, mit tudok, és ha tudok valamit, mit fogok tenni.

– Megy vagy marad?

– Maradok, de majd megyek.

– Csak nehogy úgy menjen, mint az a szerencsétlen...

Elhallgatott, lenyelte a folytatást. Úgy látszik, megint kimaradtam valamiből. Kérdőn néztem rá, hátha mondja, amit nem tudok. Helga elértette a pillantásom.

– Ezek szerint semmit se tud.

A főnök, intettem kérdőn a fejemmel a párnázott ajtó felé.

– Ugyan, dehogy. Tudja ő is, de nem akar beszélni róla.

– Akkor, mit is kéne tudnom?

Mondott egy nevet, aztán jelentősegteljesen elhallgatott. Még mindig nem tudtam, miről van szó. Tavaly kitiltották az FMK-ból, mert hagyján, hogy rendszeresen berúgott, de a sliccét kigombolva mutogatta magát.

– Meghalt. Még negyven se volt.

– Ő? Mikor? Hogyan? Baleset?

Pörögtek belőlem a kérdések, de a megváltoztathatatlan megváltoztathatatlan maradt. Helga sem tudott sokkal többet ennél. Zavaros pletykák terjedtek, hogy öngyilkos lett, hogy összeszabdalta az ereit, valamit be is vett, nagyon biztos akart lenni a dolgában. Majdnem egyidősek voltunk, de ő már letett valamit az asztalra. Három film állt mögötte, és mint hallottam, rengeteg terv, kezdemény. Szikrázó tehetségnek tartották. És most...

Kitántorogtam az irodából, gyorsan le, az utcára. Semmi Latinovits, csak el innen, valahová, de hová, mindenesetre még nem haza. Egyedül akartam maradni. Szépen ragyogtak az első őszi fények, de alig vettem észre, lassan tértem vissza ebbe a világba. Nem volt a barátom, talán ha pár mondatot váltottunk egymással. Semmi több. Mégis majdnem agyonütött a halála híre. Tehát ennyi. Nincsen több menet, nincsen több csapó, nincsen több „tessék”.

Élvezni kell a napot, amíg van, azaz mindig van, csak nem ragyog ránk. A fény felé tartottam, mint egy nemrég látott francia film főhőse: Piccoli játszott valami háborús történetben, és csak az izgatta, hogy nincsen parmezán a paradicsomos makarónihoz. Igen, hát így kellene élni, csak az ilyen apró részletek fontosak, de nagyon, ez adja meg az élet méltóságát, azt a valamit, amitől jól érezhetjük magunkat a bőrünkben. De most mégsem, mert az éles ellenfényből egy ismerős alak lép elő, Romhányi az, a gyár párttitkára.

– De jó, hogy látlak, már keresni akartalak.

Nem jó, ha egy párttitkár keresni akar engem. Úgy is lett, nem volt benne semmi jó.

– Kaptam egy pártfeladatot.

Nekem mi közöm hozzá, gondoltam, de persze nem mondtam ki. Nem mondani semmit sem – ez meddig követhető élettaktika, s mikor van az a pillanat, amikor bukás, amikor leírnak, amikor véged van, nem létezel már, mert nem jártatod a szádat. Mikor kell megszólalni, akár úgy, hogy az asztalra csapsz.

– Arról van szó, hogy értékelni kellene a gyárban uralkodó helyzetet – folytatta kérdés nélkül. – Nem, ne szólj közbe. – Eszem ágában sem volt közbeszólni. – Nem afféle hangulatjelentés, hanem őszinte problémafeltárás, ilyesmi.

– Na és, hogy kerülök bele ebbe? – Valamit mondanom kellett már.

– Arra gondoltam, hogy írhatnál arról, hogyan látod a helyzetet. A rendezők mind a maguk pecsenyéjét sütögetik, az operatőrök, én csak tudom, kizárólag a technikához értenek, egy stúdióvezetőt mégse kérhetek meg...

– Jó, majd gondolkodom.

A legegyszerűbb egérutat választottam. Mintha elfogadnám a feladatot, ám mégse.

– Számítok rád – mondta. – Ne feledkezz meg erről, nagyon fontos.

Nem nekem, gondoltam, miközben a buszt lestem a megállóban, miközben Romhányi talán már odabenn szervezkedett.

Nem is olyan hülyeség, villant át rajtam a felismerés a Keleti pályaudvar környékén. Mi lenne, ha tényleg leírnám, amit gondolok? Talán nem zárnának be. Esetleg ki. Lenne egy kis botrány, az biztos. Kell ez nekem?

Még akkor is a leendő írás járt a fejemben, amikor Cicerót kialmoztam, és friss bébiétel konzervet kanalaztam a tálkájába. Megcsinálom, meg én. De nem lesz benne köszönet.

A telefon kavart bele az elmélkedésembe. Azt hittem, végre Xandra hív, de meglepetésemre Zénó keresett.

Vidáman csengett a hangja, mint akit valamilyen öröm ért, mint, aki jó hírt akar megosztani a barátjával. Örültem a hívásának, éppen érettségi találkozó szerveződött, ott biztosan találkozánk. Ám a szokásos miújságozások után kibökte, hogy ő bizony nem jön el, mert elmennek.

– Hová, Zénó?

– Amerikába. Kaptam egy ösztöndíjat. Marika is jön meg a gyerek. Még nem is láttad a kislányomat, Katikát.

Dőlt belőle a szó. Hogy milyen remek lesz. Két évre mennek egy keleti parti egyetemre, de talán lehet hosszabbítani. És hogy Marika egészségének jót tesz, mert a szülés óta folyton allergiával küszködik, és egyáltalán, jó lesz egy kicsit itt hagyni ezt a vircsaftot. Azt nem kérdezte, hogy velem mi van, de nem ez volt a baj. A baj az, hogy megint belesétált valamibe, amiről nem tudhatta, hogyan végződik.

– Látjuk még egymást? – kérdeztem, megakasztva a szóáradatot.

– Tartunk majd búcsúestet. Xandrát is elhozhatod.

Feltéve, ha előkerül, gondoltam, de nem mondtam, helyette csak azt, hogy inkább kettesben kéne beszélgetni.

– Még belefér, hívjál – mondta, és gyorsan letette.

„Olyan jó látni az arcodat a sok hóhányó alak között.”

Ezt nem Zénó mondta, ezt még Romhányi, a párttitkár közölte elmenőben, az utcán.

A kismacska hálásan nyalogatta a szája szélét, s ha tehetne volna, talán az enyémet is megnyalja. Túl sok ez egyszerre. Fel sem tudom fogni. Mégis én volnék az élet királya, s nem a nálam alig idősebb rendező, aki fekszik valahol egy tepsiben. Nincs idő ezen meditálni, soha sincs, pedig kellene, csakhogy Xandra állít be, mindig így érkezik, és így is tűnik el, váratlanul.

– Táncolni szeretnék – mondja a világ legtermészetesebb módján, mintha csak délelőtt váltunk volna el, mintha csak leszaladt volna vásárolni. Még csak ez hiányzott!

– Ha tánc, akkor tánc – egyezem bele. Legalább majd tudok közben gondolkodni, viszont ezt nem mondom.

– Menjünk a Fészekbe!

Xandra elsőre megörül, aztán megretten.

– Mit vegyek fel oda?

– Így, ahogy most vagy – mondom erre.

– Nem lehet.

– Higgyél nekem, jártam ott párszor, semmi extra. Ugyanúgy két lábuk, karjuk és szemük van az embereknek. Meg két veséjük.

Nem díjazza a humoromat. A délután hátralévő részében nálam lévő ruhái között válogat, legszívesebben elmenne vásárolni, vagy legalább a szüleihez, tovább keresgélgni. Megpróbálom leállítani, de nem sikerül.

A bárban a vendégek körbeülik a kupolás táncteret. Olyan jó az akusztika, hogy ha a melletted lévőnek sutogsz valamit, azt a túloldalon is jól hallják. Innen nincs kitiltva senki, ide nem kell becsempészni idegeneket, innen nem kell kiadogatni piát, igaz, ide nem is akarnak bejönni olyanok. Milyenek? A szakadtak, a mindenkorri avantgárdok, az elővédek, akik még nem tudják, mit is védenének. Itt más a baj. Ugyanaz, mint a másik klubban: nincsenek igazi művészek. Zsugások vannak, akik az első emeleten verik a blattot, síberek vannak, akik vastag aranyláncokkal dekorálva akarnak mindenre kapható csajokat találni, és találnak is. A művészek máshol vannak. Talán éppen otthon. Talán dolgoznak a műveiken, amelyek megváltoztatják a világot. Már ha meg kell éppen változtatni ezt a kacifántos világot.

Én is dolgozom. Táncolok, de közben az jár a fejemben, hogy gyáva vagyok-e, vagy bátor?

Xandra nem győz csodálkozni, számára minden újdonság, és szenzációszámba megy, hogy mégis akad egy-két ismert arc, egy elnyomott karakter-színész, egy kiöregedett beat-sztár, akit az új divatok letaszítottak hatvanas években elfoglalt trónjáról, egy negyvenesen is miniszoknyában feszítő énekesnő, akinek a párja egy emelettel lejjebb zsugázik. Egyszóval nem a krém.

Ha ezt gondolom, még nem vagyok bátor, csak akkor, ha kimondom, leírom valahol?

„A nagy irodalom az ismert dolgok határáig megy el... hogy a világot nagyobbnak, tágabbnak érezzük, mint eddig.”

Ezt nemrég olvastam valahol, ki is írtam magamnak egy cetlire, napok óta hever az íróasztalomon. Úgy képezelem, a bátorság valami ilyesmi, nem az, hogy kivel szállsz szembe. Javában nyomjuk, kimelegszünk, leálunk, majd folytatjuk. Ledobom a zakómat, iszunk valamit a pultnál, és gyerünk vissza, mert Xandra nem hajlandó abbahagyni, éppúgy, mint azon az estén, amikor találkoztunk, megismerkedtünk, amikor elkezdődött az, ami átalakította az életemet, már korábban, nem Zénóék buliján. Amikor megláttam őt a plakáton.

Egyszer csak látom ám, valaki integet – a selyemsálas az, Eördögh vagy hogy az ördögbe hívják –, akit szerencsére nem láttam a kommunisztázó-zsidózó vacsora óta. Nem hiányzott. Most meg itt van, táncol ő is, ingujjban. Ebben a szűk térben, ez alatt a kerek kupola alatt, hamar megizzad az ember. Még csak az hiányzik, hogy Xandrát be kelljen mutatnom. Nem, ezt szeretném elkerülni. Akkor most ez gyávaság lenne?

Mire újra körülnézek, már nincs a teremben, eltűnt a nőjével együtt, kimentek vagy elmentek, „nekem teljesen mindegy”, ahogy a remek parodista mondta egykoron, amiből aztán szállóige lett, csakhogy az ifjabbak már nem tudják, ki mondta, miért mondta, mikor mondta.

Én is csak azt tudom, hogy tőle van, ezek szerint valamennyire még fiatal vagyok ezzel a félig-tudásommal.

Amennyire félszegen érkezett, annyira nem akaródzik innen elmennie. Táncolunk, amíg a diszkó tart, aztán még üldögélünk egy darabig, mert Xandrának bedagadt a bokája, szinte egy lépést se tud tenni. Lehet, hogy ölben viszem haza? Keresem a zakómat, hová tettem, de sehol sincs. Kínos lenne, ha eltűnne. Végül meglelem: a Madách Színház örökös epizodistája ül rajta, aki szombatunként itt piheni ki a munkahét fáradalmait, hogy ha kell, este kilenckor lép színpadra, és negyed tízkor már végez, de azért hét előtt ott van az öltözőben, és megvárja a negyedtizenegyes tapsrendet.

Xandra már csak totyogni tud, alaposan feltörte a cipő a lábát, alig viselte, és ez most megbosszulta magát. Lifttel megyünk a földszintre, mint a Kossuth-díjasok, aztán leül a portánál, leveti a cipőjét, és várja, hogy taxit szerezzek a táncos este befejezéséért.

Országos Széchényi Könyvtár

HELGA komoran mered maga elé, mikor benyitok az irodánkba. Neszmélyi nincs benn, éppen tárgyval valahol, és a szobájában gyanús, sosem látott alakok mozgolódnak, a Duna-vidék térképe mögötti falat kopogtatják, jegyzetfüzet és mérőszalag a kezükben.

Kik ezek, kérdezem, csak a pillantásommal.

Helga legyint, reménytelen, mondja aztán igen halkán, s csak amikor kiteszik a lábukat a méricskélők, akkor emeli meg a hangját. Szinte harsog.

– Ezt a pofátlanságot! Még nincs lejátszva semmi, de ezek már jönnek, mint a dögevők. Azt méricskélték, hogyan lehetne átalakítani az irodáinkat más célokra. Maga is jobban tenné, ha elfogadná az ajánlatukat, különben hoppon marad. Ha csak nem jön velünk.

Ezt már megint halkán mondja.

– Helga kedves! Nem akarok bizalmaskodni, de meg kell kérdezzem, volt-e férjnél?

Meglepetten néz. Nem sejti a folytatást, csak nemet int a fejével.

– Akkor bonyolultabb, de remélem, megérti. Ha ott hagyta volna a pasit, akivel élt, mert nem bírta a jellemét, a szagát, a szokásait, és ez az ember újra jönne, és kérné magát, hogy folytassák, hogy újra együtt legyenek, maga mit tenne. Visszafogadná?

Kicsit gondolkodik, majd rávágja, hogy persze.

– Nahát, én nem. Én nem tennék így.

– Inkább elmegy a kettes telepre?

– Na nem, oda aztán végképp nem megyek.

– Tehát nem akar stúdióvezető lenni. Akkor mi lesz magából?

– Író leszek, semmi más.

Mintha azt mondtam volna, jövő héten indulok egy csapattal a Mount Everest megmászására.

– És miből fog megélni?

– Nem tudom, majd lesz valahogy.

– Nem lesz az jó, hosszútávon sehogys sem lesz jó.

– Lesz egy újabb stúdió.

– Csak ezt nehogy kimondja Neszmélyi előtt, mert infarktust kap. Ők a sírásói.

– Nem mintha én annyira rokonszenveznék velük, de hívtak.

– A csirkefogók!

Helga elhallgat, rágyújt, mélyeket szippant, én meg igyekszem füstként elillanni a szobájából.

A kávézóban Alapi Szilviát látom, amint éppen Katona Pistát faggatja. Megasszonyosodott, kigömbölyödött mióta nem láttam, csak olvasom a cikkeit az irodalmi hetilapban. Amint észrevesz, már tudom, hogy le fog csapni rám. Úgy is lesz, nem tudom elkerülni a beszélgetést. Cikket ír a filmgyári változásokról, és hallott ezt-azt rólam is.

– Semmi sem igaz – próbálom rövidre zárni. – Nem leszek stúdióvezető, nem leszek dramaturg máshol, és nem megyek vissza a régi munkahelyemre sem.

Nem értette, hogy valaki nem ragad meg ilyen alkalmakat.

– Miért nem?

Neki nem mondom azt, nem mondhatom azt, amit Helgának. Inkább hallgatok, ám ő ezt valami nagyobb tudásnak véli, azt hiszi, valamilyen titok birtokában vagyok, amiről nem hallott még, de amit nagyon szeretne tudni.

– Nem mondod el?

– Mit?

– Amit tudsz.

– Nem tudok én semmit sem, csak azt, hogy jön a tél, megint november lesz, amit rettenetesen utálok.

– Olyan nagy titok?

Nyelek egyet, azt gondolom, hamarabb megszabadulok tőle, ha ráhagyom. Feltartott mutatóujjamat a számhoz emelem.

– Olvastad Mikszáthot? Tace.

Nem olvasta, nem érti.

– Lao-céról már hallottam, de tace...

– Ne is törődj vele.

Szerencsére meglát valaki mást, tovaröppen, szorgalmas méhecskeként, gyűjti a mézet, feltéve, ha talál cseppeket.

Nagy kedvet kaptam, hogy megírjam Romhányinak, amit kért. Macskaetetés közben megindulnak a gondolataim, gyorsan az írógéphez ülök, és elkezdem. Először címet kell adni, a cím a legfontosabb, tanította egy dramaturg kollégám, akinek egyszer betévedtem egy forgatókönyvíró tanfolyami órájára. Igaza volt, nagyon igaza.

Érdekháborítás

Ez ugrik be elsőnek, mindjárt le is kopogom, aztán hosszasan bámulom a középben virító egyetlen sort, és nem írok hozzá többet. Át kell gondolni ezt az egészet. Kigörgetem a lapot, elteszem, majd folytatom egyszer, majd, majd.

Manapság az embereket szűkös önmeghatározások felé kényszerítik, és arra ösztönzik, hogy kizárólag egyetlen akárminek nevezzék magukat. Minél inkább fachmanokká, szakbarbárokká válnak, annál biztosabb, hogy ellentét támad közöttük. Úgy kellene élni, hogy ugráljunk a hullámok taraján. Állandóan mozogni, és akkor nem süllyedünk el. Mindenben részt venni, min-

denhol otthon lenni. Sok lányt ismerni, hogy megtudhassuk, melyiket akarjuk igazán. Nos, ebben az egyben nem lehet okom panaszra. Láttam, éltem, tapasztaltam, kivettem a részemet jóból, rosszból, kalandokból, érzelmekből. Talán megvan, akire vágytam, megvan a bizonyosság. Persze a hívőknek eleve megvan, nem kell érte küzdeniük. Készen kapják a vallásukat, az istenüket. Nekem időbe tellett, mire eljutottam hozzá. Őhozzá: Xandrához. Hogy most egy oltárkép, vagy maga az istenség, nem is merem elgondolni.

Félálomban átnyúlok a másik párnára. Első ébredő mozdulatommal őt keresem, a bizonyosságát, de az biztos, hogy most nincsen ott, csak a cica nyiffan halkan, éjszaka valahogy beszökött a résnyire hagyott ajtónyíláson, nagyon ügyes ebben, a fejét betolja bármilyen pici hasadékba, és addig nyomkodja, szélesíti, amíg egészen befér. Most felül az ágyon, azonnal mosakodni kezd, kerek szemekkel bámul rám.

Országos Széchényi Könyvtár

ZÉNÓVAL találkozom, megbeszéltük, hogy nők nélkül jövünk össze. Az uszodát javasoltam, ahol réges-régen – miként a mesék kezdődnek a volt egyszer, hol nem volttal – sokszor összejöttünk, még a Császárbán, aztán a Lukácsban. De valami buta kifogást talált, már el is felejtettem, mit, pedig tegnapelőtt beszéltük meg, hogy... Nem akarom ezt a kifejezést használni. De mégis. Ez egy búcsú. Jövő héten repülnek, mennek Amerikába, mint a telepések egykoron, mint a kíváncsiak a századfordulón.

Ülünk egy vacak presszóban a hosszú Fehérvári út elején. Fémkeretes, kényelmetlen székek, szól a gépzene, és a bérlő – újabban kiadják gebinbe ezeket a helyeket – beállított egy nyerőgépet, amit inkább vesztőgépnek kellene tekinteni, mert senki sem nyer ezeken, csak dobálják be a fémtízeseket, mint mi az életünkbe a lehetőségeinket, mint Zénó dobja bele az életét a láthatatlan automatába.

– Tehát két év?

– Egyelőre.

– Disszidálni fogtok? – hülyéskedek.

– Teljesen törvényesen lehet hosszabbítani.

– Mi lesz a lakásotokkal?

Jobb kérdés nem jut eszembe, csak ilyen hétköznapi.

– Marika testvére beköltözik addig. Fizetik a részleteket is.

Nyájaskodunk, nem kérdezzünk semmi fontosat, bár nem tudom, ő mivel tudna engem szembesíteni, milyen kényelmetlen kérdést tudna feltenni. Ha ő nem, hát akkor nekem kellene feltenni magamnak. De van ilyen? Lennie kell. Senki sem büntelen, hiba nélküli. Igen, talán a párt. Mit keresek benne? Semmit. Nem akarok karriert csinálni. Írni szeretnék.

Zénó azonban nem tesz föl kínos kérdéseket, és cserébe azt várja, én se tegyek ilyet. A nyerőgép megszálottját figyeljük, aki csak dobálja, dobálja az aprót, ami lehet, hogy nem is olyan apró, hanem az élete, a kenye-re, a családjá pénzé.

– Kijöhetsz majd látogatóba. Vagy kijöhettek.

– Én és a repülés, az két külön világ.

Hirtelen egy régi sláger szólal meg a zenegépből. Mennyit játszották! Mikor is?

Kérdően bámulok Zénóra, elérte a pillantásom.

– A *Vándorlás*.

– Igen, de nem ez a pontos címe. Azóta a filmet is láttam. *Exodus*. Amerikai mozi, Paul Newman a főszereplő. A zsidókat nem engedik partra szállni Palesztinában valamikor '47-ben. Vagy '48-ban?

– Én csak a regényről tudok.

– És mi lesz a könyveiddel?

– Maradnak. Egy párat visziünk, főleg angolt meg szakkönyveket.

– Értem – mondom, de nem értek semmit, ám azt nem mondom.

Még ülünk egy ideig. Zénó még iszik egy narancslevet, vacak, én meg egy üveg sört, langyos.

Amit nem mondtunk ki, azt nem mondjuk már soha többé.

Én viszont mondtam a magamét, és le is írtam.

A forgatókönyvek jelenlegi sorsa, elfogadási menetük emlékeztet egy régi társasjátékra. Mindig eggyel kevesebb szék van, mint ahány részvevő le akarna ülni. Akinek nem jutott hely, kiesik a játékból. Végül győz a legfürgebb, a legügyesebb. A filmműhelyekben annyival rosszabb a helyzet, hogy nincs pártatlan játékvezető. (Aki volt, azt éppen most szorítják ki döntéshozói pozíciójából.) A széket ebben a filmgyári játéokban sem a jóisten vagy a filmfőigazgató húzza ki a várományosok alól. Az ő szokásait idővel ki lehetne ismerni, ki lehetne találni, mikor nyúlnak a szék után. A kerengők lehetőségeit azonban a művészeti tanácsban ülő kedves kolléga, a jobban helyezkedő egykori főiskolai osztálytárs, a folyosón még mosolygó kebelbarát ragadja el, magának foglalva le a zsámollyá zsugorodott ülőhelyet.

A forgatókönyvek megvitatásának és elfogadásának módja előregedett, idejét múlta, egy szűk csoport érdekeinek felel meg csupán. A stúdiórendszer olyan, mint egy önző, irigy és féltékeny aggastyán. Amikor a hatvanas évek közepén bevezették, vívmánynak számított, ma azonban már nem érvényes az akkori közmegegyezés. Ám a rendezők egy szűk rétege mégis úgy vigyáz rá, mint a kerekasztal lovagai a rájuk bízott szent titokra. Ennyiben az egykori új hullám utóvédharcosai. Leginkább azonban kiváltságaik óvása a fő céljuk.

Amikor visszaolvastam a Romhányinak szánt értékelő szövegemet, megrettentem. Ezt küldjem el? Nem lesz ebből balhé? Na és, ha lesz? Kinyalhatják. Igaz minden szava – szerintem. El kéne olvastatni valakivel. De kivel? Talán Szalánczy Magdával. De nem láttam az utóbbi időben, azt mondták, elvonult regényt írni valami alkotóházba. Ne olvassa senki. Csak a címzett. Aztán majd úgylis felkapják a fejüket. Félreteszem, folytatom még.

BŐRÖNDÖS alak áll az előszobaajtóban. Középkorú vagy tán idősebb asszony, alaposan felpakolva, karján télikabát, fején hozzá nem illő, bohókás sapka. Nem tudom eldönteni, árul valamit vagy gyűjt valamire. Az utóbbi időben hiába zárják a kaput, azért csak-csak bejutnak a házba efféle furcsa szerzetek. Legutóbb erdélyi menekülteknek gyűjtöttek, adtam nekik egy-két anyámtól megmaradt ruhadarabot. Egyre többen jönnek át, magyarok, legálisan vagy félig úgy. Nem is akarnak maradni, mennének tovább Ausztriába vagy még messzebb.

Ez az asszony azonban nem menekült, ellenkezőleg, tőle menekült el Xandra, aki éppen nincsen nálam, s nem tudom Boriska néninek megmondani, merre csavarog. Ezt a szót, hogy csavarog, ő használta, igen-csak megvető hangsúllyal. Kipakolt, szétdobálta a régi hotelcímkes kofferekből előszedett holmikat, nem törődve, mekkora rendetlenséget okoz.

– Ha már ideköltözött, legyen itt mindene. Jön a tél, a meleg ruháit nálam hagyta.

Csak álltam, néztem a színes szoknyákat, pulóvereket.

– Gondolom, ez is Xandráé – kaptam le a fejéről az oda nem illő sapkát.

– Összekócoltál. Merre van a fürdőszoba?

– Macskátok is van – vetette oda menet közben, míg egy tükröt nem talált. – Mi a jó fenének? Gyerek helyett?

– Tulajdonképp Xandráé – kaptam fel a kis négylábút, mert cirmosunk megérezte, hogy a vendég nem kedveli őt.

– Akkor a tied, kisfiam – legyintett, és frizurája igazgatásába fogott. – Ha még nem tudnád. De szerintem már tudod. Nem vagy olyan fiatal. Xandra nem árulta el, hogy hány éves vagy, de sejtettem, hogy egy idősebb pasit fogott ki magának. Neked legalább van állásod. Lakásod is. A kis csibe mégsem olyan buta.

Hosszan monologizált, miközben ritkuló, őszes haját feltornyoztta, és a tükörből figyelte az arcomat.

– Legyetek boldogok! Én nem vagyok semmi jónak elrontója, ellentétben a húgommal, aki nyavalyog, hogy mi lesz azzal a szegény gyerekekkel, de persze csak az érdekli, hogy nem uraloghat fölötte. Te mi is vagy, kisfiam? Úgy értem, mivel keresed a vajás kenyérre valót?

– A filmgyárban dolgozom.

– Aha, érdekes. Sok nő között forogsz, kis statiszták, asszisztensek, ez meg az. Mégis őt választottad.

Legyintett, lassan készen lett a frizura.

– Sosem értettem a férfiakat. De hát, nekem mindegy. Én már lehúztam a rolót. Csak arra vigyázz...

Ám nem tudhattam, mire kell vigyáznom, mert a fürdőszoba ajtajában hirtelen ott állt Xandra, teljes életnagyságban, és egy nagyot tüsszentett. Ciceró kiugrott a karomból, és menekülőre fogta.

– Együtt a kis család, a fél család – mondta, amint meglátta a nagynénjét.

Nem láttam még ilyennek, nem hallottam még ilyennek. Kiszállok, gondoltam, és a szobába mentem, ahol a szétdobált ruhák igencsak állott szagot árasztottak.

VIHAROS idők jártak. Sokszor kikaptam sakkban Lulu bácsitól. Bújni kezdtem a könyveket, kijegyzeteltem egy-két tanácsadó szakirodalmat.

A gyalogláncot az alapjánál kell megtámadni.

A futó a nagyátlón érzi jól magát.

A király szerepe a végjátékban megnő.

A bástyának a szabadgyalog mögött kell állnia.

Ilyesmiket gyűjtöttem, beleírogattam egy kis füzetbe, és néha már játszmákat nyertem. Lulu bácsi csodálkozott, majd titkon bosszankodott.

Xandra megtalálta fehér, nyári zakóm zsebében a Gerbeaud számláját rajta a telefonszámmal, amiről csak én tudtam, kié, de bolond lettem volna elárulni. Nitocskáról azóta se hallottam, nem is láttam, mégis belekavart az életünkbe, az életembe. Többnapos durci lett ebből.

Hol volt még a tavasz, még be voltunk zárva a szobába. Pedig nagyon-nagyon jó lett volna már megint harapni a friss levegőt sodró szeleket, a napfényt ízlelni, bekebelezni.

Romhányi azonnal beszélni akart velem, miután elküldtem postán az *Érdekháborítást*. Még jócskán írtam hozzá, hasonló szellemben, és fütyültem arra, ki mit szólhat hozzá. Párttitkárunk ragaszkodott a személyes találkozáshoz, én halogattam, nem akartam se védekezni, se támadni. Amit írtam, megírtam. Éppen egy hosszabb novellával bíbelődtem, miközben megpróbáltam

újragondolni Panna szerepét az életemben. Xandra erre nem lehetett féltékeny, mint arra a számológédu-lára. Egy régi filozófus állítja, hogy csak az ismétléssel vannak meg a dolgok, csak úgy tudunk igazán a mé-lyükre hatolni, ha újra magunkévá tesszük. Nem, nem testileg persze, hanem belülről, szellemi síkon.

Ebbe a gondolkodássorba rondított bele Romhányi telefonja, meg a felkiáltása, hogy ez egy új Csernobil.

Ha az, akkor az. Legyen úgy.

Gyorsan találkozni akart; szilveszter délelőttjén győzködött a Vén Diák presszóban. Csak bámultam az üvegablakon át az évbúcsúztatásra készülődő, vagy éppen vizsgájukra siető, onnan távozó ifjakat. Jó nekik, gondoltam. Nem szorongatja őket semmilyen párttit-kár. Talán nem is fogja.

Romhányi magyaráz, érvel – dialektikusan. Nem fi-gyelek rá. Igazából nem érdekel, amit mond. Megírtam, kezdjen vele, amit tud, vagy akar. Ha sokat nyaggat, közöltetem valahol. Mostanában, a monori találkozó óta egyre-másra jelennek meg ennél jóval merészebb írások, még a napilapokban is. Hallgatom a szavaimat, mert Romhányi a nagyobb nyomaték kedvéért, hango-san olvassa, azzal sem törődve, hogy mások is hallják.

A stúdióvezetés teljes embert kíván. Nem hiszem, hogy egy színházi főrendező, aki saját produkciói mel-lett még teátruma művészi arculatáért is felelős, emel-lett még elegendő idővel és energiával rendelkezik egy filmműhely irányításához. Mire jó egy efféle kettősség? Egyre biztosan: ha a macska távol, cincoghatnak az egerek. Hol vannak a hidegfejű, érző szívű, tiszta kezű kulturális vezetők? E téren következetes ellenkiválasztás zajlik. Nem akad megfelelő személy, így jönnek létre a kompromisszumok: a rendezőkből főrendezők, belőlük meg igazgatók lesznek. Ennek buktatóit ismerjük, szín-házi életünk ezt a hátrányt hurcolja magával mindmáig.

– Tudom, hogy így van, tudod, hogy egyetértek veled. De ezt nem tudom a kerületi pártbizottság elé terjeszteni. Másként kellene fogalmaznod. Ez így nagyon kemény. Ha átírnád...

Csendesen ingattam a fejem. Néztem a téren ide-oda járkáló, szorongó és felszabadult fiatalokat. Mi lesz belőlük? Vajon hol lesznek, mit csinálnak harminc év múltán, 2016. december 31-én? Élnek-e még? Meglett, családos emberek lesznek, esetenként már nagyszülők, főként a lányok, nagymamák, ötvenvalahány évesen. Egy emberöltő, harminc év, mert nagyjából ennyi egy emberöltő, nem amennyit Arany képzel a *Toldi* elején, hogy „Toldi Miklós képe úgy lobog fel nékem / Majd kilenc-tíz ember-öltő régiségben”. Akkor az csak háromszáz év, akkor még csak a törökök végleges kiűzésének korába jutottunk vissza. Miért írta így Arany János? Tudta vajon, hogy tévedett? Vagy akkor úgy gondolták? Csak akkor stimmelne a számítás, ha a későbbi átlagélethort, úgy hatvan évet vennénk alapul. De hát a húszas éveikben nemzenek a férfiak, bizony. Akár én is lehetnék már apa, Xandra teherbe eshetne. Nem védekezünk semmivel, utálja a tablettát, ebben is ellentéte Pannának.

– A szocializmus megmenthető – hallom a reménykedő párttitkár szavát. Romhányi csak beszél, beszél, mondja a magáét.

Enyhe mosoly fut át az arcomon. Megmenthető? Kitől, mitől? Leginkább önmagától kellene megmenteni.

De ő ezt nem érti, hajtogatja, amit képzel. Mind ilyenek, mind a kommunisták: csak a célt látják, nem az embert. Ennek az egész micsodának, amit rendszernek, szocializmusnak vagy akárminek hívnak, ez a nagy baja – halálos baj. Az embereket nem lehet akaratuk ellenére boldogítani. Ki kell szállni ebből, ki kell lépnem a pártból. Most mondjam meg neki?

– Szóval? Megcsinálod?

– Ferikém, nem – mondom teljes hidegvérrel. – Itt van, ez van, nem tehetek másként. Különben is te kérted. Hát akkor egyétek meg, amit... – nem folytatom, végül is én főztem, nem ők.

Felállok, és kimegyek a télbe, a friss hóba, az ifjak közé. Menjünk együtt 2016-ba. Még csak hatvan körül leszek.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

SZILVESZTERI bulira mentünk Xandra egyik főiskolai barátnőjének, illetve a szüleinek a lakására. Már délután rá kellett volna jönnöm, hogy valami baj van, vagy lesz. Ám nem vagyok látnok, nem látok a jövőbe. Csak azt éreztem, valami nem stimmel. Valami nincs egészen rendben. De hát mikor is volt rendben bármi az életben? Soha. Így nem gyanakodtam. Álmomban sem gondoltam arra, hogy nem együtt megyünk el innen.

Kaja, pia van bőven, mi is hoztunk italokat. Csupa művészlélek, iparművészeti főiskolások, vagány srácok, különccnek látszó csajok. Közük jár tehát az én drága barátnőm. Lassan indul a tánc, mert az egyik szobában a társaság Hofi kabaréját várja a tévében. Bekukkantok közéjük, Xandra utánam.

– Menekülsz előlem?

– Ugyan miért menekülnék? Csak belenézek egy kicsit Hofiba.

– Mióta érdekel az ilyesmi?

– Semmi óta. Csak kíváncsi vagyok, mi érdekli olyan nagyon a többieket, a barátaidat. Tudod, szakmai ártalom.

– És az önjelölt színésznőcskék is azért érdekelnek?

Hoppá, itt a szakadék, itt valami lappang, amiről nem tudok, talán nem is akarok tudni, de nem lehet, mert Xandra elkapta a fonalat, nem ereszti.

– Lebuktál. Tudom, kié az a telefonszám a zakód zsebében.

Hallgatok, nézem, várom a folytatást. Ebben igazán ártatlan vagyok. Másban is, de miért nekem kellene bizonyítani az ártatlanságomat.

– Beszéltem vele.

– Te felhívtad Nitocskát?!

– Képzeld, igen.

– Akkor azt is tudnod kell, hogy semmi se történt köztünk.

– A cukrászdázás az semmi?

– Ő írta föl a számát arra a papírra.

– Te meg eltetted a zsebedbe.

– Véletlenül. Nem akartam szemetelni.

Már terhes ez a beszélgetés, indul a kabaré, szemrehányó pillantásokat gyűjtünk.

– Szemetelni? Te vagy a szemét, tudod – mondja, és azonnal faképnél hagy.

– Na végre – hallok még a megjegyzést, amikor Xandra után mennék.

A nagyszobában üveggörgetős társasjáték kezdődik. Azt hittem, kiment a divatból ez a vetkőzős bolondéria, de már körbeülik a borosüveget, amelyikről valaki sebében még a címkét is leáztatta.

– Cipő nélkül gyerekek. Ha az is játszik, akkor reggelig se érünk a végére.

– De mi van a végén – kérdezi egy hang gyanútlanul.

– Szegényes a fantáziád.

– Tényleg, mi a cél vagy nyereség?

– Itt csak veszíteni lehet.

– Ruhákat – röhög föl valaki.

– Összedobáljuk és átöltözünk, mindenki mást vesz föl.

Xandra beül a körbe, örömmel szorítanak helyet neki. Valaki rám néz, hív a játékba, de visszahúzódok egy hézagos könyvespolc mögé, onnan figyelem őket. Lekerülnek az ingek, a lányokról a harisnyanadrágok. A feszültség akkor nő, mikor az egyik lány ledobja

a trikóját, és nincs alatta más. Xandra eleinte jól tartja magát, azaz nem őt választja az üveg, de aztán előbb a harisnyája, majd a felsője kerül a ruhakupacba. Amikor harmadszor is őt jelöli meg a palack, egy pillanatig kívár, majd benyúl a szoknyája alá és a következő percben egy mályvaszínű bugyit dob közére.

Otthagynom őket, visszamegyek a hofistákhoz, bámulom, de nem látom a képernyőt. A humorista pedig viccelődik ám, a többiek nagyokat nevetnek, jól szórakoznak. Én meg azon a kis csajszi tépelődöm. Nem kellett volna eltenni azt az ócska cetlit, de volt mellette más papír, már nem emlékszem, mi, Xandrát kellene megkérdezni, ha kutatott, azt is megtalálta, de ő most játszik, és fogalmam sincs, hol tart a vesztésben, nem is vagyok kíváncsi rá. Lehet, hogy most rontom el a kapcsolatunkat?

Közeledik az éjfél, megint egy év elszállt, de rajtam kívül talán senki más nem komolykodik. Eleget ittak, röhögtek, táncoltak. Én egyiket sem. Feldübörög a zene, diszkó számok peregnek, ez a társaság erre vevő. Véget érhetett az ostoba játék. Konzervatív lennék? Mert nem szeretném, ha a barátnőm nyilvánosan meztelenkedne. Meg kell keresnem, nem hagyhatom, hogy beleessünk ennek a buta haragosdinak a csapdájába. De sehol se találom. Néhányan megbámulnak, akik tudják, hogy együtt érkeztünk, és azt is látták, hogy kimaradtam ebből az üvegpörgetősből. De mit láthattak még?

Töltök magamnak egy kis ásványvizet, és kimegyek a kertbe. Jószerivel azt se tudom, hol vagyok. Sötétben érkeztünk, a taxiban Xandra mondta be a címet. A hűvös levegő jót tesz, nem mintha annyit ittam volna. Szinte semmit, ahhoz képest, hogy szilveszter van, illetve rögtön újév. Odabenn ordítózás, abból tudom, hogy mindjárt durran a pezsgő. Visszamegyek, esélyt akarok adni a kis sztriptíz-bajnoknőnek.

A tévében szól a Himnusz, néhányan vigyázzban állnak, a fiúk az üvegek nyakát babrálják. Xandra sehol. Körbejárok, a fürdőbe is benézek, ácsorgok kicsit a véceajtó előtt. A konyhában a lakás házikisasszonya, aki kérte, hogy csak Michelle-nek szólítsam, éppen kenyeret szeletel, rám néz, mintha mondani akarna valamit, mintha azon gondolkodna, mondja-e vagy sem, aztán megszán, de amit mond, azt inkább elhallgathatta volna.

– Őt keresed?

Csak bólintok.

– Elment – elhallgat, aztán pontosít –, elmentek.

– Kivel? – kérdezem bambán és fölöslegesen.

– Nem ismerem, csak azt láttam, nagyon nyomulós gyerek.

Én is megyek. El. Reménytelenül.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

AMILYEN rosszul kezdődött, olyan rosszul is folytatódott az év.

Neszmélyi tényleg elment. Nem nyugdíjba, hanem egy másik intézményt vezetni. Én maradtam.

A stúdió nem szűnt meg, hiába jártak a colstokos mérickskélők. Egy hirtelen életre támadt csapat átvette a hatalmat, szereztek maguknak vezetőt, és megpróbálták sóval behinteni Neszmélyi még ki nem hűlt helyét, sőt, talán még az emlékét is.

Helga is elment, a főnöke vitte magával. Búcsúzásnál sok szerencsét kívánt, és férfiasan megszorította a kezemet.

A három ifjú tehetség forgatókönyve lekerült a napirendről. Az új undokak sebtében összehívtak egy dramaturgiai tanácsot, ahol egyenként nekiestek közös munkánknak, különösen az öntödei film rendezője kelt ki ellene. A téma elesett, feladat nélkül maradtam.

Xandráról nem tudtam semmit. Nem jelentkezett, nem hívott. A lakásban szerteszét hagyott holmija emlékeztetett rá, hogy egyáltalán itt élt velem. Erőt gyűjtöttem, hogy felkeressem a szüleit. Talán elboldogulok két jehovistával. Nem lehetnek rosszabbak az öntelt filmrendezőknél.

Szűk mellékutcába szorult ötemeletes bérház, a homlokzatáról is lerí, hogy milyen nagy a lakások belmagassága. Negyedik emelet, körfolyosó, csak egy vezetőknév a kopott fémtáblán. Csöngetésemre hosszas várakozás

után egy hajhálós férfiarc jelenik meg az ajtón nyitható rácsos ablak keretében.

– Kit keres?

Zordan hat a kérdés, ahhoz képest, hogy áriákat énekel a fürdőszobában.

Mondom a nevem.

– Na és?

Ez az ember nem tud rólam. Ácsorognánk még egy ideig, ha nem jelenne meg mögöttem a felesége. Xandra arca, de nem az alakja, szerencsére. Ő többet tudhat, mert mondja, hogy Gusztáv, engedd be ezt az embert.

Jeleket váltanak, valami fura koreográfia lépései szerint helyet cserélnek a sötét előszobában.

– Tessék – mutat a nő a kabátokkal teli fogasra.

Szabadkoznék, hogy csak Xandra után érdeklődöm, de terel befelé valami nappali szobába, miközben a férje eltűnik a mellékhelyiségben.

– Ha már eljött, ne szaladjon el.

Leültet, méricskél, vizsgáztató tekintettel, utoljára a marxizmus szigorlaton éreztem ilyesmit.

– Szóval maga az – mondja, mintha azt jelentené ki, hogy eljárás folyik ellenem, hogy visszaéltem meg nem szerzett bizalmukkal, hogy nem vagyok méltó – mit tudom én, mire.

– Ne, ne mondjon semmit, majd ha bejött az uram.

Várunk. A lecsupaszított falat nézem, ahonnét mint ha képeket akasztottak volna le, hogy a bizományiba vigyék, vagy egyszerűen eltüntessék. Egy csillogó tisztaságú vitrinben semmi nipp, csak egy színes Krisztuskép, előtte kehely formájú üvegpoarak.

Gusztáv végre megérkezik. Nyakkendőjét kötött, a hajháló sehol.

– Fiam, nem kellett volna – mondja az asszony, de hogy mit, azt nem teszi hozzá.

Mindhárman a legteljesebb zavarban vagyunk. Rövidre fognám, ha lehet.

– Szóval, én csak Xandra miatt jöttem.

– Igen – nyomja meg anyuka az e hangot. – És mit akar tőle?

– Itthon van? – Helyesbíték. – Itt van?

– Ő itt nincs.

– Mi nem tartjuk a kapcsolatot – mondja Gusztáv, hogy ő is megszólaljon.

– Fiam, nem kell – De hogy mit nem kell, azt megint nem mondja lehetséges anyósom. A tetejébe ez a „fiamozás”!

Falak, falak vannak köztünk. Nem lehet velük emberi módon kommunikálni.

– Kiközösítettük – mondja végül „fiam”, a családfő.

Micsoda? Elsőre nem is értem, kit és honnan közösítettek ki. A lányukat? Ez örület.

– Nem úgy viselkedett – folytatja az anya, ha még annak lehet őt nevezni. – Megszegte a családi parancsolatot.

– Igazán? – kérdezem, de közben már hátrálnék kifelé a lecsupaszított hallból. Ennyi elég belőlük. Elképzelem, milyen lehet a hálósobájuk, biztos kemény derékaljjal gyötrik magukat. Nem csodálom, hogy Xandra elmenekült innét.

– Gusztáv! – pattog a vezényszó a hátam mögött. – Kettőre zárd az ajtót!

KIMOZDULNI se volt kedvem. Több hétre bevásároltam, megtömtem a hűtőt mirelit kajákkal, tartós kenyérrel. *Pliszkát* is vettem egy palackkal: rájöttem, nálunk is lehet kapni, meg a napfényt ígérő *Szlancsev Brjagot*, ami még jobban ízlett. Konyakoztam, és belekezdtem a *József és testvéreibe*, amit sosem olvastam el rendesen.

A képes művészeti hetilap lehozta a cikkemet, az *Érdekháborítást*. Még karácsony előtt odaadtam nekik, Vay Bandi volt a filmrovat vezetője, aki nagyon lelkesedett, s azt ígérte, átnyomja a főszerkesztőn. Úgy is lett, de nem tudtam, örüljek-e ennek.

Megelevenedett az egyébként süket telefonom. Előszörként Romhányi hívott, és tolmácsolta a gyári hangulatot. Állítólag ki akarnak rúgni.

– Hadd legyen – mondtam neki, és nagyon udvariatlanul letettem a kagylót. Újra fellapoztam az újságot, címlapján egy új magyar film forgatási riportjához csatlakozó fotó. *Szörnyek évadja* a címe, Cserhalmi Tyutyu fekete kalapban, fekete ballonban, mintha gyászolna valakit. Olvasom a cikket, a cikkemet, épp a legaktuálisabb részét.

Egyre követelőbb szükségszerűség, hogy a filmstúdió-vezetői állásokat is nyilvános pályázat útján töltsék be. Ha lehet gyárigazgatót, könyvkiadói vezetőt, színi direktort pályázat által keresni, a stúdióvezetőket miért kulisszák mögötti huzakodások, zártkörű hercehurcák

után jelölik ki? S ha már mindenképp működnie kell tanácsadó testületnek a vezető mellett, annak bárki tagja lehessen, csak filmrendező egy sem. Írók nem döntenek arról csapatosan, melyik kollégájuk kéziratát küldjék nyomdába, s kié maradjon asztalfiókban. Legyen tanács, ha nagyon kell. Legyen benne író, operatőr, dramaturg, közgazdász, vagy bárki más, például Szabó János szenvedélyes mozinéző a Puskin filmszínházból. Egyenlő állapot, igazi versenyhelyzet csak ekkor lesz a rendezői kar tagjai között.

Elképzelem, milyen arcot vágtak, amikor olvasták. Aztán Thomas Mann jönne, jó váltás, de a telefon nem hagy békén. Szalánczy Magda hív. Kinyomozta a számomat.

- Gratuláljak vagy kondoleáljak?
- Ahogy jobb magának. De inkább az utóbbi.
- Azt mondják, a színét sem látni. Nem szabad elbújni, ilyenkor kell mindenütt ott lenni.
- Magda, maga jobb dramaturg nálam.
- Hagyjuk ezt. Lenne egy kis feladatom magának.
- Kinevezték valahová?
- Még csak az kéne. Befejeztem a regényemet. Szeretném, ha elolvasná. Kíváncsi vagyok a véleményére.
- Magda, én...
- Semmi de. Maga a jó dramaturg, nem én, és őszinte ember. Szükségem van magára. Bárhol oda tudom adni a kéziratot, ha nem hajlandó a Latinovitsba bejönni.
- Jó, adja meg a számát, majd hívom.
- De nem hívtam, egyelőre nem. Pedig tényleg kíváncsi volnék, mit írt.

Váratlan látogatóm érkezett. Amikor csöngetett, azt hitem Xandra jött, s megint nem találja a kulcsát, mint annyiszor. De Füzes az, Füzes Zoltán a Logoszból.

- Dottore! Odabenn áll a bál, te meg itt dekkolsz?

Tör befelé, hívás nélkül, lehuppan egy fotelbe, alaposan körülnéz.

– Szóval, így élsz. Család?

– Az nincs.

– Most szerencse. Tudod, hogy ki akarnak nyírni? Á, nem tudod, mert Thomas Mann-t olvasol, ahelyett, hogy...

Megáll, nem mondja, mi helyett.

– Van egy kis piád?

A bolgár konyak megteszi a hatását. Füzesből dől a szó, kérdés nélkül ontja a híreket.

– A lényeg az, hogy megmenekültél. A fő-fő véleményformáló, nem mondok nevet, a főrendező elvtárs, azaz most már úr, kivette a nyakadat a hurokból.

Elhallgat, újra tölt, iszik.

– Egész jó ez a vacak. Tudnak a bolgár elvtársak. Igyál te is, van miért... Azt raccsolta, „ne most húgjátok ki, meht nagyon kilógna a lóláb”. Érted ezt a cinizmust?

– Értem.

– Dehogyan érted. Elővette a cikked, és hosszan idézett belőle. Magára vette, pedig ő is tudja, hogy a filmek rendezők közötti elosztása és az előzetes leisztung semmifajta összefüggésben nincs egymással.

– Neszmélyinél nem így működött.

– Neszmélyi elment. Neszmélyi passzé. Felejtsd el, ha élni akarsz. Régebben vagyok a gyárban, mint te. Ezalatt a tíz év során a forgatókönyv két kemény fedele között lévő tartalom és a film beindítása között semmilyen összefüggést nem tudtam fölfedezni. Baromi jó könyvek hét-nyolc évig járták a Canossájukat, miközben beindultak emberek félkész és elképesztően rossz dolgozatokkal.

– Aztán jön a bukta – vágom közbe.

– Persze, hogy jön, de elvárható lenne, hogy akik menthetetlenül megbuktak, ha nem tökhülyék, akkor

önmaguk előtt is, egy ideig takarékon működjenek, és tegyék bele a szükséges szellemi energiát a következő filmbe.

– Álmodozzunk!

– Ez a te nagy bajod, kisöreg. Most egészen őszinte leszek. Az a bajod, hogy egy lapra tettél föl mindent. Neszmélyi megvédett titeket mindentől. Persze csak akiket kedvelt, ne beszéljünk Szegő Gyuriról. Te egy védett bensőségességben éltél ott, de ez most vadnyugat. Lőnek rád, és ha nincs fegyvered, ha nem lősz vissza, halott vagy, öreg. Ezt akarod?

– Nem tudom, mit akarok. Illetve, tudom. Írónak lenni.

– Ez jó program, most hallom először, de tetszik. Mindenesetre nehéz kenyér. Valamiből meg is kell élned. Neked magyarázzam, hogy ez milyen állás? Tudod jól. Van olyan kolléga, akit hónapokig nem látunk.

Mint én Xandrát, gondoltam, pedig csak pár hét telt el szilveszteri szereplése és eltűnése óta, nem hónapok.

Füzes kivesézett mindent és mindenkit. Olyanokat tudtam meg a többiekről, amit a gyárban eddig eltöltött több mint öt év során sosem. Kiselőadást tartott az irodalmi érvényesülés útvesztőiről.

– Figyeld a szerkesztők szokásait. Ha villamoson, közelethez vagy szülői értekezleten adod át a kéziratot, lelkiismeret-furdalásuk lesz, és talán elolvassák. És több helyre add le, mert elvesztik, eldobják, nem olvassák.

– Azért a lapok tele vannak – kockáztattam meg az ellenvetést.

Legyintett.

– Túl sokan írnak. Nem a legjobbak jutnak nyomdafestékhez.

Szünetet tartott, újra húzott egy kortyot.

– A szemed se rebbenjen, ha a legjobb mondataidat húzzák ki.

Láthatta, hogy nem tetszik, amiket mond, nem azért, mintha ne látnám be, hogy igaza lehet.

– Pályázatokon meg ne vegyél részt. Kamu mindegyik, érted?

Bólogattam.

– Neked, azaz nektek be volt kötve a szemetek – magyarázta Füzes, és nem tudtam ellentmondani. – A tejébe egy védőháló volt alattad. Úgy hívták, Neszmélyi. El kellett volna menned vele, de ha már maradtál, fel kell venned a kesztyűt, különben most leszel alkoholista.

– Nincs erre hajlandóságom – vágok közbe.

– Akkor szerencséd van. De abból nem fogsz megélni, hogy itt olvasgatsz. Szép, szép a művészet, de közben felkopik az állad. Milliócskák sétálnak zsebből zsebbe, érted, milliócskák. És te kimaradsz az osztogatásból.

– Nem értek hozzá.

Nem törődött a közbevetésemmel, folytatta.

– Jártam egy-két rendező lakásán, sejtethed. Kosuth-díjas, tisztességben megőszült klasszikusunk kolonál ülőgarnitúrájának hátoldalán ott csillogott a filmgyári leltári szám. Átvette szocialista megőrzésre, mi? Ne legyünk naivak, így csinálják mind. Lehet, hogy te vagy az egyedüli kivétel.

Éjszakába nyúlt a társalgásunk. Szereztem egy barátot, akiről eddig nem tudtam, hogy rokonszenvezik velem. Rám fért, a hosszú veszteséglista után.

Reggel egy színes képeslapot találtam a levélszekrényemben. Külföldről jött, hosszú pecsétnyomok húzódnak rajta. A Niagara vízesés. Zénó küldte.

„Idáig jutottunk”, állt a lapon, semmi több.

MESSZE van, nagyon messze, minden messze van. Nem is tudom, milyen víz ez? Nem a Balaton, nem a Duna, hát akkor mi? Valamilyen tenger? Vagy egy parttalan csatorna? A lábam biztosan nem ér le. Kipróbáltam, elsüllyedtem, nyeltem egy kortyot. Gyorsan a hátamra feküdtem, ilyenkor így kell, ezt kell, nem tudom, miért, de utána jobb.

Tempóztam tovább, de nem láttam partot, se elöl, se mögöttem, se jobbra, se balra. Csak a végtelen, selyemsima víztükör. Senki más, csak én. Meg ő valahol. Talán a parton? De kicsoda? Sejtelmem van csak róla, biztosat nem tudok. Csak érzem, hogy vár engem, csak engem vár. Tud róla, hogy jövök. Nem akar tőlem semmit, mégsem hagy cserben. Szüksége van rám annak a nőnek. Ő nem is tudja, milyen nagy szüksége van. Meg kell menteni. Ki kell ragadni, talán el is kell rabolni. Csak velem éljen, csak nekem legyen.

Semmit se látok, nem látok mást, csak a nagy vizet. Őt viszont tudom. Ott van, hetedhét határon túl, hegyek között, egy völgyben, vagy egy várrom magas fokán. Vár, vár, vár.

Süllyedek, soha nem érem el őt.

Aztán hirtelen emelkedni kezdek, már sehol a tenger, semmilyen nagy víz, csak egy szelíd folyó, a part magasában egy gömbölyű kupola peremén, rozoga korlát mentén egyensúlyozunk, akik velem együtt felmerészkedtek ide. Néhányan nevetnek, ők is félelmükben

teszik, mások a párjuk kezét szorongatják. Az ég vigyáz ránk, talán egy isten.

A folyón túl lankás dombok ölelte falu, vagy talán egy kisváros. Tízezren is élnek ott, mondja mellettem egy okostojás, aki még ilyen helyen is az útikönyvek adatait böfögi föl, mintha nem volna mindegy, hányan élnek benne, mikor Ő is ott él, igen, igen, biztosan arra található. Repülök, sietek hozzá, mintha szárnyaim volnának, de tudom, nincsenek, siklás az úrben, hasmánt...

Hasmánt ébredek, párnám a földön, a takaró a falhoz préselve.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

EGYSZER csak esni kezd a hó, Szép, sűrű, dús pelyhekben hull. Ilyenkor kell feltenni egy jó lemezt, akár a Micimackó-számot, hogy „hull a hó, és hózik, Micimackó fázik, zik-zik”, vagy valami komolyabbat, például egy Beethoven-vonósnégyest, és bámulni kifelé az ablakon, míg be nem sötétedik, míg este nem lesz ebben a komor januárban. Nosza. Se Koncz Zsuzsa, se Beethoven, inkább a Brahms-szextett, az a híres darab, ami egy régi francia filmben hallható, és amiért lejártam a lábam, hogy megszerezzem. Felhúdom a hangertőt, belebújok a zenébe, és nem érdekel más. Hallok ugyan neszeket, de azt vélem, a felső lakó járkál. Hála egy tatározásnak, a gerendákat vasbetonra cserélték, és ha lakótársam ne adj’ isten klumpában mászkál, minden lépését hallom. De Brahms megóv a külvilágtól, mindentől. Ez is gyávaság volna?

Valaki hátulról befogja a szemem.

Csak Xandra lehet az. Végre!

Bejött, hiszen van kulcsa, megvan a kulcsa.

Brahmsnak annyi. Nézzük egymást. Hallgatunk. Ő töri meg a csendet.

– A téli holmimért jöttem. Fázom.

Olyan aranyos, amint bűnbánóan ácsorog előttem, majd a cserépkályhához megy, nekidől. Kedvem volna azonnal odasietni, átölelni, babusgatni. De mosolyszünet van. Vagy volt.

Kinek kell lépni? Kinek kell ilyenkor az első gesztust megtenni? Melyikünknek kell odamenni, azt mondani, hogy sajnálom, vagy semmit se mondani, csak megfogni a kezét. Megölelni. Félünk a visszautasítástól, hogy a másik ellök, eltol magától.

Xandra hagyott ott a bulin. Ha hinni lehet a barátnő szavának, elment egy akkor megismert akárkivel. Fél-tékenykedett rám, alaptalanul. Nem mindegy? Ha szeretem, akkor megbocsátok neki. Mit is?

Felállok a fotelból azzal az örüggyel, hogy feljebb állítom a fűtést, és odamegyek a kályhához. Arrébb húzódik, ügyl rá, nehogy hozzám érjen.

Nem érdekel. Eléje állok, a szemébe nézek, a kékeszöld tükörbe, aztán szép lassan a derekára kulcsolom a kezeim. Nem szabadulhat. Nem is akar.

– Úgy hiányoztál – susogja.

– Nekem is.

Az ölelésből csók lesz, a kályha szinte már égeti a hátát, nem lehet sokáig bírni.

– Gyere – mondom, és terelem, húzom az ágy felé. Leülünk, öleljük egymást, mint akik még soha nem tették ezt. Lerúgja a cipőjét, én pedig lassan, kimért mozdulatokkal lehúzó a lábáról a zokniját. Tenyerembe veszem a talpát, simogatom, melegítem, életet lehelek dermedt ujjába. Egyenként a számba veszem őket. Hétfő, kedd, szerda, csütörtök, péntek, sorolom, aztán a másik lába jön, és jönnek a hónapok. Január, február, március...

– Ennyit hiányoztál – mondom kissé szemrehányó hangon.

– Tudom, bocsáss meg.

– Azt hittem, nem látjuk többé egymást.

– Nem bírtam már nélküled.

– Én se.

Elfogynak a szavak, gyere, gyere gyorsan, mondjuk egyszerre, és megyünk, együtt indulunk, egymás felé,

hogyan megszűnjön minden, kollégák, tanárok, nagynénik, szülők, vizsgák, kopogós szomszédok, kéziratok, lemezek, csak te, csak ő, csak mi. Szárnyaink nőnek, repülünk, el innen, a tavaszba, a ragyogásba, a fénybe.

Három napig tartott. Három napig ünnepeltük, hogy újra megtaláltuk egymást. Három napig ki se mozdultunk a lakásból. Nem is lehetett volna. Megdermedt a város, a közlekedés leállt, a tévében néztük a méteres hóakadályokat, falak emelkedtek, fehér falak, csákánynyal vágtak utcákat a közlekedőknek. Rendkívüli adásnapot tartott a tévé. A hóhírek után leadták a *My fair Ladyt*, a musical filmváltozatát. Egymás mellé toltuk a két fotelt, és úgy bámultuk a képernyőt.

– Többé nem engedlek el – mondtam a szünetben.

– Nem is mennék – nézett rám azzal az angyalian kacér mosolyával.

Odakinn mínusz húsz fok, de mi nem fázunk, csak szeretünk. Barlanglakók lettünk. A tévét, a rádiót nem kapcsoljuk be. A telefon működik, de senkit nem hívunk, minket sem hívnak. Magasra csavarjuk a fűtést, és meztelenül járkalunk a lakásban. Nem törődünk senkivel, csak ő velem, én ővele. Szégyelljük magunkat, nem a meztelenségünk miatt, hanem azokért, akik fáznak, akik nem tudnak hazamenni vagy elindulni otthonról, a zsákfalvak lakóiért, akiknek nem jut kenyér, és talán a vízvezeték is befagyott. De hát mit tehetnénk értük? Valószínűleg semmit sem. Így hát mégse szégyelljük olyan nagyon magunkat. Most tudjuk meg, mit jelent igazából a szerelem. Most tényleg *fölöslegessé válik a világ java darabja*.

Lemezeket hallgatunk, Xandrát szabadegyetemi képzésben részesítem zenetörténetből. Odacsücsül a lemezszekrény elé, egymás után húzogatja ki a korongokat, mindent meg akar hallgatni, amit még nem ismer. Azt játsszuk, hogy milyen zenéket vinnénk magunkkal

arra a bizonyos lakatlan szigetre. Segíték a választásban. A *Máté-passió* feltétlenül köztük lenne, aztán Beethoventől az utolsó vonósnégyesek doboza is, és hát a *Don Giovanni* persze. Csalunk, mert műveket választunk, nem egyes lemezeket, úgyhogy van még két kiadó hely. Kicsit összeveszünk, ő Puccinit szeretne, én meg Bartókot. A *kékszakállú* nélkül nem lehetne megenni.

– Miért olyan fontos az? – kérdezi őszinte kíváncsisággal.

– Hallgassuk meg.

– Meghallgathatjuk, de mondd meg előbb, miért szeretted annyira?

– Férfitörténet. Nem az a titka, hogy a kegyetlen várúr megölte az asszonyait. Ha figyelsz a szövegre, rájössz, hogy a régi asszonyok élnek. Nem a valóságban, hanem a férfi emlékeiben. Ez a titok. Nem tud szabadulni tőlük.

– És te? Te megszabadultál tőlük?

– Azt hiszem.

– Hiszed vagy tudod?

Igyekszem elindítani a lemezt.

– Nem felelsz?

– Tudom, hogy neked senkid sem volt énelöttem, de nekem volt, voltak, de mit számítanak most már?

– Nem a szexről beszélek, hanem a szerelemről.

– Voltam szerelmes is. Azt hiszem.

– Hiszed vagy tudod?

– Most azt hiszem, hogy nem voltam, csak most vagyok.

Ezt várta, de ez az igazság is.

Nehezen érünk az ötödik ajtóhoz, meg kell fordítani a korongot, de legszívesebben levinném: nem kellenek a könnyek, nem kellenek a régi nők, se elevenen, se holtan.

KÖRÚTI presszó a találkozásunk színtere Szalánczy Magdával. Elhatároztam, hogy fizetés után azonnal eldobom a számlát, nehogy baj legyen belőle, Magda azonban nem engedett fizetni, elvégre ő kért szívességet tőlem.

– Jó kis kalamajkát kavart – mondta, miközben elém csúsztatta a kéziratát.

– Kikíváncozott – válaszoltam, aztán mindjárt hozzátettem –, pártfeladat volt.

– Maga is benne van abban a gittegyletben? Nem baj, majd kinövi.

– Azon vagyok – nevettem el magam. – Amint látja, az első lépéseket már megtettem.

– Igaza van, mindenben igaza van. Higgye el, régebben ismerem ezt a bejzlit, mint maga. Így mennek a dolgok.

– Füzes Zoltán is ezt mondta.

– Na, hogyha az a link alak egyetért magával, akkor baj van, nagy baj.

– Miféle baj, Magda?

– Akkor lesz valami, neki mindig jól működött a szimata, mindig tudta, éppen mi a trend.

– Mikorra olvassam el a regényét?

– Amikor akarja. Nem sürgetem, hiszen szívesség.

– Inkább kíváncsiság.

– Ne telefonáljon! Majd találkozzunk, itt vagy máshol.

– Konspirálunk?

– Nem árt óvatosnak lenni. Az elvtársak – itt megállt, nyelt egyet –, bocsánatot kérek, nem akartam megbántani, szóval azok az elvtársak, akik magának egész biztosan nem társai semmilyen elvekben, nem tetszenek nekem, és biztos vagyok benne, én sem tetszem önekik. Olvasson, aztán beszélgetünk.

Hazafelé menet nem tudtam megállni, hogy ne kukantsak bele már a 12-es buszon. Lapozgattam a gépiratot, ide-oda ugráltam a szövegben.

A kihallgatás minden drámaiságot nélkülözött. A kérdés-feleletek egyhangúan pattogtak a levegőtlen hivatali szoba meglepően magas boltívei alatt. Nem sok mondanivalóm volt. Eleinte csakugyan nem értettem, miről van szó egyáltalán, de hát amúgyis a teljes tudatlanságra, a tökéletes tájékozatlanságra adtam fejem.

Szervezkedéssel, lázítással próbáltak vádolni – pontosabban azzal, hogy lakásom rendszeres összejövetelek központjául szolgál. Ezt könnyedén elutasítottam: jólesik, hogy fiatal és kevésbé fiatal barátaim szívesen jönnek hozzám.

Annyira elmerültem az olvasásban, hogy csak az Üllői útnál vettem észre, elmulasztottam leszállni. Hazaérve belevettem magam a regénybe. Xandra a főiskolára ment, olvashattam kedvemre napestig.

Egyetlen morált ismerek el. A teljesítményét. A megszenvedett munka veritékes eredményét, ám ki biztosította volna mindezért a megérdemelt elismerést? Cinizmushoz és törtetéshez szokott környezetemben hogyan is számíthattam volna sikerekre, előrehaladásra? Nincs nagyobb bűn a szememben az ügyeskedésnél, a hízélgő mellébeszélésnél. Nem csoda, hogy magányos maradtam a kollégáim között. Kisszerű főnökeimet pedig el-

húzódva megvetettem – hogyan is képzelhettem, hogy ezért nem jár büntetés? Kirúgás nem, de sorozatos megbélyegzés, hogy éppen csak megtűrnek...

Háromszázötven kézzel számozott oldal, kevés javítással. Történet nincs, és mégis van. Semmiképp sem női regény. Semmit sem jelent, hogy az írója melyik nemhez tartozik. Egy életút, a vidéki gyerekkortól kezdve a pesti egyetemig, '68-as illúziókkal sújtva a kiábrándulásig, a rendőrségi zaklatásokig – barátok, szerelmek, árulások. Estig felfaltam a könyvet, Ciceró mellettem aludt, néha szusszant álmában, talán egereket üldözött. Mire Xandra megjött, még vacsorázni is elfelejtettem.

– Mi történt, olyan feldúlt vagy? Még nem láttalak ilyennek.

– Semmi különös. Csak elolvastam egy regényt.

– Film lesz belőle?

– Nem hinném. Nem is azért olvastam. A szerző adta ide. Kíváncsi a véleményemre.

– Nő?

– Nő, de irreleváns.

– Mi az, hogy irreleváns? Tudod, hogy nem szeretem az idegen szavakat.

– Én se. De erre ez a helyes kifejezés, mert teljesen mindegy, hogy férfi írta-e vagy nő.

– Akkor nem a szerelemről szól.

– Miért, a szerelemről egy nő nem tud írni?

– Jobban szeretem, ha erről férfiak írnak. A *Bovarynét* és a *Karenina Annát* is férfiak írták.

– Hát igen, Flaubert még azt is mondta, Bovaryné én vagyok.

– Na látod.

– Mit? Semmit se látok.

– Most van szerelem, vagy nincsen?

– A regényben? Van, persze hogy van. Anélkül egy valamirevaló történet nem áll meg a lábán.

– És minálunk? Itt is van szerelem?

Már mellettem állt, odasimult a karosszékhez, melle a fülemet csiklandozta.

– Régen voltunk együtt.

Szünetet tartott, várta, mit teszek. Én azonban nem tettem semmit. Még mindig Magda regényének hatása alatt álltam. Erre lehajolt, és a fülembe suttogta.

– Okozz nekem örömet.

Szép mondat. Lány még nem mondott ilyet nekem, asszony sem. Az ölembe húztam, és csókolni kezdtem, hosszan, forrón. Aztán nem értük be ennyivel. Közben igyekeztem elfelejteni a regényt, Szalánczy Magda jól formált mondatait, a sorsot, amit a történelemtől kapott, amely folyton bele-beleszólt az életébe, legtöbbször meglehetősen durván. Míg szeretkeztünk, az járt a fejemben, hogy mégis igaza lehet Rónainak, én tényleg az élet királya vagyok. Igazából semmiféle próba elé nem állított a sorsom. Sok mindent megkaptam, állást, lakást, amiért másoknak gürcölni kell. Ezt a ragyogó, kedves lányt is a magaménak mondhatom, aki Pannával ellentétben biztosan engem szeret, és nem a saját vágyait üldözi. Bennem él, a szívemben, és beborít, körülvesz egész lényével, nemcsak gyönyörűen formált melleivel, mindenével, mindenestül az enyém, csak az enyém, az élet királyáé.

A FILMGYÁRI hatalomátvétel folyamatosan zajlott. Az utódok, akik Neszmélyi távozása után megragadták a kínálkozó lehetőséget, azaz a hatalmat, szerették volna sóval behinteni az irodákat, hogy még az emléket is töröljék az elmúlt évtizedek történéseinek.

Huszonhat évig dirigált az öreg, mondta Szegő Gyuri, akit az új fiúk csatasorba állítottak. Igyekezett összedni magát, megfelelni a várakozásoknak. De persze nem voltak várakozások. Én legalábbis nem tapasztaltam semmit. A hatalmat akarták, hogy az alkotmányos monarchia bukása után ők irányíthassanak, megvessék a lábukat az egyre nagyobb bizonytalanságban, hogy ők dönthessenek az eljelentéktelenedő állami támogatás felhasználásáról. Proletárdiktatúra. Mindenki harca mindenki ellen. Mindegyik rendező ellenség – a másik elől akar filmet csinálni.

Átnéztek rajtam, épphogy megtűrtek. Tudták, milyen viszonyban voltam Neszmélyivel, és olvasták a cikkemet a hétvégi képes újságban. Nem ígérkezett nagy jövő a számomra, mégse csináltam semmit. Nem váltottam iparendélyt, nem akartam antikváriumot nyitni, csak beszéltem róla Vay Bandinak, aki fontolgatta, mi lesz, hogy lesz. Valami történni fog, hajtogatta, Gorbira lehet számítani – csak így becázte a nemrégén regnáló szovjet főtitkárt, aki nálunk szinte népszerűbb, mint széles hazájában.

Ekkor kaptam levelet Amerikából, Zénó végre írt, beszámolt róla, mi történt velük, amióta elmentek innen.

Mérlegelve az otthoni körülményeket, úgy döntöttünk, hogy itt telepszünk le. Letettem egy vizsgát, amely érvényesítette a diplomámat erre az országra. Szándékom itt az orvosi gyakorlatban működni – úristen, ilyen hamar elfelejtett magyarul! – Pillanatnyilag Mary – nem Mari – is, és én is fogyatékos és autista gyerekekkel foglalkozunk. Nagyon sokat, a szó szoros értelmében éjjel-nappal dolgozunk. Közben a bevándorlási papírokat intézzük. Az ügyintézés rendkívül hosszadalmas és bonyolult.

Írd meg te is, hogy megy a sorod, mivel foglalkozol. Jövő nyáron talán sikerül hazalátogatni majd, s akkor megkereslek. Végül egy kérdés. Jó lenne, ha utána tudnál nézni, hogy magyar filmek (Jancsó, Huszárik, Szabó István) és esetleg francia és cseh új hullámos filmek hozzáférhetőek-e amerikai szabványú VHS-kazettán.

A gyakori költözések miatt béreltünk egy postafiókot. Röhej, hogy otthon huszonvalahány évig éltem ugyanabban a szobában, ugyanazon íróasztal mellett, itt meg már nem is tudom, hányadik helyre költöztünk, úgy-hogy most ez a levelezési címünk:

P.O. BOX 456

East Falmouth, MA 02536

Ide tudsz írni.

Nem írtam; nem tudtam, mit írni. Amit írhattam volna, a mi közöm hozzá kalapjába tartozik. Tehetnék szemrehányást egykori legjobb barátomnak? Levélben könnyebben menne, de nem lenne értelme. Addig kellett volna, amíg itthon éltek, amíg a szemébe nézhettem, amíg mondhattam volna, mit művelsz, te marha!

Ez a vonat elment. Ő is elment, családotul. Most gyarapítja az amerikás magyarok számát. Majd Mari-

ka, bocsánat, Mary, szül sok kis Johnnyt – Katherine már megvan.

Jancsó kellene meg Huszárik kellene. Kíváncsiságból megkérdeztem egy technikust a gyárban. Kiderült, lehet ilyesmit csináltatni, tud valakit, akinek van ilyen másológépe, de borsos árat számol az átírásért. Zénó majd csak meglesz valahogy a magyar újhullám nélkül. Mi is megvagyunk. Huszárik halott, Jancsó éppen nem forgat. Kivár, vagy nem kap pénzt, nem lehet tudni. Mindenki vár. Erős dokumentumfilmek születnek, de róluk Zénó mit sem tud már, neki a múlt kell, de az „így jöttem” kora lejárt, az így mentünk el ideje járja. Néha felteszem magamnak a kérdést, miért maradtam itt, aztán elhárítom, szégyellem, hogy ez egyáltalán felmerül. Miért mentem volna el? Egyáltalán: hová? Ez talán a kényelmes hazaszeretet? Az „akard, amit lehet” világa? Mert nem tudok tisztességesen egy idegen nyelvet sem? Meg aztán, mit csinálhatna egy magyar bölcész Bécsben, Münchenben vagy Párizsban? No, ott igen, ott lenne mit. Ülnék egész nap a Cinémathèque-ben, és nézném a filmeket, mint Godard-ék tették annak idején, mint mi ugyanakkor az Egyetemi Színpadon.

CICERÓ rakoncátlankodik, rájött megint a bolondóra. Össze-vissza száguld a szobában, szétdúlja a szőnyegeket, felugrik az ablakpárkányra, beüti a buta fejét az átlátszó üvegbe, szerencsére nem történik nagyobb baj, nem törik be az ablak, nem folyik vér.

– El kell vinni, megoperáltatni – jegyzi meg Xandra, miközben még Zénó sorsán mélázom. Érdekes, a magamé kevésbé izgat, pedig létezik, lesz énnekem sor-som nemsokára, ha eddig nem lett volna.

– Hogy hová? – ébredek rá Xandra célzásának lényegére. Igen, itt az ideje, el kell vetetni a férfiasságát, hogy finoman fogalmazzak.

– Nézz utána, hol csinálnak ilyesmit.

– Sajnálom szegény cicát, de hát valóban nemcsak oltatni kell – mondta vagy egy éve az állatorvos – hanem ha elkezd spriccelni, akkor...

Végül Xandra viszi el, én csak pénzt adok taxira meg a műtét költségeire.

A cica alszik a kosarában, amikor visszatér, de erős a szervezete, nemsokára kimászik, elindul a tálkája felé, de váratlanul az oldalára dől, mint egy tőkesúly nélküli vitorlás. Dolgozik még benne az altató, de pár óra múlva vidáman hajkurász egy legyet, az nekirepül az ablaknak, Ciceró utána, beszorítja, lecsapja, elfogyasztja. Kis undorral figyelem ezt a létharcot. Az emberformájúak között is így megy, valamivel civilizáltabban. Lehet, hogy nemsokára én is sorra kerülök.

De most tavasz van, ragyog minden. Kimegyünk a zöldbe, a Nagyrétre, ahol egy forgatáson Xandrát keresgéltem a statiszták között. Egy kisebb vidámpark is kitelepült, van mini-óriáskerék, halászat, céllövölde. Új oldaláról ismerem meg a barátnőmet. Befizeti magát, és fél szemére hunyorítva lövöldözni kezd a hurkapálcikákra. Egyet el is talál, egy ugyancsak kacsintó Szandokan-baba a nyereménye, nem tudunk mit kezdeni vele, Xandra egy törökmézét nyalogató kisfiú kezébe nyomja. Kezdek félni tőle; nem szabad fegyvert adni a kezébe, jó, hogy túladtam azon a karabélyon, hogy mi csoda kalamitások árán, azt még neki sem meséltem el.

Megint rosszul vizsgázom. Felülünk az óriáskerékre. Még hogy óriás! Alig tíz méter a legmagasabb pontja, de nekem ez is sok. Mintha megint repülön ülnék; menthetlenül földi lény vagyok, de talán nem földhöz ragadt.

Xandra csalódása után bevesszük magunkat a Hárs-hegyi erdőbe. Addig-addig megyünk, míg kibomlik a sűrűből egy parányi tisztás.

- Napozni szeretnék – mondja Xandra.
- Hozhattunk volna pokrócot.
- Minek?

Kigombolja a blúzáát, és leteríti a fűbe. Majd a szoknyájával ugyanezt teszi.

Néz rám azokkal az ártatlan macskaszemeivel.

- Gyere, mire vársz?

Aztán, ahogy van, a semmi kis bugyijában végigdől a hevenyészett derékaljon. Azt nem veti le.

SZALÁNCZY Magda keres, mert én is kerestem őt. Beszélgetni szeretnék a könyvéről, jobban mondva a kéziratáról, ám biztos vagyok benne, hogy ebből egyszer valahol, ha nem itt, Budapesten, akkor máshol kötet lesz.

Igen ám, de hol beszélgessünk. A gyárban mostanában nem láttam, kerüli a helyet. Hozzám nem akarom hívni, Xandra miatt sem, akkor marad a nyilvánosság, valahol, ahol nem fülelnek ránk. Úgy látszik, már nekem is üldözési mániám lett, mikor Magda virágnyelven értésemre adta, ne mondjam ki, miért akarunk találkozni.

Végül a Múzeumkertnél maradtunk. Körbejártuk az épületet, és leültünk a kis játszótér mellett, mintha csak gyereksétáltatók lennénk.

– Nézze azt a csúszdát! Az ilyesmi mindig kikészít. Hogy lehet kőből csinálni, és milyen meredek.

Legyintett, abbahagyta a bosszankodást, témát váltott.

– Mit művelnek az utódok?

Tényleg, most jöttem rá az összefüggésre. Mióta Neszmélyi elment a gyárból, ő sem jár a büfébe. Persze ebből nem lehet levonni semmilyen további következtetést.

– Kifelé áll a rudam onnan.

– Milyen nyelveket tud?

– Magyarul, kicsit németül.

– Hát az kevés a túléléshez. Figyelje meg, itt pár év múlva az angol lesz a nyelvi hatalom. Én is megnézhetem magam a franciatudásommal.

Mióta leültünk, még egy gyerek se csúszott le a simára csiszolódott öntvényen.

– Nohát, mondja, ne kíméljen. Ha már vette a fáradságot, és elolvasta, joga van rosszat is mondani. De nem kötelező – Nevetett, és elhallgatott.

– Tetszett.

– Lehetne kissé bővebben.

– Persze, de inkább kérdeznék.

– Ó, az óvatos dramaturg! Kérdezzen csak, állok elébe.

– Minden úgy történt, ahogy leírta?

– Frászkarikát! Hogy kérdezhet ilyet egy írójelölt? Mert ugye nem tett le a szándékáról.

Ráztam a fejem, hogy nem, illetve, hogy igen, szeretnék az lenni.

– Nem tanították az egyetemen, hogy a szerző nem azonos a szövegével?

Hümmögtem valamit.

– Persze a marxisták csak az objektív valóságot tisztelik. Amit megír az ember, nem biztos, hogy megélte. De ha mégis, akkor sosem úgy írja meg, mert az nem irodalom, az napló vagy emlékirat. Hát persze, hogy mindennek van valami valóságalapja, de az nem érdekes.

– De mit szólnak, akik felismerik magukat a sztoriban?

– Mit szólnak, mit szólnak? Nem érdekel. Toll a fülkébe...

Nevettem.

– Mi az, nem hallotta még ezt a szólást? Semmi közük hozzá. A regényben nem Kovács István szerepel, hanem az ő égi mása. Na ez kicsit nagyképpően hangzott. De tudja meg, hogy aki a regényben beszél, az nem én vagyok. Az egy hang. Ezt persze nem tanítják, mert nem tudják. Olvasni kéne a franciákat, egy kis strukturalizmust, amit a vén salabakterek kiátkoztak. Mit nekik Saussure! Minden történetben hárman vagyunk, legalább hárman. Manapság a szexben is, de

ez nem tartozik ide. Tehát az író, azaz én magam, az elbeszélő, aki a sztorit meséli és a főhős – három különböző egyén, még ha közülük csak egy jár két lábon, és itt oktatgatja az olvasóját, aki a negyedik lehetne, a befogadó, de egy büdös szót se szól, ahelyett, hogy elmondaná, mit gondol arról, amit olvasott.

Elhallgatott, és rám meredt. Most már kellett mondanom valamit.

– Maga tényleg csápolt Rákosi elvtársnak?

– Megint kérdez. Erről nem tud leszokni. Úgy hitünk benne, mint az angyalok az úristennek. Tizennyolc múltam, egy vidéki lány a fővárosi VIT-en negyvenkilencben. Tudja, mi volt az nekem? Egy álom. Jöttem a kis alföldi falumból, és azt éreztem, hogy a miénk lesz az a világ, ami készül lenni.

– Tudjuk, mi lett.

– Aztán nem vettek fel újságíró szakra, betelt a keletszám. Átirányítottak vegyésznek, engem. De tanultam, hogy ki ne bukjak, hogy ne hozzak szégyent a szüleim fejére.

– Mégis abbahagyta.

– Hazahívtak. '54-ben apám kilépett a téesszából, újra egyéni gazda lett. Kellett a munkáskéz.

– Szépen van megírva, hogyan ment férjhez, először és utoljára.

– Maga nyilván nem élt falun. Nem érezte a nyomást, ami az emberre hárult. Addig járt utánam, mire összeírtak minket. Nem tudtam szabadulni tőle, folyton jött hozzánk. Pestre nem menekülhettem, ugyan hová?

– De '56-ban mégis ott volt a Kossuth téren.

– Ott. Ott is maradhattam volna. Mellettem találta el egy golyó a férjemet. Képzelheti.

– Úgy írta meg, mintha mással történt volna.

– Zokogtam, dühöngtem, úgy vonszoltak be az árkádok alá, és Gyuri ott feküdt véres testtel.

– Miatta nem ment férjhez aztán?

– Elegendem volt, elegendem lett mindenből. Mint egy hajszolt vad próbáltam kitörni innen, neki a határnak. Engem is lelőhettek volna.

– Az egyik legszebb rész a regényben, amikor a Bécs melletti gyűjtőtáborban megbeszéli önmagával, hogy mit csináljon, merre tovább...

– Aminek az lett a vége, hogy visszajöttem.

– Megbánta?

– Párszor, igen. De aztán eszembe jutott, hogy hiába lejt a Rue de Buci sarkán a járda, sosem lett volna belőlem francia író.

– Magának az lehetett az ötvenes évek, mint nekünk a hatvanasok.

– Az illúziók, Dávid, az illúziók.

– Nem egészen. A '68-as év nem illúzió, egy lehetőség, egy nagy, kimaradt lehetőség.

– Ne higgye! Már korábban eldőrdültek a figyelmeztető lövések.

– Mire gondol? Miféle lövések?

– Memphisre meg Los Angelesre.

– Luther Kingre és Bobbyra?

– Már akkor vége lett a hatvanas éveknek. Sőt, korábban. Már Dallasban.

Nem tudtam mit mondani. Erre nem gondoltam még.

– Hogy Brezsnyev elvtárs a forró dróton felhívja Johnson elnök urat. Micsoda cinizmusa a történelemnek!

– Hogyhogy felhívta?

– Augusztus 19-én zajlott a beszélgetés. Nehogy a NATO beszarjon a csehszlovákiai bevonulás miatt, és ők is meginduljanak.

– Ezt nem írta bele.

– Még csak az kéne. Így is elég reménytelen a kiadása.

– Beadta valahová?

– Be, mindkét helyre. Az egyiket álnéven. Nem válaszolnak. Már hónapok óta.

Lehalkította a hangját.

– Arra gondoltam, hogy kiküldöm. Érti?

Bambán nézhettem.

– Külföldre.

Bólintottam.

– Jöjjön, meghívom egy kávéra. Meséljen a kis barát-nőjéről, ha már a regényemről nem tudtam meg sokat magától.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

XANDRA vizsgára készült éppen, de a tévé képernyője azért világított, a Petrocelli-sorozat egyik darabja ment, elnémitva, amikor csöngetett valaki. Nem vártunk senkit, de nemcsak ezért lepett meg Valkó Péter megjelenése, aki a szokásosnál ünnepélyesebben lépett be, nemcsak a szobába, hanem az életünkbe is. A kölcsönös üdvözlések után, Xandrának még ideje se maradt, hogy átmenjen a másik szobába, Péter rögtön belevágott a közepébe.

– Nincsenek jó híreim, de zárjátok le ezt a vacakot.

Xandra meg is sértődött, de velünk maradt.

– Gyerekek, rossz hírem van, nagyon rossz – mondta ültében előrehajolva, mintha valami titkot óhajtana megosztani velünk.

– Megnősülsz, Péter? – próbáltam komolytalankodni.

– Zénóról van szó...

Nem tudta, vagy nem akarta folytatni.

– Nyögd már ki – fölényeskedtem vele.

– Marikától tudom, ő hívott föl...

– Amerikából?

– Zénó... meghalt.

Elállt a szavam. Xandra meg letette a könyvet döbbenetében.

– Micsoda? Hogyan?

– Nem sokat tudok...

– Lehetetlen, nemrég írt levelet.

– Egyik percről a másikra meg lehet halni.

– Mi történt? Infarktus? Néha panaszkodott a szívére.

– Nem. Valami baleset. Azaz nem is baleset, hanem egy bűneset. Megszúrták az utcán. A nyílt utcán.

– Amerika... – sóhajtottam.

– Csak úgy, a nyílt utcán? – kérdezte döbbenten Xandra.

– Állítólag nem volt hajlandó odaadni a tárcáját, amikor késsel fenyegették.

– Hány filmben láttam ilyen rossz jelenetet!

– Ez most nem az, nem film. Simán leszúrták, pedig a neje szerint alig volt nála pár dollár.

– Rettenetes – bújt hozzám Xandra.

– Ennyit tudok.

Péter elhallgatott. Ültünk egy darabig némán. Eszembe jutott az a nap, amikor Zénóval John Mayallt hallgattuk, jó pár évvel ezelőtt. Mikor is? '72-ben vagy '73-ban?

– És jön a második gyerek. Szeptemberre várták.

– Rémtörténet. Ezért érdemes volt odáig menni.

– Hozzatok valami alkoholt – kérte Péter, jogosan.

Találtam egy üveg felbontatlan szürkebarátot. Jobb híján azt ittuk meg, nagyon gyorsan. Péter hamar elment. Magunkra maradtunk, maradtam.

Ennyi hát, csak ennyi, morfondíroztam magamban.

– Hangosítsd ki – kérlelt Xandra – unom már, hogy mindent belül oldasz meg.

– Ha én mindent elmondanék – sóhajtottam. – Nem is tudom, hol kéne elkezdeni. Az iskolában, ahol csúfolták, jezsuitának gúnyolták, nem tudom, miért. Vagy az első mozielőadásnál, amit együtt láttunk, a Tiszában vagy a Honvédban, ahol kinyitották az utcára nyíló ajtókat a *Rocco és fivérei* alatt; kisgyerekek bámultak be a fekete-fehér vászon képeire. Semmit se érthettek belőle, de nekik tiltott gyümölcsnek számított az a film.

– Úgy beszélsz, mintha egy szerelmedet siratnád – mondta, s még szorosabban tapadt hozzám.

– Xandra! Nehogy már féltékenykedj.

– Unom már, hogy mindenki fontosabb neked, mint én – suttogta a fülembe.

– Nem igaz. Te vagy a fontos nekem, a legfontosabb. De ő meghalt.

Erre nem tudott mit mondani, még szorosabban öleltem, viszonzta, megcsókoltam, visszacsókolt.

– Megvigasztallak – mondta, s azzal az ölembe telepedett.

– Most talán nem kellene, nem így kellene – hárítottam el a közeledését.

Kimentem a fürdőbe, és beálltam a forró zuhany alá.

Hát ennyi. Nem lesz több találkozás, nem lesz több beszélgetés. El se tudok menni a temetésére. Hacsak nem hozzák haza. De honnét tudhatnám meg. Mary nem engem keresett, hanem Pétert. Tudhatta persze, hogy úgy is megtudom. Ez is üzenet, ez is jelent valamit.

Hat-hét évig együtt jártunk sülve-főve. Utána kevesebbet, sokkal kevesebbet, de akkor is a barátom maradt. Aki elszúrta az életét, aki most egy New York-i hullaházban hűsöl. Mindig szerette a napot, a fényt, a vizet. Mégsem a saját életét élte. Születése óta mindig elnyomta valaki. Előbb az anyja, aztán a felesége. Mivel folyton visszautasították, belenyugodott azok szeretetébe, akik elfogadták, de súlyos árat fizetett érte. Most vége. C'est fini.

Csak folyattam a vizet magamra. Xandra nemsokára utánam jött.

– Mi van veled, Kugli?

Nem szerettem, ha így szólít, de most gyászoltam – vízzel. Zénó imádott úszni, szeretett a víz alatt lenni. Ő tanított meg arra, hogy úszás közben be kell dugjam a fejemet a vízbe. Nyaralásai idején elúszott a tóban Lellétől Szemesig. Minden évben képeslapon tudósított róla, mennyi idő alatt tette meg az utat. Közben

Beatles-számok szövegét memorizálta, hogy ne unatkozzon. És most a nagy semmi.

– Semmi, csak gyászolok – feleltem, magam számára is meglepő őszinteséggel.

– Gyere ki, megtöröllek, mielőtt úszóhártya nő az ujjaid között.

Ezen elnevettem magam. Különös táncba kezdtünk a fürdőszoba szőnyegén. Én csuromvizesen tűrtem, hogy ő egy frottírlapedővel végigdörzsölje a testem – meztelenül én, tetőtől talpig felöltözve ő.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

EGYIK tavaszi estén Xandra nélkül elzarándokoltam a klubba, nem a Fészekbe, hanem az elődjébe, ahol sokat időztem régebben. Még mindig Lulu bá a portás, aki lelkesen köszöntött. Nem kérte a tagságimat, ami nem is volt már meg, évek óta nem fizettem tagdíjat. A vállamat lapogatta, meg hogy olvasott rólam, közölte; persze a cikk, gondoltam, az ő kezébe is eljutott.

Menjek csak le, nagy élet van, minden megújult, majd meg fogok lepődni, ismételte, mintha régen látott fia tért volna meg a szülői házba. Az ócska büfét tényleg átalakították, igazi étterem-hangulat uralkodott, benn a konyha mélyén egy Szindbád-kép függött a falon. Lányok is akadtak meg fiúk is persze, csak valahogy puccosabban néztek ki, mint öt évvel ezelőtt.

Leültem egy asztalhoz, mert pincér is dolgozott, ez is újdonság itt.

Lulu bá majdnem azonnal utánam jött, megkeresett a tekintetével, és megállt az asztalomnál.

– Cordon bleu-t kell rendelni, azt istenien csinálják. Próbálja ki!

Szót fogadtam, megrendeltem a kaját. Közben nagy ovációval fogadtak egy cseppet sem nőies nőalakot. A tömeg közepén éppen a parókáját vette le. Mutatóujján megpörgette, és a többiek közé hajította.

– Hát ezt hogy engedhették be! – háborgott Lulu bá. Három hónapra ki van tiltva innen.

– Látja, női ruhában – nyugtatgattam, de nemigen kellett, mert semmit se csinált, csak nézte ő is ezt a cécót, amíg meg nem hozták a rendelésemet, aztán jó étvágyat kívánva magamra hagyott.

Egy húsz körüli lány kitartóan figyelte, ahogy eszem. Nem törődtem vele, mondtam magamban, ha akar valamit, szóljon.

Mikor befejeztem a vacsorát, és a konyhafőnök elvitte a tálat, odajött a lány, és kérdés nélkül leült melém. Úgy látszik ez a fajta lezserség itt nem ment ki a divatból.

– Bocs, hogy zavarlak.

– Nem zavarasz – válaszoltam, mert kíváncsi lettem, mire megy ki a játék.

– Szociológushallgató vagyok, és életútinterjúkat gyűjtök a fiatal értelmiség körében.

– Szép feladat.

– Arra gondoltam, hogy te lehetnél az egyik riportalany.

– Álljon meg a menet, honnét veszed, hogy alkalmas lennék erre?

– Tudom, hogy ki vagy. Jártál ide gyakran pár évvel ezelőtt, csak akkor észre se vettél.

Miket tud meg az ember utólag, gondoltam.

– Csak egy óráról lenne szó – folytatta a meggyőzőésem. Még a nevét se tudtam.

Mintha gondolatolvasó lenne, gyorsan bemutatkozott.

– Komlós Verának hívnak. Megadnám a számom, hogy időpontot egyeztessünk.

No, ilyen sem volt még, hogy egy lány megadja a számát. Mit adtam volna ezért pár évvel korábban! Illetve mégis. Egyszer, még az Eötvös Klubban, anélkül, hogy felkértem vagy beszélgettünk volna, egy barna csaj a fülembre súgta a telefonszámát. Aztán az első randin, amikor megnéztük a Toldiban a *Kabarét*, folyton azt

kérdezgette tőlem, hogy ki zsidó a filmszakmában, ki nem. Én meg nem hívtam többet, igyekeztem elfelejteni. Ezt a szociológus lányt viszont meg fogom keresni. Elkezdett izgatni az interjú. Nem kell tekintettel lennem senkire és semmire, a kutatás miatt névtelenül készül. Hátha megtudok valamit magamról is.

Aztán megfeledkeztem az egészeiről, mert jött még egy döbbenetes halálhír. Az egyik fiatal rendező már több hónapja nem jelentkezett, a fizetését sem vette föl. Gyanús lett a hallgatása az igazgatósági titkárnőnek, és küldtek neki egy ajánlott levelet. Postafordultával jött a válasz: a címzett elhunyt. Senki se tudta korábban, hogy mi történt vele. „Szét van ez a szakma rohadva”, úgy emlékszem, ezt ordította egy díszletmunkás, egy nemrég látott magyar filmben. Milyen igaza van! Az egyetlen filmes fiatal rendezőt már régen eltemették; megtiltotta, hogy gyászjelentést küldjenek, hogy leadják a sajtónak a hírt. Leszámolt mindennel, férfiasan szembenézett a valósággal. Akkor mi az istennek félek én egy interjútól.

Feltárcsáztam Komlós Verát, és meghívtam, jöjjön el a magnójával a lakásomra, vagy úgy is mondhatnám, hogy a lakásunkra. Xandrát beavattam, mi készül, szerencsére nem izgatta, hogy nőnemű az illető. Amikor Vera betette a lábát, ő eltűnt közös otthonunk másik végében.

Vártam az izgalmas kérdéseket, és nem csalódtam. Származás, szülők, iskolák – a szokásos indítás, vagyis inkább altatás. Aztán egyszerre belevágott a közepébe. Hogy párttag vagyok-e, firtatta, meg, hogy mikor és miért léptem be? Amikor meséltem neki a részletekről, hitte is, meg nem is, hogy a távollétemben vettek föl. Aztán megkérdezte, miért maradtam benne?

Hallgattam kicsit, mire támadólag lépett föl, az interjú kezdett valamiféle kihallgatáshoz hasonlítani. Megpróbáltam őszintén válaszolni.

– Sok Lukácsot olvastam. Nem az evangélistát.

– Habermast nem?

– De azt is, már amihez hozzá lehetett férni.

– Akkor is. Akkor se.

– Most Gorbacsovban reménykedik a világ egyik fele.

– Ugyan már! Ott van Csernobil. Hallgattak, majd hazudtak róla.

– Csak nehogy azt képzeld, hogy ő robbantotta föl az erőművet. Kennedynek is ott volt a Disznó-öböl. Örökölte az elődjétől a helyzetet.

Ezt a párhuzamot nem értette, de nem volt kedvem elmagyarázni. Megfeneklett a beszélgetés, csak a szalag surrogott a masinában. Érezte, hogy túllőtt a célon, én meg nem segítettem neki a folytatásban.

A nagy csendben halk ajtókaparászás hallatszott. Vera felkapta a fejét. Ciceró be akart jönni. Nem önként vonult el, ki lett téve a szűre a vendég tiszteletére. Most viszont beengedtem. Figyeltem, hogyan reagál a lányra. A macskák vagy fújnak és elvonulnak, ha idegen érkezik a birodalmukba, vagy odamennek a jövevényhez. A mi cicánk most csak átvonult a színen, tudomásul vette, hogy visszakapta a fennhatósága alá tartozó területet. Felugrott az ablakpárkányra, és figyelt minket, tisztára úgy, mint egy házőrző.

– Hány éves? – kérdezte Komlós Vera.

– Nem tudjuk, a párom találta, és hazahozta. Talán három lehet.

A magnó ment közben.

– Csernobilnál tartottunk – mondtam.

– Inkább Gorbacsovnál. Meg fog bukni. II. Józseffel is visszavonatták majdnem az összes rendeletét.

Okos ez a lány. Xandra sosem vitatkozott velem ilyesmikről. Hagyta, hogy menjenek a dolgok, illetve tűrte, hogy nem mennek.

– Honnét ilyen biztos ebben?

Hirtelen magázni kezdtem.

Kikapcsolta a magnót, körülnézett, majd igen halkán megjegyezte.

– Túl késő.

– Mégse lehet a szellemet visszagyömöszölni a palackba.

Mintha idegesítette volna a suttogás, Ciceró leugrott a párkányról, odarohant Verához, és felkéredzkodott az ölébe.

– Bocs, de allergiás vagyok a macskaszőrre.

Az interjú így abbamaradt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

MINDENKIT kikezd valahol az élet. Mindenkinnek van egy gyenge pontja. Talán az a szerencsés, aki tudja, nála mi az, s még szerencsésebb, ha nem rajta kívül van az a pont, hanem benne. Szegény Zénónak az ő Maryje volt ez: egy másik ember. Nem tudta kezelni a helyzetét. Azt hitte, akkor fogják a legjobban szeretni, ha engedelmeskedik, ha kiszolgálja ezt a lányt, ha mindenben a felesége akarata teljesedik. Közben idegen lett önmaga számára.

– Min rágódsz? Megint a barátod? – kérdezte Xandra.

– Igen, azaz nem. Nem tudom elfogadni, ami vele történt.

– Most már nem lehet rajta változtatni.

– Persze, hogy nem. De nem kellett volna így történnie.

– Ő akart Amerikába menni.

– Ahogy te tévedsz. Vitték. Sodorták az események.

– Marikát teszed felelőssé?

– Miért, nem az? Ő tehet majdnem mindenről.

– Velem rendes volt. Szerzett bétiszitter-munkát, amikor rászorultam.

A telefon szólt közbe, Xandra vette föl, belehallózott, aztán nyomta a kezembe. Valkó hívott.

– Hahó, te megfogtad az isten lábát.

– Hogyhogy?

– A barátnőddel.

– Mi van vele?

– Mosolyog a hangja... De nem ezért hívtalak. Ha érdekel, újabb részleteket tudtam meg Zénó halálának körülményeiről.

– Mondjad, ne kímélj! Úgyis éppen róla vitatkoztunk.

– Mary téged nem mer keresni. Fél tőled.

– Röhögnöm kell, mert én olyan félelmetes vagyok, szerinted? Különbén jól teszi, mert ha hívna, még el találnám mondani, mit tartok róla, bár ez éppen most nem lenne helyénvaló.

– Szóval a barátunk, ha még mondhatom így, és nem harapod le az én fejemet is, valami alvadésgátló tabletát szedett, és a helyszínre érkező mentők nem tudták ellátni. A szó szoros értelmében elvérzett.

– Ezt Marika, nálam csak Marika marad, hiába akarja mériztetni magát, szóval, ő mesélte neked?

– Igen, újra felhívott. Talán azt akarta, hogy te is tudd, hiszen jó barátok voltatok. Én csak olyan 'nincsen ló, akkor a szamár is megteszi' kapcsolatban álltam veletek.

– Na erről máskor beszéljünk, hogy te mennyire nem vagy szamár, sőt, versenyló vagy, igazi csődör.

– Ne hízelegj! Tudom, hogy ti hasonlítottatok jobban egymásra.

– Na és, mit értem vele? Nem tudtam rajta segíteni. Elveszett.

– Nem tehetsz róla. Tudod, mondtam már, a pelyhesedés.

– Hogy jön ez ide, Péter? Ezzel akarod magyarázni?

– Hidd el, hogy így van. Ha egy nő megpendül, nem tudod kezelni. Ebben talán nagyobb tapasztalatom van nálad, akár orvosként, akár nőgyűjtőként.

Xandra közben kiment a konyhába, ezért föl mertem tenni a következő fontos kérdést.

– Ha már szóba hoztad, mindig meg akartam kérdezni, hogy mit találsz az egyre újabb meg újabb csajokban. Mert ugye fiúkkal sosem...

– Hogy képzeled...

– Bocs, nem akartalak megbántani.

– Na azért! A nők az én szememben addig nem is olyan izgalmasak, amíg el nem jutunk odáig. Megy a bevált rutin, a fűzés, a megdolgozás, nevezd akárhogy. Hidd el, néha már unom is.

– Hogyhogy? Nem értem.

– Elárulom a titkot, szegény Zénó emlékére, akinek aztán végképp nem lehetett fogalma erről. Talán csak az ő kis Maryje maradt az egyetlen nő egész életében, de ő kitartott mellette, nem lehetett könnyű dolga vele.

– Nagyon valószínű.

– Szóval, akkor kezd érdekesbe váltani a dolog, amikor végre az első vagy a mit tudom, hányadik randin eljutunk az ágyig.

– Na persze...

– Várj, ne szólj közbe, még nem tudsz semmit. Akkor, abban a pillanatban mindegyik más lesz, és én erre a másra vagyok kíváncsi. Mit mond, suttog, kiabál, nyüszít, amikor elélvez. Még nem akadt két egyforma, hidd el. Mindegyik más. Akkor lepereg róluk, nemcsak a ruha, hanem a civilizációs máz, minden, de minden. Csak pár másodperc az egész, néha talán egy egész perc, de az megér mindent.

– De hát akkor nem tudsz egynél maradni.

– Na látod, most fején találtad a szöveget. Erre mondta Zénó barátod, hogy körül vagyok véve szédült tyúkokkal. Nem értett semmit. Te legalább felfogod, amit mondok. Nem látom az arcod, de biztosan nem értesz egyet velem.

– Nem mondtam ilyet.

– Akkor jegyezd meg ezt, és használd, míg nem késő.

– És mi van, ha egy nőben van meg a sok ezer csaj változatossága?

Xandra visszatért egy szendvicses tányérral, és rögtön fenn is akadt a pillantása.

– Hááát, ilyenel még nem találkoztam. Nem tudom. Talán akkor az a szerelem.

– Szép, hogy elismered.

– Engem meg lehet győzni. Nagy játékos lehet a drága kis barátnőd.

– Őt hagyjuk ki ebből – néztem a drága kis barátnőmre.

– Jó, jó, tudom, a kedves mindig tabu. Messzire jutottunk Zénótól.

– Hazahozzák?

– Ugyan miből? Tudod, mennyibe kerülne a szállítás? Egy vagyonba. Majd ott szépen elhantolják vagy szétszórják.

– Elszórják.

– Hogy mondod?

– Mondom, hogy elszórják.

– Szellemes. Örülök, hogy működik a humorod. Csak így lehet. Na csá, eleget dumáltunk. Hívj, ha akarsz valamit, egy kis továbbképzést.

Péter letette, én meg indultam a gyárba. Így is lekéstem egy forgatókönyv vitájáról, amiről tudtuk, hogy sínen van, mert az új honfoglalók egyike adta be, nem lehetett semmi gond vele.

Aki először szembejött, az éppen Romhányi, a párttitkár volt. Nem tudtam elkerülni, nem is akartam, egyszer szembe kell nézni mindennel.

– Olvastam – mondta, és elhallgatott.

Tudtam, hogy nem a cikkekre gondol, mert azóta írtam neki egy levelet. Illetve nem is neki, hanem az alapszervezetnek.

– Dávid, alaposan meggondoltad ezt? – szemrehányásnak tűnt, nem kérdésnek.

– Meg én.

– Csak így, hirtelen?

– Nem hirtelen. Régóta terveztem, hogy kilépek.

– Éppen most?

– Úgy tudom, nem állok egyedül ezzel.

– Ne is mondd!

– Nem mondom.

Szerettem volna szabadulni tőle, de elállta a Stúdióba vezető utamat.

– Ha meggondolnád, ha meggondolod... Még nem továbbítottuk a leveled.

– Szó sem lehet róla, hogy visszavonjam. Eldöntöttem.

– Azt nem mondhatom, hogy meg fogod bánni, mert nagyon zűrös a helyzet.

Halkra fogta a hangját, mintha attól tartana, valaki hallgatózik, és jelenti másvalakinek, amit majd mond.

– Ha őszinte akarok lenni – suttogta –, recseg-ropog az egész.

Mintha megkönnyebbült volna, hogy kimondta.

– De még szeretnék beszélgetni veled.

Próbáltam szabadulni.

– Várnak a Stúdióban, vita lesz, illetve már el is kezdődött, lekéstem.

– Nagyon sajnálom – fűzte hozzá búcsúzóul, de hogy mit, azt nem tette hozzá.

Odabenn a forgatókönyvről már nem esett szó, gondolom, azt hamar elintézték, forogni fog, de hogy a rendezőn és azon a pár emberen kívül, aki nagyot kaszál rajta, kinek lesz jó, nem lehet tudni. Most éppen egy híres, a legutóbbi időkből divatossá vált közgazdász beszélt. Újabban vendégeket hívott a Stúdió, efféle fejtágítókat tartottak nekünk. A részvétel nem volt kötelező, csak éppen ajánlott. Erősen. A pofa szimpatikusnak látszott, amit mondott, az is érdekesen hatott. Csak azért nem kedveltem ezeket a „népnevelő” órákat, mert miért nem bízzák miránk, hogy megszerezzük magunknak

ezeket az információkat, hogy majd elolvassuk valahol, vagy elér minket, ha annyira fontos.

Szegő Gyuri csotrészegen ült egy fotelban, s amikor előrebukott a feje, valaki kiment telefonálni taxiért. Ha ezt Neszmélyi láthatta volna!

Tudod mekkora tehetség volt, emlékeztetett a kolléga, akit a tévéből hoztak erősítésnek az új csapathoz, amíg kitámogattuk Gyurit a kocsihoz. Fogtam sovány, izmok nélküli karját. Ūristen, ez az ember csont és bőr! Nyilván alig eszik, hogy jusson piára. Nemsokára, pár hónap múlva el is temettük.

Nyári melegben zajlott a szertartás, majdnem rosszul lettem a hőségben, ugrált a vérnyomásom, Xandra nem akart elengedni, majd kitalálta, hogy velem jön. Félrehúzódtunk a gyászoló gyülekezettől, amelyben ott állt az édesapja. Hogy az én apám hol lehet, arról továbbra sem tudtam semmit. Nem kutattam a műbútorasztalos után, megfogadtam Dudi néni tanácsát. Igaz, őt se látogattam meg kispesti házában, pedig hívott, egyik születésnapomra szép levelet is írt. Nem volt kedvem a múltamon merengeni, amikor mellettem állt, élt, mozgott a jelen, sőt, a jövő. Xandra néha megbámult az utcán egy-egy várandós kismamát, ebből sejtettem, mi foroghat a buksijában, ha nem is mondta, ha nem is beszéltünk róla sosem.

Kiderült, hogy nem álltam egyedül, amikor otthagytam az egypártot. Jó néhányan így cselekedtek, s amikor egy pünkösdi vasárnapon leváltották a szenilitás jeleit mutató főtitkárt, aki egy külföldi stábnak adott interjúban makacsul hajtogatta, nincsen válság, nincsen válság, belém villant, hogy mekkora nagy válság van mégis. Olyasmik zajlottak a nyílt utcán, ami még pár hónappal korábban elképzelhetetlennek tűnt. Gyertyás tüntetés egy másik beteg államfő örült, nem titkoltan magyarokat sújtó településirtó programja ellen. Jó negyven-öt-

venezer ember vonult föl, hallottam később, békésen fejezve ki a véleményét. Ilyen tömeg se gyűlt össze '56 óta, amiről már pártkörökben is rebesgették egyesek, hogy nemhogy ellenforradalom nem volt, de még nemzeti tragédia sem, hanem egyenesen nemzeti felkelés.

Valami lesz, mondogatták, de pontosan senki se tudta, mi. Hogy összeomlik a régi, és valami új, előre nem látott más valami kezdődik – azt senki sem sejthette. Xandra viszont lelkesedett. Iparművészeti diáktársai ott jártak az események sűrűjében, s amikor megnézte a fotóikat, majd nekem is megmutatta, nagyon meghatódott.

El kellett volna mennünk, mondta, s nekem eszembe jutottak a bádoggjelvényes titkosrendőrök egy régi március 15-éről. Hány éve is annak? Talán tizenöt, ha nem több. Panna hogy óvott attól, hogy bármiben részt vegyek. Xandra meg belevinne a dolgok közepébe.

Mégis muszáj eldöntennem, hová álljak. A nagy nemet mondással nem lehet végigcsinálni ezt az egészet, amit életnek hívnak. Megjelent jó pár novellám, összeraktam belőlük egy karcsú kötetre valót, vártam, hogy elfogadják, vagy visszadobják, hogy elvihessem a másik számba jöhető kiadóhoz. Szalánczy trükkjét nem akartam utánózni. Akik eddig olvasták, barátok, vetélytársak, hümmögtek valamit, a legnagyobb dicséret az volt a szájukból, hogy nem lehet rá semmit mondani. De mi az, hogy nem lehet rá semmit se mondani. Valamit, jót, rosszat mindenre lehet mondani. Ha semmit, az a megnyilatkozó baja, mintha azt akarná közölni, hogy alapján jó, csak ezt a dicséretet az istennek se lenne hajlandó kipróbálni a száján.

Újra elővettem az *Alexandriai négyest*, mert úgy emlékeztem, van benne egy vers, már el is felejtettem, ki írta, ami a nagy nemet mondásról szól. Némi keresgélés után meg is találtam a második kötetben. *Il gran rifiuto* – ez a címe.

*Az ember életében eljön egy nap,
mikor a nagy Igent vagy a nagy Nemet
ki kell mondania. Messziről meg lehet
láttni: ki áll készen, hogy kimondja az Igent: csak*

*egy szó s már úgy veszik körül tisztelve félve.
A tagadó nem bán semmit se meg. Ha újra kérdezik,
azt mondja: nem! És ez a szó – igaz szó pedig –
ledobja őt a mélybe – egész életére.*

Milyen igaza van Kavafisznak – merthogy ő a vers szerzője. De vajon ezekkel a nemet mondásokkal el lehet jutni valahová? Valami csalfa filozófus, már nem emlékszem a nevére – tanultuk, de elfelejtettem –, arról beszélt, hogy keresztül kell hazudnunk magunkat az igazság felé. Ez egészen biztosan nincsen így. Talán a politikában, megengedem, ott igen. Vagy tán ott sem. De a művészetben – soha. Hamisságokkal nem lehet boldogulni, legföljebb ideig-óráig. Egy nőnek sem lehet állandóan hazudozni, a legbutább is megérzi, rájön a turpisságra, otthagyt minket.

VALAMI kezdődött, megint elkezdődött valami. Vagy folytatódott? Csak darvadoztam a Latinovitsban, a Stúdió, mióta Helga távozott, otthontalanná vált számunkra. Mi, dramaturgok szétszéledtünk, s nagyjából sejtettük, nem sok jó vár ránk. Rebesgették, hogy szélnek eresztenek, fölöslegesek vagyunk, nemcsak a rendezőknek nem kellünk, senkinek sem. Mindenki sütögette a pecsenyéjét, gyürkőzött a kis privát bizniszében.

Magda se járt ide. Mióta megbeszéltük a regényét, nem keresett, véletlenül sem találkoztunk. Törtem a fejem, miről írhatnék, amivel sikert lehet elérni a gyökeresen átalakuló könyvpiacon. Politikával nem akarok foglalkozni, túl azon, hogy nem is értek hozzá, szennyes egy dolog. Talán színészekről kellene írni, sztárokról, de hát hol vannak a magyar sztárok? Rosszkedvű, ápolatlan, ámbár tehetséges fiatalok jelentek meg újabban a filmvászonon, némelyikük azonnal el is ment Nyugatra szerencsét próbálni. Aztán vagy visszajött, vagy elsüllyedt odakinn valamilyen poszt-poszt irányzat televényében. Nincsen senki, gondoltam, ám tévedtem. Egyvalakiről megfeledkeztem, akit már a neve elkülönített a többiektől. Füleky Evelinnek hívták – ezzel a romantikus névvel futott be. Persze, nem egészen ezzel, hanem akként, hogy a nyolcvanas évek közepén a kor szokásaitól eltérően igencsak sokat mutatott a bájaiból, lényegében mindent, amit még el-

tűrt a magyaros prűdéria, amely egy testápoló reklám fedetlen hátú leányán is fel tudott háborodni. Mások is vetkőztek, ha kellett, de ő, azaz Evelin olyan szenvedéllyel, s mégis oly ártatlanul tette, amit tett, hogy felfigyeltek rá, és ahogy az történni szokott, megteltek képeivel a színes hetilapok. Több is, más is, mint Udvaros vagy Hernádi. Mi lenne, ha róla írnék? Nem hallottakról, klasszikusokról, főként nem férfiakról. Egy élő színésznő, aki megszólítható, meginterjúvolható. Csak meg kell találni a hozzá vezető utat. Mi sem egyszerűbb ennél. Megkeresem valamelyik filmjének a gyártásvezetőjét, ő majd megadja az elérhetőségét. Elvégre arra nem várhatok, hogy belibbenjen ide, ebbe a tátongó kávézóba. Állítólag a magánéletben nagyon szolid teremtés. Kocsija nincs, busszal közlekedik, és nem szokott hisztizni, csak néha eltűnik a világ elől. Ennyit pusmogtak róla a filmgyári bennfentesek. Mégse tettem egy lépést se, mert attól féltem, Xandra nem venné jónéven, ha bármiféle módon közelednék ehhez a színészlányhoz. Mégis eltűnődtem, milyen lehet a magánéletben? Vannak, akik csak akkor elevenednek meg, ha meghallják a varázsigét: Felvétel! Tessék! Nagyon kíváncsi lettem, Evelin vajon a színészek melyik skatulyájába tartozik? A gyárban pár éve saját társulatot gründolt az igazgató, de Füleký művésznő nem került a tagok sorába. Azt hallottam, valamelyik vidéki színháznál van, talán Szolnokon. Ott is el tudom érni, feltéve, ha akarom. Ez ilyen egyszerű. A színészegyeztetőben megvan a teátrum címe. A pultnál felhívtam a melléket, egy cetlire felírtam a Szigligeti Színház számát, és mint aki jól végezte a dolgát, zsebre gyűrtem a papírt. Abban a pillanatban Xandra jelent meg az asztalok között. Mintha érezte volna, mire készülök.

– Gyere már, menjünk! Kerestelek fönn, a Stúdióban, de mondták, hogy itt szoktál üldögeálni.

Nem firtattam, hová hív, mert bosszantott, hogy ilyen nyitott könyv vagyok. Mi mindent tudhatnak még rólam, aminek még tán én se vagyok tudatában.

– A többiek várnak a téren. Megbeszéltük, hogy együtt megyünk, de neked feltétlenül be kellett jönnöd a gyáradba, csak tudnám, miért.

Én tudtam, de nem mondtam, nem mondhattam. Füleky Evelinről szeretnék írni: ha megtalálom. A többiek, Xandra barátai, csoporttársai, akiket először azon a szilveszteri bulin láttam, vártak valahol. Velük néztük a tévében a temetést június 16-án. Az egyikük föl is vette képmagnóra.

A Keletinél trolira szálltunk, de nem ment el a végállomásig, az út végéig már gyalog tettük meg.

– Tudod, hogy büszke vagyok rád – súgta a fülembe.

– Rám? Miért?

Hirtelen nem értettem, Evelin járt a fejemben. Úgy éreztem magam, mint akit rajta kaptak valamin, de nem tudom, min.

– Hogy otthagytad őket. Ezeket.

A térhez vezető utcákat már kezdték ellepni a gyülekezők, az érkezők. Fiatalok, idősek, nők, férfiak, gyerekek is, mintha május elsejei felvonuláson lennénk, de nem lobogtak zászlók, vagy augusztus huszadiki tűzijátékon, de hiányoztak a sör- és peregárusok.

– Nem tudom, hogyan találjuk meg őket.

– Muszáj? – kérdeztem, és már tudtam, miért vagyunk itt, miért jöttük ide, szinte lóhalálában.

Az összegyűlt tömeg a Parlament épületét figyelte. Még fenn uralgott a vörös csillag a torony csúcsán. Eszembe jutott, amit Szalánczy Magda mesélt, '56 októberéről. Önkéntelenül felbámultam a Földművelési Minisztérium árkádos épületének tetejére. Xandra nem értette, mit nézek, miért oda nézek, a hátunk mögé.

Egyre szorosabban álltunk, az előttünk lévőkől nem láttunk mindent, nyújtózkodni kellett.

Aztán amikor felcsendült a hangszórókból a déli hangszó, kilépett az egyik oldalerkélyre egy szemüveges, őszülő férfi. Előtte hatalmas nemzetiszínű zászló feszült, és sehol egy vörös. A tömeg tapsolt, éljenzett, és az országgyűlés elnöke beszélni kezdett.

„Most, a 20. század vége felé közeledvén, a szabad, demokratikus Magyarország megteremtésében Kossuth Lajos, Károlyi Mihály és Tildy Zoltán nevével összekapcsolódó előző magyar köztársaságok nyomdokain haladunk, amikor azok történelmi tanulságaiból és indíttatására megalkottuk az új köztársaság törvényes alapjait.

A MAI NAPTÓL, 1989. OKTÓBER 23-ÁTÓL, ORSZÁGUNK ÁLLAMFORMÁJA ÉS NEVE MAGYAR KÖZTÁRSASÁG.”

Nem lőnek ránk, nem '56-ban vagyunk. Nem jönnek tankok, nem a Tienanmen téren vagyunk.

Békében vagyunk.

Boldogok vagyunk.

Xandra hozzám bújva csendesen súgta.

– Gyerekem lesz.

Nem hallottam jól, akkora volt a zajongás a téren, vagy nem is akartam hallani.

– Nem érted? Gyerekünk lesz, te... te Kugli!

A regényrészletek
Bíró Yvette *Futó* című művéből valók.

A könyv megjelenését támogatta:

Nemzeti Kulturális Alap

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Kortárs Könyvkiadó, Budapest, 2016

A kiadásért felel a Kortárs Könyvkiadó igazgatója

Felelős szerkesztő Horváth Bence

Tördelte Erőss Zsolt

A borítón René Magritte *A nagy háború* (1964) című
festményének részletei láthatók

Nyomda: Vareg Hungary Kft. (www.vareg.hu)

Felelős vezető Egyed Márton

ISBN 978-963-9985-98-8

ISSN 1789-4123

www.kortarskiado.hu

„Ez a regény az *Emléked leszek* című művemnek folytatása, egy trilógia második darabja. Főhőse ugyanúgy Keleti Dávid, aki a nyolcvanas évek egyre zűrzavarosabb értelmiségi világában nem találva a helyét, egy romantikus szerelem menedékében lel otthonra. Igyekeztem pontos képet adni a korszak filmgyári beltenyészetéről, hogy akár kulcsregényként olvasható legyen. A rendszerváltás felé tartó ország kusza mindennapjaiban már csak az érzelmek nyújtanak fogódzót – ami a politikában történik, arra csak nemet lehet mondani.”

Kelecsényi László

Kelecsényi László (1947) Balázs Béla-díjas író, filmtörténész
Legutóbbi kötetei: *Szívárványgömb* (regény, 2014), *Emléked leszek* (regény, 2014), *Filmszextétika* (művelődéstörténeti esszé, 2014), *Eső és telefon. Regényes filmdramaturgia* (2015).

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

2500 Ft

ISBN 978 963 9985 98 8

9 789639 998598